

Siilinjärven lukion LOPS 2021

Nimi	Siilinjärven lukion LOPS 2021
Kunta	Siilinjärvi
Koulu	Siilinjärven lukio
Hyväksymispäivämäärä	22.6.2021
Pdf luotu	26.8.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	4
2.2. Arvoperusta.	4
3. Opetuksen toteuttaminen.	6
3.1. Opintojen rakenne.	6
3.2. Oppimiskäsitys.	6
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	7
3.4. Toimintakulttuuri.	8
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	11
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	12
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	16
4.1. Ohjaus.	16
4.2. Eriyisopetus ja muu oppimisen tuki.	19
4.3. Opiskeluhoolto.	21
4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.	21
4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.	25
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.	29
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	30
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	33
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	33
5.2. Opintojakson arviointi.	34
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	34
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	35
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	36
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	36
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	36
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	38
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	38
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	39
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	40

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	41
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	43
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	44
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	44
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	45
7. Oppiaineet.	50
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	50
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	51
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	53
Kulttuurihistoria, 6 op (KHI).	53
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI01).	54
Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI02).	55
Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI03).	56
Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI04).	57
Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI05).	59
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI08).	60
Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI09).	61
Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10).	62
Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11).	64
Tekstejä minun maailmastani, 2 op (ÄI12).	65
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI06).	66
Äidinkielen projekti, 2 op (ÄI13).	67
Lukeminen laajentaa maailmaa (äidinkieli), 2 op (ÄI14).	68
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	69
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S201).	72
Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S202).	73
Vuorovaikutus 1, 1 op (S203).	75
Kirjallisuus 1, 2 op (S204).	76
Tekstien vaikuttavuus, 2 op (S205).	77
Kirjallisuus 2, 2 op (S208).	79
Vuorovaikutus 3, 2 op (S209).	80
Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S210).	81
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211).	82
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S20607).	83
Suomi toisena kielenä kertaus, 2 op (S212).	85
7.2. Biologia (BI).	86
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI06).	88
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01).	90

Ihmisen biologia, 2 op (BI05).	91
Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe).	93
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI04).	93
Biologian kertaus, 2 op (BI07).	94
Biologian projekti, 2 op (BI08).	95
7.3. Elämäkatsomustieto (ET).	96
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01).	98
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02).	100
Kulttuurit, 2 op (ET03).	101
Katsomukset, 2 op (ET04).	103
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET05).	104
Tulevaisuus, 2 op (ET06).	106
Elämäkatsomustiedon kertaus, 1 op (ET07).	107
Elämäkatsomustiedon projekti, 2 op (ET08).	108
7.4. Filosofia (FI).	109
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01).	111
Etiikka, 2 op (FI02).	113
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03).	114
Totuus, 2 op (FI04).	115
Filosofian kertaus, 2 op (FI05).	117
Filosofian projekti, 2 op (FI06).	117
7.5. Fysiikka (FY).	118
Energia ja lämpö, 2 op (FY03).	120
Voima ja liike, 2 op (FY04).	122
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05).	123
Sähkö, 2 op (FY06).	124
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07).	126
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08).	127
Fysiikan kertaus, 2 op (FY09).	129
Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe).	129
Tähtitiede, 2 op (FY10).	130
Fysiikan projekti, 2 op (FY11).	131
7.6. Maantiede (GE).	131
Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE).	134
Sininen planeetta, 2 op (GE02).	134
Maantieteen projekti, 2 op (GE06).	135
Yhteinen maailma, 2 op (Ge03).	136
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (Ge04).	138

Maantieteen kertaus, 2 op (Ge05).	139
7.7. Historia (HI).	140
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI01).	143
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02).	144
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03).	146
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI04).	148
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05).	150
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06).	151
Suomi 1900-luvulla, 2 op (HI07).	153
Supervaltojen historia, 2 op (HI08).	154
Historian kertaus, 2 op (HI09).	155
Historian projekti, 2 op (HI10).	156
Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE).	157
Kulttuurihistoria, 6 op (KHI).	157
7.8. Kemia (KE).	157
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE03).	160
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE04).	162
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE05).	163
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE06).	164
Kemian kertaus, 2 op (KE07).	166
Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe).	166
Kemian projekti, 2 op (KE08).	166
7.9. Uskonto (KT).	167
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	169
Uskonto ilmiönä — juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01).	169
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02).	171
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03).	172
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04).	173
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05).	175
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06).	176
Uskonnon kertaus, 2 op (UE07).	177
Uskonnon projekti, 2 op (UE08).	178
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	179
Uskonto ilmiönä, 2 op (UO01).	179
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO02).	180
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO03).	180
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04).	181

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO05).	182
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06).	182
7.10. Kuvataide (KU).	183
Kulttuurihistoria, 6 op (KHI).	186
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01).	186
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02).	187
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03).	189
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04).	191
Avoin ateljee - kuvataiteen projekti, 2 op (KU05).	192
Paremmaksi piirtäjäksi, 2 op (KU06).	194
7.11. Lukiodiplomit (LD).	195
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KUD01).	196
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LID01).	196
Median lukiodiplomi, 2 op (MED01).	197
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MUD01).	198
Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TED01).	198
7.12. Liikunta (LI).	199
Oppiva liikkuja, 2 op (LI01).	201
Aktiivinen elämäntapa, 2 op (LI02).	202
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03).	203
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04).	204
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI05).	206
Voimaa kehoon, 2 op (LI06).	207
Pallo- ja mailapelit, 2 op (LI07).	208
Luontoliikunta, 2 op (LI08).	209
7.13. Matematiikka (MA).	210
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	212
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02).	212
Geometria, 2 op (MAA03).	214
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA04).	215
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05).	216
Derivaatta, 3 op (MAA06).	218
Integraalilaskenta, 2 op (MAA07).	219
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08).	221
Talousmatematiikka, 1 op (MAA09).	222
3D-geometria, 2 op (MAA10).	223
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	224
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	226

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13).	227
Lyhyen oppimäärän moduulit, 1 op (MAA15).	228
Matematiikan projekti, 2 op (MAAP).	228
Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA).	229
Geometria, analyyttinen geometria ja vektorit, 5 op (GEVE04).	229
Matemaattiset ohjelmistot, 2 op (MAA14).	231
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	232
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02).	232
Geometria, 2 op (MAB03).	234
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04).	235
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05).	236
Talousmatematiikka (N), 2 op (MABTA).	237
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB08).	239
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB09).	240
Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10).	241
Matematiikan projekti, 2 op (MABP).	242
Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA).	243
Pitkän oppimäärän moduulit, 1 op (MAB12).	243
Matemaattiset ohjelmistot, 2 op (MAB11).	244
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	245
Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY01).	245
7.14. Musiikki (MU).	246
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU01).	249
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU02).	250
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU03).	251
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU04).	253
Yhteissoitto, 2 op (MU05).	254
Musiikin projekti, 2 op (Mu06).	255
7.15. Opinto-ohjaus (OP).	256
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	257
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP02).	257
Työelämään ja jatko-opintoihin tutustuminen, 2 op (OP03).	259
7.16. Psykologia (PS).	260
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01).	261
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02).	263
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03).	265
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04).	267
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05).	269

Psykologian tutkimus, 2 op (PS06).	270
Psykologian kertaus, 2 op (PS07).	271
Psykologian projekti, 2 op (PS08).	272
7.17. Terveystieto (TE).	273
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	274
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02).	275
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03).	276
Terveystiedon projekti, 2 op (TE04).	278
Terveystiedon kertaus, 2 op (TE05).	279
7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).	280
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	284
Ruotsin starttijakso, 4 op (RUBSTA).	284
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB103).	286
Ympäristömme, 2 op (RUB104).	287
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB105).	288
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB106).	290
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB107).	291
Ruotsin tuki ja treenaus, 2 op (RUB109).	293
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB108).	293
Ruotsin projekti, 2 op (RUB110).	294
7.19. Temaattiset opinnot (TO).	295
Hyvä stressi, 2 op (TO01).	295
Media ja asenteet, 2 op (TO02).	296
Maailman tila tänään, 2 op (TO03).	297
Arjen vaikuttaja, 1 op (TO04).	298
Luonnontieteiden työkurssi, 2 op (TO05).	299
Tekstit laajentavat maailmaa, 2 op (TO06).	300
Lyhytelokuva, 2 op (TO07).	300
7.20. Vieraat kielet (VK).	301
7.20.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1).	306
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentuminen, 1 op (ENA01).	306
Englantia globaalina kielenä, 3 op (ENA02).	308
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA03).	309
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA04).	310
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA05).	311
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA06).	312
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA07).	313

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA08).	314
Englannin kertaus, 2 op (ENA09).	315
Practical English, 2 op (ENA10).	316
LULA English, 2 op (ENA11).	316
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	317
Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY).	317
Englannin projekti, 2 op (ENA12).	317
7.20.2. Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3).	318
Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB301).	318
Antiikin elämää, 2 op (LAB302).	320
Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB303).	321
Rooman historian vaiheita, 2 op (LAB304).	322
Merkittäviä roomalaisia, 2 op (LAB305).	323
Kulttuuriperintömme, 2 op (LAB306).	324
Viestejä menneisyydestä, 2 op (LAB307).	325
Latinaa kautta vuosisatojen, 2 op (LAB308).	326
Latinan projekti, 2 op (LAB309).	327
7.20.3. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3).	328
Hauska tutustua!, 2 op (RAB301).	329
Minun arkeni, 2 op (RAB302).	331
Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (RAB303).	332
Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (RAB304).	333
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB305).	334
Kiehtova kulttuuri, 2 op (RAB306).	334
Tähtäimessä työelämä, 2 op (RAB307).	335
Ajankohtaisuus ja media, 2 op (RAB308).	336
Ranskan projekti, 2 op (RAB309).	337
7.20.4. Vieraat kielet, saksa, B3 -oppimäärä (SAB3).	338
Hauska tutustua!, 2 op (SAB301).	339
Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (SAB303).	340
Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (SAB304).	342
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB305).	343
Kiehtova kulttuuri, 2 op (SAB306).	344
Tähtäimessä työelämä, 2 op (SAB307).	345
Ajankohtaisuus ja media, 2 op (SAB308).	347
Minun arkeni, 2 op (SAB302).	348
Saksan projekti, 2 op (SAB309).	349
7.20.5. Vieraat kielet, venäjä, B3 oppimäärä (VEB3).	350

Hauska tutustua!, 2 op (VEB301).	351
Minun arkeni, 2 op (VEB302).	352
Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (VEB303).	353
Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (VEB304).	355
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB305).	356
Kiehtova kulttuuri, 2 op (VEB306).	357
Tähtäimessä työelämä, 2 op (VEB307).	358
Ajankohtaisuus ja media, 2 op (VEB308).	360
Venäjän projekti, 2 op (VEB309).	361
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH).	362
Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY).	364
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH01).	364
Taloustieto, 2 op (YH02).	366
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03).	367
Lakitieto, 2 op (YH04).	369
Arjen talous ja sijoittaminen, 2 op (YH05).	371
Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH07).	372
Politiikka, puolueet ja vaikuttaminen Suomessa, 2 op (YH06).	372
Yhteiskuntaopin projekti, 2 op (YH08).	373
7.22. Urheiluvalmennus ja sitä tukevat opinnot (URV).	374
Urheiluvalmennus 1, 2 op (URV01).	375
Urheiluvalmennus 2, 2 op (URV02).	377
Urheiluvalmennus 3, 2 op (URV03).	377
Urheiluvalmennus 4, 2 op (URV04).	378
Urheiluvalmennus 5, 2 op (URV05).	378
Urheiluvalmennus 6, 2 op (URV06).	378
Urheiluvalmennus 7, 2 op (URV07).	379
Urheiluvalmennus 8, 2 op (URV08).	379
Urheiluvalmennus 9, 2 op (URV09).	380
Urheiluvalmennus 10, 2 op (URV10).	380
Urheiluvalmennus 11, 2 op (URV11).	380
Urheiluvalmennus 12, 2 op (URV12).	381
Urheiluvalmennus 13, 2 op (URV13).	381
Urheiluvalmennus 14, 2 op (URV14).	382
Urheiluvalmennus 15, 2 op (URV15).	382
Urheiluvalmennus 16, 2 op (URV16).	382
Urheiluvalmennus 17, 2 op (URV17).	383
Urheiluvalmennus 18, 2 op (URV18).	383

Urheiluravitsemuksen perusteet, 2 op (URV19).	384
Urheilupsykologian perusteet, 2 op (URV20).	384
7.23. Kansainvälisyysopinnot (KVO).	385
Opintoretki Englantiin, 1 op (KVO01).	385
Opintoretki Italiaan, 1 op (KVO02).	385
Opintoretki Saksaan, 1 op (KVO03).	386
Opintoretki Ruotsiin, 1 op (KVO04).	387
Opintoretki Ranskaan, 1 op (KVO05).	388
Opintoretki Venäjälle, 1 op (KVO06).	389
Kielikurssimatka, 2 op (KVO07).	390
Erasmus, 2 op (KVO08).	391
Vaihto-opiskelijana ulkomailla, 2 op (KVO09).	392
Kotimaista kansainvälisyyttä, 1 op (KVO10).	392
7.24. Hyväksiluetut opinnot (HYL).	393
HYL1, 1 op (HYL01).	393
HYL2, 1 op (HYL02).	393
HYL3, 1 op (HYL03).	394
7.25. Digitaidot ja ohjelmointi (DIO).	394
Digitaitojen perusteet, 2 op (DIO01).	395
Ohjelmoinnin alkeet, 2 op (DIO02).	396
Java-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (DIO03).	397
Kuva ja multimedia, 2 op (DIO04).	398
Arduino-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (DIO05).	399
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	400
7.26. Draama (DRA).	400
Ilmaisutaidon perusteet, 2 op (DRA01).	401
Teatteritaiteen suuntauksia, 2 op (DRA02).	402
Improvisaatiosta rooliin, 2 op (DRA03).	403
Draaman projekti, 2 op (DRA04).	404
7.27. Integraatio-opintojaksot.	405
Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL).	405
Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE).	410
Kulttuurihistoria, 6 op (KHI).	412
Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe).	415
Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA).	419
Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY).	421
8. Liitteet.	424
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	424

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	424
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	431
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	431
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	437
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	437
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	442
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	443
8.6. Liikkuva opiskelu.	448

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Opetussuunnitelman suunnittelu- ja kehitystyö aloitettiin Siilinjärven lukiossa 2019-2020. Opettajakunta on osallistunut yhdessä ja erikseen erilaisiin koulutuksiin ja tehnyt yhteistyötä toisten lukioiden kanssa tulevien uudistusten tiimoilta. Opettajat ovat suunnitelleet opintojaksoja yhdessä kahden lukuvuoden aikana. Opetussuunnitelma on laadittu lukuvuoden 2020-2021 aikana.

Opiskelijakunnan hallitus tutustui uusiin integroiviin opintojaksoihin ja kommentoi niitä opiskelijan näkökulmasta syksyllä 2020. Siilinjärven lukion vanhempainyhdistys tutustui opetussuunnitelman luonnokseen keväällä 2021.

Kaikilla opiskelijoilla ja huoltajilla on ollut mahdollisuus kommentoida opetussuunnitelmaa sähköisesti toukokuussa 2021.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Siilinjärven lukion tehtävänä on tukea opiskelijoiden lukioaikaista ja elinikäistä oppimista sekä vahvistaa heidän kasvuaan sivistyneiksi, yhteistyökykyisiksi ja ajatteleviksi ihmisiksi. Lisäksi Siilinjärven lukion tehtävänä on avata opiskelijoilleen tasavertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin ja rohkaista heitä hakeutumaan niiden pariin.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyteen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Siilinjärven lukion keskeinen arvo on yhteisöllisyys, jossa arvostetaan jokaista sen jäsentä yksilönä. Tämä toteutuu vuorovaikutteisuuden, kannustavuuden, lämminhenkisyden ja tasa-arvoisuuden kautta.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Siilinjärven lukiossa opiskelijaa ohjataan konstruktiviseen oppimiseen. Konstruktivinen oppiminen korostaa oppijan aktiivisuutta ja uuden tiedon rakentamista aiemmin opitun perusteella.

Opiskelussa kiinnitetään huomiota tiedonkäsittelyn taitoihin. Oppimisen perustason eli tietämisen ja ymmärtämisen lisäksi korostetaan tiedon analysoimista, soveltamista, arvioimista ja luomista (Bloomin taksonomia).

Opiskelijaa ohjataan kehittämään omia metakognitiivisia taitojaan. Metakognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä tarkkailla, arvioida ja kehittää omia opiskelu- ja ajattelutaitoja.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Siilinjärven lukiossa kiinnitetään huomiota monipuolisiin opiskeluympäristöihin. Perinteisen luokkaopetuksen lisäksi opetusta laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle kansallisesti ja kansainvälisesti. Tällöin hyödynnetään muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaa, muiden oppilaitosten tarjoamia mahdollisuuksia, työelämää, arkiympäristöä sekä luontoa. Tavoitteena on opiskelumotivaation edistäminen ja yhdessä oppimisen tukeminen. Myös yksilölliset tarpeet huomioidaan: tällöin esimerkiksi hyödynnetään etäopiskelua, verkko-opiskelua tai itsenäistä suorittamista.

Myös opiskelumenetelmissä korostuu monipuolisuus. Eri menetelmillä edistetään opiskelijan aktiivisuutta, yhteistyötaitoja, TVT-taitoja ja tutkivaa otetta. Opiskelijaa kannustetaan aktiivisuuteen myös yksilöllisten opiskelumenetelmien suunnittelussa ja valinnassa.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia

mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävästi tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Siilinjärven lukion toimintakulttuurin tavoitteena on edistää ja tukea opiskelijan aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Toimintakulttuurin avulla pyritään luomaan myönteistä asennetta, innostamaan oppimiseen ja edistämään kestävästä tulevaisuudesta.

Toimintakulttuurimme nojaa seuraaviin asioihin:

1. Oppivan yhteisön arvostaminen:

Edistetään opiskelijalähtöistä oppimista ja tavoitteellista työskentelyä sekä välittävän ilmapiirin syntymistä. Oppiva yhteisö laajenee myös oppilaitoksemme ulkopuolelle: tehdään yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä erilaisten yhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Käytännössä tämä toteutuu yhteistyössä muun muassa huoltajien ja lähiseudun toimijoiden kanssa (esim. oppilaitokset ja korkeakoulut, urheiluakatemiatoiminta, yritykset, yhdistykset ja yhteisöt, kulttuurikohteet, yhteiskunnalliset instituutiot, poliittiset toimijat) sekä teematapahtumina (esim. eri tieteenaloihin, liikuntaan ja kansainvälisyyteen liittyvät tapahtumat). Opiskelijoiden digitaalisten taitojen kehitystä tuetaan lukiotaipaleen alusta saakka.

2. Osallisuus ja yhteisöllisyys:

Edistetään kunkin opiskelijan osallisuutta esimerkiksi rohkaisemalla mielipiteen ilmaisuun, yhteisistä asioista päättämiseen sekä vastuulliseen toimintaan.

Käytännössä tämä tapahtuu esim. ryhmänohjaus- ja opiskelijakuntatoiminnan sekä opiskelijoiden osallistamisen (eri vuositasoille suunnatut kyselyt, opiskelijoiden kuuleminen opetuksen suunnittelemisessa) kautta.

3. Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus:

Huomioidaan opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi koulun suunnittelu- ja kehittämistyössä sekä opetuksessa ja arkisissa kohtaamisissa. Toimintatavoissa ja käytänteissä pyritään tukemaan niin yksilön kuin yhteisönkin hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Opiskelijoiden jaksamiseen kiinnitetään huomiota tarjoamalla opiskelijahuollon palveluita (esim. koulupsykologi, koulukuraattori, erityisopettaja ja opinto-ohjaajat) sekä liittämällä koulupäivään hyvinvointia tukevia elementtejä (esim. taukoliikunta, mahdollisuus välituntiliikuntaan) ja muistuttamalla riittävän levon merkityksestä. Toimintatavoissa ja arjen valinnoissa huomioidaan oikeudenmukaisuus ja kestävä tulevaisuus (esim. kierrätys ja ruokahävikin minimointi).

Käytännössä tämä toteutuu tukena opiskelussa ja jaksamisessa (hyvinvointiin liittyvät toimintapäivät, hyvinvointiin liittyvät kyselyt ja niiden tuloksiin reagointi, kouluruokailun kehittäminen, tiloihin panostaminen).

4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus:

Edistetään kaikessa toiminnassa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja hyväksytyiksi samanarvoisina.

Käytännössä tämä toteutuu yksilön arvostamisena. Kaikkia kohdellaan tasapuolisesti, arvostavasti, oikeudenmukaisesti ja kunnioittavasti. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja kartoitetaan sekä niihin puututaan.

5. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus:

Arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta.

Käytännössä tämä tapahtuu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kansainvälisyyteen liittyvien tapahtumien ja vierailuiden avulla sekä kotikansainvälisyyttä hyödyntämällä.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Siilinjärven lukiossa arvostetaan hyvää ja välitöntä kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä. Lukiolaisten huoltajia tavataan säännöllisesti vuosittain järjestettävissä huoltajien illoissa. Uusien lukiolaisten huoltajien ilta järjestetään huoltajia osallistavana tapahtumana, jonka osaltaan toivotaan madaltavan yhteistyökynnystä jatkossa.

Huoltajien iltojen lisäksi kutsumme lukiolaisen pyynnöstä huoltajia yksilökohtaisiin moniammatillisiin tai pedagogisiin palavereihin. Luottamuksellinen tiedonsiirto nuoren siirtyessä perusasteelta lukioon on ensiarvoisen tärkeää, jotta lukiossa voidaan saumattomasti jatkaa nuoren tukemista. Tiedonsiirto vaatii kuitenkin oma-aloitteisuutta nuorelta ja huoltajilta, koska esimerkiksi tiedot oppimiseen vaikuttavista diagnooseista tai aikaisemmista opetuksen tukijärjestelyistä eivät automaattisesti siirry peruskoulusta lukioon.

Wilma-viestit ovat matalan kynnyksen arkinen ja helppo viestiväylä kodin ja oppilaitoksen välillä. Poikkeus- ja kriisitilanteissa tiedottaminen tapahtuu nopeasti ja kattavasti Wilman välityksellä. Opinto-opas laaditaan vuosittain tiedonlähteeksi lukion toiminnasta, aikatauluista ja käytänteistä.

Lukio käyttää myös aktiivisesti sosiaalisen median kanavia tiedonvälityksessä sekä lukion arjesta ja juhlista kertomisessa.

Lukirossamme toimii aktiivinen vanhempainyhdistys. Yhteistyössä oppilaitoksen kanssa vanhempainyhdistys järjestää tapahtumia ja juhlia sekä tukee taloudellisesti muun muassa opintoretkien toteuttamista. Vanhempainyhdistyksellä on mahdollisuus ottaa kantaa oppilaitoksen ajankohtaisiin asioihin ja suunnitelmiin.

Lukiolaisten huoltajat ovat tervetulleita osallistumaan lukiomme ja opiskelijoiden tärkeisiin juhlapäiviin, kuten penkkareihin, vanhojen tansseihin ja lakkiaisiin.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluysteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintojen ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakouluysteistyö

Korkeakouluysteistyötä toteutetaan Siilinjärven lukiossa monin eri tavoin. Yhteistyötä voidaan toteuttaa eri tieteenalojen kanssa lukion tiloissa, korkeakouluvierailuilla tai opiskelija voi suorittaa korkeakouluopintoja itsenäisesti. Lukion tiloissa tapahtuvia yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi korkeakouluopiskelijoiden alaesityt pitkin lukuvuotta sekä Kurkistuksia korkeakouluihin - teemapäivä. Lukion ulkopuolella yhteistyötä voidaan toteuttaa abiturienttien tutustumiskäynteinä korkeakoulujen hakijapäivinä, opintojaksoihin liittyvinä opintoretteinä eri korkeakouluihin ja opinto-ohjaukseen liittyvinä tutustumisina ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. Tiiviimpää yhteistyötä tehdään lähialueen korkeakoulujen, kuten Itä-Suomen yliopiston ja Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa.

Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu korkeakoulujen lukiolaisille suunnattuun opiskelutarjontaan ja mahdollisuuksien mukaan suorittaa korkeakoulujen tarjoamia opintojaksoja tai opintokokonaisuuksia. Yhteistyösopimus lukiolaiskursseista on Itä-Suomen yliopiston kanssa ja yhteistyötä kehitetään muidenkin korkeakoulujen kanssa edelleen.

Opiskelijoille tiedotetaan mahdollisuuksista osallistua MOOC-kursseille eli kaikille avoimelle verkkokursseille (Massive Open Online Course).

Tavoitteena on, että kaikissa oppiaineissa toteutetaan yhteistyöprojekteja korkeakoulujen kanssa. Näissä voidaan hyödyntää myös verkon tarjoamia mahdollisuuksia.

Työelämävalmiudet

Yhteistyötä työelämän kanssa toteutetaan vaihtelevasti mahdollisuuksien mukaan joko verkossa, lukion tiloissa tai työpaikoilla. Verkkoyhteyden kautta tapahtuva yhteistyö voi olla esimerkiksi asiantuntijaluentoja työelämän eri osa-alueilta. Lukion tiloissa tapahtuvaa yhteistyötä voidaan toteuttaa eri alojen asiantuntijoiden vierailuilla lukion kursseilla tai erilaisina teemapäivinä. Opiskelijalla on mahdollisuus tutustua työelämään TET-jaksojen aikana. Vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö tai muu aktiivinen yhteiskunnallinen toiminta voidaan myös katsoa työelämäkokemukseksi.

Siilinjärven lukio tekee aktiivisesti yhteistyötä paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi opintomatkoihin liittyvässä varainhankinnassa. Näitä ovat esimerkiksi Suomen

Punainen Risti, urheiluseurat, poliittiset puolueet, Uutis-Jousi sekä kunnalliset toiminnot ja palvelut.

Työelämässä ja jatko-opinnoissa keskeisiä taitoja, kuten yhteistyö- ja tiimitaitoja, harjoitellaan erityisesti esimerkiksi projektiivikolla ja tiimijaksolla.

Työelämässä tarvittavaa kielitaitoa vahvistetaan vierailemalla kyseisillä kielialueilla sekä tiedottamalla eri järjestöjen tarjoamista kesätyömahdollisuuksista esimerkiksi Pohjoismaissa Nordjobb-ohjelman kautta.

Kansainvälinen osaaminen

Kansainvälistä osaamista ja eurooppalaista identiteettiä vahvistetaan Siilinjärven lukiossa monin eri tavoin. Kansainvälisessä toiminnassa hyödynnetään erilaisia oppimisalustoja ja virtuaaliympäristöjä sekä ylläpidetään ja lisätään kotikansainvälisyyttä vierailujen ja projektien muodossa.

Lukio osallistuu kansainvälisiin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuus. Lisäksi toteutamme eri oppiaineisiin liittyviä ulkomaille suuntautuvia opintoretkiä. Opiskelijoita tiedotetaan aktiivisesti vaihto-opiskelun ja ulkomailla tapahtuvien opintojen mahdollisuuksista. Näitä mahdollisuuksia tarjoavat esimerkiksi paikalliset Lions Club ja Rotaryklubi.

Vuosittain vaihtuvien ulkomaille suuntautuvien opintoretkien lisäksi pyritään järjestämään vierailuja Cern:iin (Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukseen) sekä Euroscola-ohjelman puitteissa Euroopan parlamenttiin Strasbourgiin.

Kaikista edellä mainituista tehdään lukuvuosittainen suunnitelma, jossa toiminta tarkennetaan ja kirjataan osaksi lukuvuosisuunnitelmaa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuoden lopussa.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaa yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
  - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (Lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Ohjaussuunnitelma: Siilinjärven lukion ohjaustoiminnassa keskeisiä toimijoita ovat opinto-ohjaaja(t) ohjauksen koordinoinnissa, ryhmäohjaajat opiskelijan lähiohjaajina ja aineenopettajat oppiaineensa ohjauksessa. Lukiolaisen ohjaus perustuu luottamukseen ja opiskelijakeskeisyyteen. Opiskelijalla on oikeus henkilökohtaiseen ohjaukseen aina tarvittaessa koko lukion ajan, lisäksi tarjolla on jonkin verran pienryhmä- ja luokkamuotoista ohjausta. Ohjauksen tärkeimmät tehtävät ovat tukea opiskelijaa erilaisissa valintatilanteissa, kehittää itsetuntemusta ja vahvistaa uskoa tulevaisuuteen.

Ennen siirtymistä perusopetuksesta lukioon opinto-ohjaajat järjestävät lukion tiedotus- ja tutustumistilaisuuksia perusopetuksen päättävillä nuorille ja heidän huoltajilleen. Perusopetuksen opinto-ohjaajiin ollaan yhteydessä myös lukiopaikan varmistuessa sekä tiedonsiirron osalta lukion alkuvaiheessa. Lähiseudun ammatillisten toisen asteen oppilaitosten kanssa tehdään alueellista yhteistyötä ja ohjataan opiskelijoita heidän siirtyessään ammatillisista opinnoista lukioon ja päinvastoin. Samoin tehdään tiivistä yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa kahden tutkinnon opiskelijoiden ohjauksessa.

Lukion opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua korkea-asteen oppilaitoksiin ja opiskella korkea-asteen opintoja jo lukioaikana. Lähialueen korkeakoulujen kanssa tehdään yhteistyötä ja tiedotetaan lukiolaisia ja heidän vanhempiaan ajankohtaisista asioista kuten hakumenettelyistä. Ylioppilaat, jotka ovat jääneet vaille opiskelupaikkaa, saavat halutessaan jatko-ohjausta vuoden ajan valmistumisensa jälkeen.

Opinto-ohjaus sisältää ensimmäisenä lukiovuonna ohjausta lukio-opintoihin, kurssivalintoihin ja ylioppilastutkintoon. Toisena vuonna keskitytään tarkemmin ylioppilastutkinnon suunnitteluun, jatko-opintoihin, työelämä tietoon ja yrittäjyyteen. Kolmantena vuonna pääpaino on jatko-opintoihin hakeutumisessa ja henkilökohtaisessa ohjauksessa.

Opinto-ohjaaja työskentelee yhteistyössä lukion opiskeluhuollon toimijoiden kanssa kuten myös sosiaali- ja terveystoimen sekä nuorisotoimen kanssa. Tarvittaessa opinto-ohjaaja osallistuu opiskelijakohtaisiin hoitopalaveriiniin, joissa suunnitellaan ja tuetaan opiskelupolkua terveyden näkökulmasta. Lukion keskeyttämisvaarassa olevien opiskelijoiden asioissa tehdään yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Opinto-ohjaaja osallistuu myös yhteistyöhön ja suunnitteluun TE-palvelujen kanssa työllisyys- ja koulutusasioissa.

Jatko-opintoja suunniteltaessa huomioidaan myös kansainvälisyysosaaminen, joka sisältää lukioaikaiset vaihto-ohjelmat ja vierailut sekä työharjoittelut, vaihto- ja tutkinto-opiskelun ulkomailla. Opiskelijoita rohkaistaan ja kannustetaan suunnittelemaan opiskelua kansainvälisissä oppilaitoksissa.

Jokaisen lukio-opiskelijan kanssa tehdään kolmiosainen henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti lukioaikana.

Ohjaustoimintaa arvioidaan vuosittain kerättävillä opiskelijapalautteilla koko lukioajan.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoritua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukioetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukenä. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa

ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjaskinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Siilinjärven lukiossa opiskelijoita kannustetaan olemaan avoimia avuntarpeessaan, sillä paras tulos saavutetaan riittävän ajoissa aloitetuilla tukitoimilla. Lukion erityisopettaja tapaa ensimmäisen vuositason opiskelijat heti ensimmäisessä jaksossa. Tuolloin hän tiedottaa opiskelijoita erityisopettajan palveluista ja lukion erityisopetuksesta. Hänen toimenkuvaansa on myös avattu lukion opinto-oppaassa, joka on luettavissa muun muassa sähköisessä muodossa koulun verkkosivuilla. Lisäksi hän esittäytyy ainakin ensimmäisen vuositason huoltajien illassa.

Erityisopettaja voi teettää ensimmäisen vuositason opiskelijoille kohdennetusti ja muille opiskelijoille tarvittaessa tuen tarpeen arviointia varten alkutestauksen ja siitä edelleen yksilötestistön. Hän voi antaa tarpeen mukaan esimerkiksi samanaikaisopetusta ja ohjata lukutaidon opintojakson tai muita tukijaksoja. Erityisopettaja arvioi tukitoimet yhdessä opiskelijan ja muiden häntä opettavien opettajien kanssa ja kirjaa ne opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Erityisopettaja seuraa tuen toteutumista vuosittain ja arvioi tukitoimien riittävyttä yhdessä opiskelijan kanssa.

Erityisopettaja toimii yhteistyössä koko opetushenkilöstön kanssa. Opinto-ohjaajalla on merkittävä rooli erityisopettajan työparina muun muassa pedagogisten ratkaisujen luomisessa ja opintomenestyksen seuraamisessa. Tarvittaessa opiskelijan opintosuunnitelmaa pidennetään neljään vuoteen. Koko opetushenkilöstö on vastuussa siitä, että opiskelijaa autetaan kulloisessakin oppiaineessa parhaimpaan suoritukseensa häntä kannustaen ja itsetuntoa vahvistaen. Yhteistyössä aineenopettajien kanssa haetaan vaihtoehtoisia osaamisen näyttötapoja opiskelijalle, joka niitä tarvitsee joko oppimisen haasteiden tai vaikean elämäntilanteen vuoksi.

Erityisopettaja tiedottaa opiskelijoita ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä ja laatii yhdessä opiskelijan kanssa mahdolliset erityisjärjestelypyynnöt ylioppilastutkintolautakuntaan.

Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opintojen etenemistä. Opiskelijan opintojen tukemiseksi ryhmänohjaaja voi perustaa opiskelijan luvalla hänen kanssaan pedagogisen ryhmän (POR), jossa etsitään matalalla kynnyksellä opiskeluun ja oppimiseen liittyviä tuen keinoja.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoolltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolllossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoolltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

Opiskeluhoollon toteutumista Siilinjärven lukiossa ohjaavat Siilinjärven kunnan sivistyslautakunnan hyväksymät lukion opetus- ja opiskeluhoolltosuunnitelmat sekä kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä ja lukion opiskeluhoolltoryhmä.

Siilinjärven lukion opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa Siilinjärven kunta. Opiskelijoita ja huoltajia tiedotetaan opiskeluhoollon palveluista useissa kanavissa, esimerkiksi lukion verkkosivuilla ja Wilmassa. Opiskeluhoollon toimintaperiaatteita käsitellään ja kehitetään henkilökunnan kanssa säännöllisesti, jotta jokainen tuntee oman vastuunsa kouluyhteisön hyvinvoinnista sekä toimintatavat erilaisissa tilanteissa.

4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevilla asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoollota toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevilla toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhooltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhooltoryhmien toiminta on osa opiskeluhoollon kokonaisuutta. Opiskeluhooltoryhmiä ovat 1) opiskeluhoollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti

koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhooltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhooltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

Opiskeluhooltoryhmät Siilinjärvellä

Siilinjärven kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmänä toimii sivistyslautakunnan nimeämä työryhmä. Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opiskelijahuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista aina esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen saakka. Ryhmään kuuluu edustus esiopetuksesta, perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta sekä sosiaali- ja terveystalvasta.

Oppilaitoskohtaiseen lukion opiskeluhooltoryhmään (LOR) kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, erityisopettaja, kuraattori, opinto-ohjaaja, psykologi ja terveydenhoitaja. Ryhmään kutsutaan tarvittaessa myös muita osallistujia, esimerkiksi opiskelijoiden, huoltajien tai opiskeluhoollon yhteistyötoimijoiden edustajia. Lukion opiskeluhooltoryhmä kokoontuu säännöllisesti, yleensä kuukausittain, lukuvuoden aikana. Ryhmä ohjaa ja suunnittelee oppilaitosyhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa. Opiskeluhooltoryhmä toimii tarvittaessa myös lukion kriisiryhmänä erillisen kriisitointaohjeen mukaisesti.

Monialainen yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmä (MOR) kootaan erikseen kunkin opiskelijan opiskeluhooltoasioiden käsittelyä varten. Ryhmän kokoajana toimii lukion opiskeluhoollon tai opetushenkilöstön jäsen. Opiskelijalta (ja tarvittaessa huoltajalta) pyydetään kirjallinen suostumus ryhmän kokoamiseen ja osallistujiin. Monialaisen ryhmän kokoontumiset dokumentoidaan ja dokumentit säilytetään ohjeiden mukaisesti.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto Siilinjärven lukiossa

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelusta, koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa lukion opiskeluhooltoryhmä. Lukuvuoden alussa sovitaan toiminnan painopistealueet ja tehdään

toimintasuunnitelma. Opiskeluhuollon toiminnan kehittäminen pohjautuu erilaisten arviointien ja kyselyiden tuloksiin, palautteeseen ja johtopäätöksiin. Näitä ovat muun muassa:

- lukion omat opiskelijakyselyt (tulo-, olo- ja lähtökysely)
- vuosittain tehtävä TEAvisari-kysely (THL)
- kuntakohtaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän arvioinnit
- joka toinen vuosi tehtävä kouluterveyskysely
- joka kolmas vuosi tehtävä ympäristön terveellisyden ja opiskeluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus (THL).

Ajankohtaista tietoa ja havaintoja saadaan myös suoraan opetushenkilöstöltä.

Opiskeluhuoltoryhmä koordinoi erilaisia toimintatapoja, joilla opiskelijoiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta tuetaan. Näitä toimintatapoja ovat esimerkiksi ensimmäisen vuositason opiskelijoiden ryhmäytymispäivä ja erilaisten vierailijoiden tarjoamat työpajat. Yhteistyötä tehdään opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa. Vanhempainiltojen teemojen suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden ja huoltajien toiveita ajankohtaisista asioista. Yhteistyöhön otetaan mukaan kolmannen sektorin toimijoita (esim. seurakunnat, MLL) eri teemojen mukaan.

Opiskeluhuollon toimijat osallistuvat yhteisölliseen toimintaan kuten teemapäiviin. He esittäytyvät opiskelijoille ja heidän palveluistaan kerrotaan mm. ryhmänohjauksessa, huoltajien illoissa sekä Wilmassa. Tavoitteena on samalla madaltaa opiskelijoiden kynnyksiä hakeutua tarvittaessa yksilöllisen opiskeluhuollon palveluiden piiriin.

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on osa arkipäivän toimintakulttuuria, jolla varmistetaan niin opiskelijoiden kuin henkilökunnan turvallisuutta kouluyhteisössä. Koulun järjestyssäännöt ja yhdessä sovitut toimintatavat, toimintakulttuuri, edistävät työrauhaa ja oppimiselle suotuisaa rauhallista ilmapiiriä. Koko lukion henkilökunta on omalta osaltaan vastuussa yhteisöllisestä hyvinvoinnista.

Yksilökohtainen opiskeluhoito Siilinjärven lukiossa

Yksilökohtainen opiskeluhoito pitää sisällään

- opiskeluterveydenhuollon palvelut
- opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon.

Yksilökohtainen opiskeluhoito toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opiskelijan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Alaikäisellä on oikeus kieltää huoltajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja.

Asian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä (MOR) perustuu opiskelijan suostumukseen. Ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, suostumuksen antaa huoltaja. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskelijahuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Asiantuntijaryhmän kokoamiseen tarvittava opiskelijan tai huoltajan suostumuslomake täytetään aina ennen asiantuntijaryhmän kokoontumista. Asiantuntijaryhmän kokoa ja vastaa ao. suostumuksen hankkimisesta. Asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kirjaa välttämättömät tiedot opiskelijahuoltokertomukseen. Mikäli sivulliselle annetaan opiskelijahuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi

ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollissa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa

laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoido, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollon
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Siilinjärven lukion opetussuunnitelmassa kuvataan pääpiirteittäin opiskeluhoollon toimintatavat ja -rakenteet. Lukion opiskeluhoitosuunnitelmassa näitä aiheita kuvataan laajemmin ja yksityiskohtaisemmin. Lukion opiskeluhoitosuunnitelma pohjautuu Siilinjärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, ja sen valmistelussa huomioidaan myös Siilinjärven perusopetuksen oppilashuollon suunnitelman linjaukset.

Osana opiskeluhoitosuunnitelmaa ovat myös

- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen eli ns. päihdesuunnitelma
- toimintaohje kriisitilanteisiin (opiskeluhoitosuunnitelman liitteenä).

Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan ja sitä päivitetään säännöllisesti osana lukion opiskeluhoitoyhjän toimintaa. Opiskeluhoitoyhjänä on edustajia kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoilta. Opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa kuullaan myös

opetushenkilökuntaa, opiskelijoita ja huoltajia sekä opiskeluhuollon yhteistyökumppaneita kuten nuorisotoimea, poliisia ja seurakuntaa.

Lukion opiskeluhooltosuunnitelman hyväksyy sivistyslautakunta. Opiskeluhooltosuunnitelma on yksi tämän opetussuunnitelman liitedokumenteista.

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käytettävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämistä vastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä*
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille*
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa*
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Kurinpidollisissa tilanteissa Siilinjärven lukio noudattaa koulun järjestyssääntöjä, jotka on laadittu yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Näistä järjestyssäännöistä on tiedotettu mm opinto-oppaassa ja niitä tarkastellaan tarvittaessa vuosittain.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönensä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus-oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelua ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen

resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Siilinjärven lukiossa opetuskieli on suomi. Mahdollisuuksien mukaan lukio pyrkii ohjaamaan opiskelijan muunkielisen opetuksen piiriin toimien yhdessä muiden tahojen kanssa.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Siilinjärven lukiossa opiskelijan oppimista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Oppimista tuetaan koko opintojakson ajan formatiivisella palautteella. Osaamista ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista arvioidaan summatiivisesti opintojakson arvosanalla.

Opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa. Opintojakson aikana opiskelijalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoilla.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Tarkemmat kirjaukset arvioinnista on tehty oppiainekohtaisesti.

Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan yksi arvosana. Jos kyseessä on useamman oppiaineen yhteinen opintojakso, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Opiskelijalla, jolla on oppimisen vaikeuksia tai haasteita, on mahdollisuus erityisjärjestelyihin.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Paikalliset opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kesken oleva opintojakso merkitään T-kirjaimella (täydennettävä). Suorituksen täydentämiskäytännöt kirjataan tarkemmin vuosittain ilmestyvään opinto-oppaaseen.

Opintojakson keskeytyminen merkitään K-kirjaimella (keskeytynyt). Keskeytymiseen liittyvät käytänteet kirjataan tarkemmin vuosittain ilmestyvään opinto-oppaaseen.

Hylättyä arvosanaa voi yrittää korottaa uusintakuulustelussa yhden kerran. Opintojakson opettaja määrittelee uusintakuulustelun laajuuden ja sisällön. Uusimiskäytäntöjä tarkennetaan esimerkiksi aikataulujen ja ilmoittautumisien osalta vuosittain ilmestyvässä opinto-oppaassa.

Hyväksytyttyä arvosanaa voi yrittää korottaa osallistumalla opintojaksolle uudestaan.

Poikkeustilanteissa (esimerkiksi pitkäaikainen sairaus) voidaan neuvotella rehtorin ja opettajan kanssa muunkinlaisesta korotusmahdollisuudesta.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Itsenäisellä suorituksella tarkoitetaan opiskelua itsenäisesti osallistumatta lähi- tai verkko-opetukseen. Lähtökohtaisesti kaikki opintojaksot voi suorittaa itsenäisesti. Jos tämä ei ole mahdollista tai jos opintojakso edellytetään itsenäisesti suoritettavaksi, tästä on tehty kirjaus kyseisen opintojakson kuvaukseen.

Rehtori myöntää luvan opintojakson itsenäiseen suorittamiseen.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Opiskelija ja huoltaja saavat tiedon opintojen etenemisestä Wilman kautta. Tieto voidaan antaa myös paperisena versiona. Opiskelijan huoltajalta voidaan pyytää allekirjoitusta tai sähköistä kuittausta todistuksiin ja tiedotteisiin. Opiskelijan kirjallisella suostumuksella tiedottamista voidaan jatkaa myös täysi-ikäistymisen jälkeen.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettujen 11 §:ssä tarkoitettujen opintojen hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskelu-aikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alemmää, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppiaineen mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppiaineen opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli

ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Laaja-alaisen osaamisen arviointia on tarkennettu oppiaineiden yhteydessä.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

<i>Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,</i>	<i>joista voi olla hylättyjä opintoja enintään</i>
<i>2–5 opintopistettä</i>	<i>0 opintopistettä</i>
<i>6–11 opintopistettä</i>	<i>2 opintopistettä</i>
<i>12–17 opintopistettä</i>	<i>4 opintopistettä</i>
<i>18 opintopistettä tai enemmän</i>	<i>6 opintopistettä</i>

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Kunkin oppiaineen oppimäärään kuuluvat koulukohtaiset valinnaiset ja temaattiset opinnot on kuvattu oppiaineiden yhteydessä.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskeleamat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaisuutensa lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

Arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet on kuvattu tarkemmin kunkin oppiaineen yhteydessä.

Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumista seurataan vuosittain teettämällä opiskelijoilla arviointi- ja palautekyselyitä sekä koulun tasolla että oppiaineittain.

Arviointiosaamista kehitetään jakamalla kokemuksia ja osaamista sekä kouluttautumalla.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittetoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoon käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

OPETUSHALLITUS
UTERILINNIKOSKIVESILEN

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestäväen elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväen toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Siilinjärven lukio huomioi laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toiminnassaan mahdollisimman kattavasti.

Etenkin vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen ovat koulumme vahvuusalueita. Vuorovaikutusosaamiseen panostetaan edelleen eri oppiaineiden työtavoissa ja koulun vuorovaikutteisuutta arvostavassa toimintakulttuurissa. Globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu muun muassa koulumme kansainvälisen toiminnan kautta.

Opiskelijoiden valmiuksia hyvään elämään edistetään huomioimalla hyvinvointiosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen opetuksen sisällöissä (esim. näitä osaamisalueita edistävät

painotukset opintojaksojen sisällöissä) ja koulun toiminnassa (esim. opiskelijakuntatoiminta, opiskelijahuollon toiminta).

Siilinjärven lukio haluaa olla osana kestävän globaalin tulevaisuuden rakentamista huomioimalla toiminnassaan eettisyyden ja ympäristöosaamisen sekä monitieteisen ja luovan osaamisen. Näitä kohti edetään esimerkiksi oppiainerajat ylittävien opintojaksojen, vierailijoiden, vierailujen, oppilaitosyhteistyön ja teemapäivien avulla.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ohjaavat koulumme hanketoimintaa.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kulttuurihistoria, 6 op (KHI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI01)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa monitieteistä osaamistaan lukemalla ja analysoimalla opintojakson aikana monien eri aihepiirien tekstejä. Opintojaksossa pyritään lukutaidon kehittymiseen ja monipuolistumiseen sekä harjoitellaan kirjoittamisen ja oman tekstin tuottamisen perusasioita, mikä tukee vahvasti opiskelijan oppimista ja työskentelyä myös muissa oppiaineissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi referoivasta ja kommentoivasta tekstistä, sekä muista tehtävistä, kuten esimerkiksi tekstien perusominaisuuksia

tutkivista tekstianalyyseistä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kurssin aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Monitieteisen ja luovan osaamisen arvioinnissa korostuu opiskelijan kirjallisten tuotosten summatiivinen arviointi, sillä opiskelija osoittaa tuotoksillaan ajattelu- ja analysointitaitojaan.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan opintojaksossa esimerkiksi opiskelijan työskentelyn ja vapaamuotoisten vuorovaikutteisuutta sisältävien harjoitusten havainnoinnilla, jossa huomioidaan opiskelijoiden mahdollisesti tekemät itse- ja vertaisarviointit.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on tutustua ja tunnistaa erilaisia tekstilajeja sekä harjoitella myös kirjoittamaan niitä. Opintojaksossa harjoitellaan myös tunnistamaan tekstien eri ilmaisutapoja ja rakenteita sekä analysoidaan teksteihin vaikuttavia tekijöitä, kuten näkökulmaa, moniäänisyyttä, kontekstia ja kohderyhmää. Opiskelija kehittää ymmärtävää lukutaitoaan esimerkiksi referoimalla ja kommentoimalla tekstejä sekä kehitty kirjoittajana myös kielen- ja tekstinhuollon kautta.

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI02)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa monitieteistä osaamistaan lukemalla ja analysoimalla opintojakson aikana monien eri aihepiirien tekstejä. Opintojaksossa pyritään lukutaidon kehittämiseen ja

monipuolistumiseen sekä harjoitellaan kirjoittamisen ja oman tekstin tuottamisen perusasioita, mikä tukee vahvasti opiskelijan oppimista ja työskentelyä myös muissa oppiaineissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamisestaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi monilukutaitoa edellyttävien tekstien analyysistä, sekä muista tehtävistä, kuten esimerkiksi tekstilajipiirteitä tutkivasta tekstianalyysistä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Monitieteisen ja luovan osaamisen arvioinnissa korostuu opiskelijan kirjallisten tuotosten summatiivinen arviointi, sillä opiskelija osoittaa tuotoksillaan ajattelu- ja analysointitaitojaan.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan opintojaksossa esimerkiksi opiskelijan työskentelyn ja vapaamuotoisten vuorovaikutteisuutta sisältävien harjoitusten havainnoinnilla, jossa huomioidaan opiskelijoiden mahdollisesti tekemät itse- ja vertaisarviointit.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan esimerkiksi tutustumalla tekstilajeihin ja monilukutaitoon. Hän syventää ymmärrystään kielestä ilmiönä ja vallan välineenä sekä ymmärtää kielen merkityksen niin yksilölle kuin yhteisölle.

Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI03)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Lähes koko opintojakson ajan opiskelija hahmottelee kuvaa itsestään toimijana vuorovaikutustilanteissa, joten hänen taitonsa ja käsityksensä itsestään vuorovaikuttajana kehittyvät tässä opintojaksossa. Opiskelija harjoittelee muiden vuorovaikutuksen analysointia ja erilaisissa tilanteissa toimimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielen eri rekistereihin ja vaihteluun sekä kielen ja identiteetin suhteeseen, mikä on olennainen osa oman kulttuurisen identiteetin määrittelyä ja pohdintaa. Samalla opiskelija vahvistaa ymmärrystään oman kulttuurin ja kielen merkityksestä muille ihmisille ja oppii arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija esimerkiksi tarkkailee vuorovaikutuksen vaikutuksia itseensä sekä havainnoi toisten toimintatapoja sekä erilaisia viestejä eri tilanteissa, mikä lisää hänen tietoisuuttaan myös vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin suhteesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi sisältää esimerkiksi vuorovaikutustehtävien, kuten ryhmäkeskusteluiden, sekä kirjallisten analyysi- tai pohdintatehtävien palautteen. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on rohkaista opiskelijaa toimimaan vuorovaikutustilanteissa omia taitojaan hyödyntäen ja kehittäen. Summatiivinen arviointi opintojaksossa perustuu esimerkiksi kirjallisiin tehtäviin, kuten vuorovaikutustilanteen analyysiin tai omien vuorovaikutustaitojen tai kielenkäyttötilanteiden pohdintaan, sekä suullisten tehtävien havainnointiin, kuten vuorovaikutustilanteisiin osallistumiseen ja itsearviointiin.

Vuorovaikutusosaaminen on opintojakson keskeisin arvioinnin osa-alue, joten sitä arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti erilaisissa vuorovaikutukseen keskittyvissä tuotoksissa ja tilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen arviointi voi painottua esimerkiksi opiskelijan kehitykseen vertaisarvioijana ja rakentavana palautteenantajana.

Hyvinvointiosaamisen arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi opiskelijan kirjallisissa pohdinnoissa ja itsearvioinnissa ilmi tuleva oman viestijäkuvan kehittyminen ja sen analysoinnin taidot.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan vuorovaikutuksen peruslähtökohtiin harjoittelemalla erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niissä tarvittavia taitoja. Pehdytään palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen. Opitaan tarkkailemaan erilaisia vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten rooleja sekä verbaalia ja nonverbaalia viestintää. Opintojaksossa tutustutaan myös kielen ja identiteetin suhteeseen sekä kielen vaihteluun.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI04)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Hyvinvointiosaaminen

Lähes koko opintojakson ajan opiskelija hahmottelee kuvaa itsestään toimijana vuorovaikutustilanteissa, joten hänen taitonsa ja käsityksensä itsestään vuorovaikuttajana kehittyvät tässä opintojaksossa. Opiskelija harjoittelee muiden vuorovaikutuksen analysointia ja erilaisissa tilanteissa toimimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana korostuvan kirjallisuuden avulla on mahdollista syventää käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi fiktiivistä tekstiä analysoivasta tekstistä, sekä muista tehtävistä, kuten esimerkiksi tietokirjaesittelystä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Vuorovaikutusosaamista opintojaksossa arvioidaan esimerkiksi opiskelijan työskentelyn ja vapaamuotoisten vuorovaikutteisuutta sisältävien harjoitusten havainnoinnilla, jossa huomioidaan opiskelijoiden mahdollisesti tekemät itse- ja vertaisarvioinnit.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan esimerkiksi huomioimalla opiskelijan kykyä ottaa vastaan kirjallisuuden antia oman hyvinvoinnin mahdollisena tukijana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu kirjallisuuden tehtäviin, keskeisiin lajeihin, ilmaisukeinoihin ja analyysin käsitteisiin. Opintojakson aikana monipuolistetaan kykyä analysoida ja tulkita kirjallisuutta. Lisäksi syvennetään käsitystä kertomuksellisuudesta erilaisissa yhteyksissä.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI05)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään ja kehitetään opiskelijan kriittistä medianlukutaitoa, mikä auttaa erilaisissa mediaympäristöissä toimimista ja kehittää myös opiskelijan valmiuksia toimia yhteiskunnassamme. Laajat tiedonvälitykseen kytketyvät ilmiöt ovat osa opintojakson sisältöä, joten niiden tiedostaminen ja niihin syventyminen kehittää opiskelijan tietoisuutta yhteiskunnan normeista ja rajoituksista. Opiskelija kehittyy itse vaikuttajana opintojakson argumentaatioharjoitusten myötä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson yksi päätavoite on mediataitojen kehittäminen, joten opiskelija kehitty median sisältöjen eettisyyden ja arvojen tulkitsijana. Sananvapauden ja median toimintatapojen eettisyyden pohdinta on osa tätä opintojaksoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson aikana tehdyt kirjalliset harjoitustehtävät sekä esimerkiksi tunti- ja ryhmätyöskentelyn havainnointi. Summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan palauttamiin arvioitaviin suorituksiin, kuten argumentoitujen tekstien analyysihin ja lisäksi esimerkiksi itse kirjoittamaansa mielipidetekstiin, sekä myös mahdollisiin vuorovaikutusta hyödyntäviin argumentointitehtäviin.

Yhteiskunnallinen osaaminen on pääasiassa summatiivisen arvioinnin kohteena esimerkiksi opintojaksossa mahdollisesti kirjoitettavissa tekstianalyysissä, joissa opiskelija osoittaa kriittistä lukutaitoaan.

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan esimerkiksi opiskelijan mediataitojen kehitystä tarkkailemalla sekä niiden itsearvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan kriittistä lukutaitoa ja medialukutaitoa, joten opintojaksossa tutkitaan vaikuttavia eli argumentoivia tekstejä sekä mediatekstejä ja -sisältöjä esimerkiksi niiden arvojen ja ideologisuuden näkökulmasta. Mediaa tutkitaan yhteiskunnallisena vaikuttajana ja vaikuttamisen keinot tulevat opintojakson aikana tutuksi, ja opiskelija harjoittelee myös itse käyttämään vaikuttamisen keinoja.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI08)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana korostuvan kirjallisuuden avulla on mahdollista syventää käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi voi perustua esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa usein palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi kaunokirjallisen teoksen analyysistä, sekä muista tehtävistä, kuten kontekstia tarkastelevasta tuotoksesta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja ymmärrystään kontekstin merkityksestä kirjallisuuden tulkinnassa. Opiskelija tutustuu Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin ja harjaantuu tarkastelemaan kirjallisuutta osana jatkuvasti muuttuvaa yhteiskuntaa.

Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI09)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*

- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältö ja työtavat tukevat työelämätaitoja ja aktiivista kansalaisuutta. Opiskelija kehittyy itse vaikuttajana esimerkiksi opintojakson argumentaatioharjoitusten myötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana tehtävistä arvioitavista tehtävistä, esimerkiksi puheenvuoron sisällön tuottamisesta ja pitämisestä sekä ryhmäkeskusteluun osallistumisesta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien arvosanat.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan opintojaksossa esimerkiksi opiskelijan työskentelyn ja vapaamuotoisten vuorovaikutteisuutta sisältävien harjoitusten havainnoinnilla, jossa huomioidaan opiskelijoiden mahdollisesti tekemät itse- ja vertaisarviointit.

Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan havainnoimalla opiskelijan kykyä toimia yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeissä vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi neuvottelussa ja haastattelussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija monipuolistaa etenkin jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja (esim. neuvottelu, kokous, työhaastattelu) sekä kehittää valmiuksiaan toimia rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden osallistua puheviestintätaitojen päättökokeeseen.

Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Paikallinen lisäys

- huomaa omat vahvuutensa ja kehityskohteensa kirjoittajana
- harjaantuu käyttämään monenlaisia aineistoja oman tekstinsä osana
- tutustuu ja valmistautuu äidinkielen ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija käyttää ja kehittää luovuuttaan kirjoitusprosessin eri vaiheissa, esimerkiksi aiheen rajauksessa, näkökulmien valinnassa ja oman kirjoitustyyliinsä kehittämässä. Kirjoitustehtävien aihepiireissä voivat yhdistyä monet eri tieteenalat ja kirjoittaessaan laajaa pohdiskelevaa tekstiä opiskelija voi hyödyntää eri oppiaineissa opiskelemissään tietoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa opintojakson aikana omaa identiteettiään kirjoittajana ja tarkastelee erilaisia ilmiöitä monista eri näkökulmista, myös laajoista ja oman kokemuspiirinsä ulkopuolisista, mikä kehittää hänen globaali- ja kulttuuriosaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi pieniin laajan tekstin kirjoitusprosessiin liittyviin osatehtäviin sekä muihin tehtäviin, jotka vahvistavat opiskelijan kirjoitustaitoa. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi opiskelijan kirjoittamat arvioitavat kirjoitelmat ja mahdolliset muut arvioitavat suoritukset.

Monitieteisen ja luovan osaamisen arviointi voi olla pääasiassa summatiivista, sillä opiskelija osoittaa opintojakson aikaisissa kirjoitelmissaan luovuuttaan ja laajaa ajattelutaitoaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen voi olla arvioinnin kohteena formatiivisessa arvioinnissa, jossa tarkkaillaan esimerkiksi opiskelijan lukutaidon syventymistä osana kirjoitusprosessia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään kertaamaan ja opiskelemaan lisää laajan aineistopohjaisen kirjoitelman eli esseen kirjoittamista. Opintojakson sisältöjä ovat esimerkiksi kantaa ottavien ja pohtivien tekstien kirjoitusprosessin eri vaiheet, aineistojen käyttö ja lähdekritiikki, omaääninen

pohtiva kirjoittaminen sekä tekstin muokkaaminen ja viimeistely. Opintojakso valmistaa opiskelijaa äidinkielen ylioppilaskokeeseen.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään ja kehitetään opiskelijan kriittistä medianlukutaitoa, mikä auttaa erilaisissa mediaympäristöissä toimimista ja kehittää myös opiskelijan valmiuksia toimia yhteiskunnassamme.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa monitieteistä osaamistaan lukemalla ja analysoimalla opintojakson aikana monien eri aihepiirien tekstejä. Opintojaksossa pyritään lukutaidon kehittymiseen ja monipuolistumiseen sekä harjoitellaan perusasioita kirjoittamisesta ja oman tekstin tuottamisesta, mikä tukee vahvasti opiskelijan oppimista ja työskentelyä myös muissa oppiaineissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamisesta arvioitavista teksteistä, esimerkiksi kontekstia tarkastelevasta analyysistä, sekä muista tehtävistä, kuten esimerkiksi fiktiivisen tekstin tulkinnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Monitieteisen ja luovan osaamisen arvioinnissa korostuu opiskelijan kirjallisten tuotosten summatiivinen arviointi, sillä opiskelija osoittaa tuotoksillaan ajattelu- ja analysointitaitojaan.

Yhteiskunnallisen osaamisen arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota opiskelijan kriittiseen medianlukutaitoon sekä kykyyn osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä kykyään analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä. Hän lisää ymmärrystään tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksestä tekstien tulkinnassa sekä osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Opintojakso valmistaa opiskelijaa äidinkielen ylioppilaskokeeseen.

Tekstejä minun maailmastani, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lisää ymmärrystään eri tekstilajien ominaispiirteistä.
- Opiskelija syventää ja monipuolistaa kirjoitustaitojaan.
- Opiskelija selkiyttää kuvaa itsestään kirjoittajana.
- Opiskelija etsii omaa ääntänsä ja tyyliään tekstien tuottajana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri tekstilajien, myös kaunokirjallisuuden, oma tuottaminen.
- Tekstien multimodaalisuus eli monikanavaisuus.
- Mediatekstien tuottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjoittaminen tukee tämän opintojakson aikana opiskelijan luovuutta ja rohkaisee opiskelijaa ottamaan teksteissään esille itselleen tärkeitä asioita. Tekstien kirjoittamiseen tehtävä pohjatyö kannustaa ottamaan selvää eri ilmiöistä ja tutkimaan syvällisesti kiinnostavia asioita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pääsee huomaamaan omien tekstiensä vaikutuksia lukijoissa. Vertaispalautteen antaminen kehittää hänen ymmärrystään omien sanojensa ja viestiensä vaikutuksesta. Myös vertaispalautteen vastaanottaminen vahvistaa opiskelijan kirjoittajaidentiteetin syntymistä ja itsetuntemuksen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan pitkäjänteinen tuntityöskentely sekä annetaan palautetta opiskelijan tuottamista valmiista teksteistä esimerkiksi opettajan tekemän arvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Pääpaino palautteenannossa voi olla

opiskelijan kehittämisessä ja oman kirjoittajanäänänen löytymisessä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana tuottamat valmiit tekstit.

Monitieteisen ja luovan osaaminen arviointi painottuu summatiiviseen arviointiin, sillä opiskelijan luovuuden kehittymistä voidaan arvioida hänen kirjoittamiensa tekstien sekä mahdollisen itsereflektoinnin avulla.

Opiskelijan vuorovaikutusosaamisen kehittymisen arviointi on formatiivista, sillä se voi perustua tuntityöskentelyn ja opiskelijan antaman vertaispalautteen havainnointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa opiskelija pääsee kirjoittamaan erilaisia tekstejä, kuten asiatekstejä, multimodaalisia mediatekstejä ja/tai kaunokirjallisuutta, itse valitsemistaan aiheista ja lähtökohdista. Vapaasta, itsestä lähtevästä kirjoittamisesta käydään läpi joitakin peruslähtökohtia, kuten inspiraation ja tiedonhankinnan vaikutus kirjoitusprosessiin, sekä tutkitaan kirjoittamisen vaikutusta esimerkiksi hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Opintojaksossa syvennetään opiskelijan kirjoitustaitoa ottaen huomioon hänen omat tavoitteensa ja taitonsa sekä keskitytään kirjoitusprosessin eri vaiheiden ohella valmiiden, tekstilajipiirteiltään tunnistettavien tekstien tuottamiseen.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI06)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuva omien tekstien tuottamisen taito edistää yhteiskunnallista osaamista samoin kuin taito analysoida ja tulkita muiden laatimien tekstien sisältöjä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi prosessin kautta syntyvästä kirjoitelmasta, sekä suullisista tehtävistä, kuten esimerkiksi puheenvuorosta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien arvosanat.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan opintojaksossa esimerkiksi opiskelijan työskentelyn ja vapaamuotoisten vuorovaikutteisuutta sisältävien harjoitusten havainnoinnilla, jossa huomioidaan opiskelijoiden mahdollisesti tekemät itse- ja vertaisarvioinnit. Yhteiskunnallisen osaamisen osana voidaan arvioida opiskelijan kykyä ottaa haltuun yhteiskunnassa tarpeellisia taitoja: erilaisten tekstien hyödyntämistä omien tuotosten pohjana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kirjoitusprosessiin liittyviä taitojaan sekä tietoisuuttaan tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin. Opiskelija kehittää esiintymisrohkeuttaan ja kykyään käsitellä esiintymisjännitystä. Hän harjoittaa esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa puhuttuja tekstejä sekä valmiuksiaan analysoida ja arvioida muiden esittämiä tekstejä.

Äidinkielen projekti, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee ja toteuttaa yksilö- tai yhteistyönä tuotoksen, jonka sisältö ja muoto määräytyy opiskelijan kiinnostuksen, paikallisten tarpeiden ja/tai ajankohtaisen teeman mukaan
- Opiskelija hyödyntää laajasti äidinkielen osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tuotos voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, esityksen, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Projektin vaiheet dokumentoidaan yhdessä sovittavalla tavalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Lukeminen laajentaa maailmaa (äidinkieli), 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kirjallisuuteen omien mielenkiinnonkohteidensa mukaan.
- Opiskelija kehittää kykyään tarkastella ja ymmärtää kirjallisuutta.
- Opiskelija syventää suomen kielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen liittyviä tietojaan ja taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisällöistä sovitaan opettajan kanssa erikseen.
- Opintojakso koostuu opettajan kanssa sovituista itsenäisistä tehtävistä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää taitoaan ottaa vastaan kirjallisuutta. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden tutustua esimerkiksi eri kulttuurien kirjallisuuteen tai johonkin kirjallisuuden genreen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden syventää itsetuntemusta sekä löytää iloa ja nautintoa lukemisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu itsenäisesti suoritettaviin tehtäviin, jotka sovitaan opettajan kanssa opintojakson alussa. Formatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi lukuprosessin reflektoinnista ja opiskelijan tekemien tehtävien havainnoinnista, ja summatiivinen arviointi opiskelijan kirjallisista tuotoksista.

Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan esimerkiksi itsenäisten tuotosten sisällöistä.

Hyvinvointiosaamisen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan omaan näkemykseen opintojakson aikaisista lukukokemuksistaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti, ja se tarjoaa mahdollisuuden lukea kirjallisuutta omien mielenkiinnonkohteiden mukaisesti. Opiskelija voi valita luettavat teokset itseään kiinnostavasta kirjallisuuden genrestä tai aihepiiristä tai esimerkiksi jostakin kulttuurista.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielennoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessä
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S201)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa monitieteistä osaamistaan lukemalla ja analysoimalla opintojakson aikana monien eri aihepiirien teksteihin. Opintojaksossa kehitetään suomen kielen lukutaitoa paremmaksi ja monipuolisemmaksi sekä harjoitellaan kirjoittamisen ja oman tekstin tuottamisen perusasioita, mikä tukee vahvasti opiskelijan oppimista ja työskentelyä myös muissa oppiaineissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat, kuten ryhmissä työskentely, vahvistavat opiskelijan tavoitteellisen vuorovaikutuksen taitoja. Myös palautteen vastaanottaminen sekä antaminen ovat tärkeä osa opintojakson työtapoja, mikä vahvistaa rakentavaa, keskustelevaa ja toisen opiskelijan huomioon ottavaa vuorovaikutusta sekä harjaannuttaa opiskelijaa suomen kielen sävyjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan arvioitavista teksteistä, esimerkiksi referoivasta ja kommentoivasta tekstistä, sekä muista tehtävistä, kuten esimerkiksi tekstin ymmärtämisen tehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on tutustua ja tunnistaa erilaisia tekstilajeja sekä harjoitella myös kirjoittamaan niitä. Opintojaksossa harjoitellaan tunnistamaan tekstien eri ilmaisutapoja ja rakenteita sekä analysoidaan teksteihin vaikuttavia tekijöitä, kuten näkökulmaa, moniäänisyyttä, kontekstia ja kohderyhmää. Opiskelija kehittää ymmärtävää lukutaitoaan esimerkiksi referoimalla ja kommentoimalla tekstejä sekä kehittää suomen kielen taitoaan myös kielen- ja tekstinhuollon kautta.

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S202)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kieli on olennainen osa mitä tahansa kulttuuria, joten kulttuuriosaaminen on opintojakson keskeinen kehitettävä taito. Opintojaksossa pohditaan myös omaa kieli-identiteettiä, mikä vahvistaa opiskelijan kiinnittymistä omaan kulttuuriinsa ja sen arvostusta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältöihin liittyy yhteiskunnallista näkökulmaa, esimerkiksi kielipolitiikka.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat edistävät vuorovaikutusosaamista ja opiskelijan tietoisuutta omista ja opiskelutovereiden vuorovaikutustaidoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikaisessa arvioinnissa käytetään useita formatiivisia menetelmiä, esimerkiksi opettajan antama palaute sekä itse- ja vertaisarviointi opiskelijan pitkäjänteisestä työskentelystä sekä yksittäisistä suorituksista.

Opintojakson lopussa tehtävään arviointiin vaikuttavat jakson aikana tehdyt erilaiset arvioitavat tuotokset, kuten esimerkiksi kirjoitelmat sekä kielen analyysi. Opiskelija tarkkailee omaa lukutaitoaan ja sen kehittymistä useissa yhteyksissä, kuten opintojakson aikana luettuun kokonaisteokseen liittyvässä tehtävässä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan esimerkiksi tutustumalla tekstilajeihin ja monilukutaitoon. Hän syventää ymmärrystään kielestä ilmiönä ja vallan välineenä sekä ymmärtää kielen merkityksen niin yksilölle kuin yhteisölle. Opiskelija syventää luetun ymmärtämisen sekä puhutun suomen kielen ymmärtämisen taitojaan.

Vuorovaikutus 1, 1 op (S203)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekultuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija hahmottelee kuvaa itsestään toimijana vuorovaikutustilanteissa, joten hänen taitonsa ja käsityksensä itsestään vuorovaikuttajana suomenkielisessä ympäristössä kehittyvät koko opintojakson ajan. Opiskelija harjoittelee muiden vuorovaikutuksen analysointia ja erilaisissa tilanteissa toimimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kielen eri rekistereihin ja vaihteluun sekä kielen ja identiteetin suhteeseen, mikä on olennainen osa oman kulttuurisen identiteetin määrittelyä ja pohdintaa. Samalla opiskelija vahvistaa ymmärrystään oman kotikulttuurinsa sekä suomalaisen kulttuurin ja sekä äidinkielen että suomen kielen merkityksestä muille ihmisille ja oppii arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija esimerkiksi tarkkailee vuorovaikutuksen vaikutuksia itseensä sekä havainnoi toisten toimintatapoja sekä erilaisia viestejä eri tilanteissa, mikä lisää hänen tietoisuuttaan myös vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin suhteesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi sisältää esimerkiksi vuorovaikutustehtävien, kuten ryhmäkeskusteluiden, sekä kirjallisten analyysi- tai pohdintatehtävien palautetta. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on rohkaista opiskelijaa toimimaan vuorovaikutustilanteissa omia taitojaan hyödyntäen ja kehittäen.

Summatiivinen arviointi opintojaksossa perustuu esimerkiksi kirjallisiin tehtäviin, kuten vuorovaikutustilanteen analyysiin tai omien vuorovaikutustaitojen tai suomen kielen käyttötilanteiden pohdintaan, sekä suullisten tehtävien havainnointiin, kuten vuorovaikutustilanteisiin osallistumiseen ja itsearviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan vuorovaikutuksen peruslähtökohtiin harjoittelemalla erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niissä tarvittavia taitoja myös suomen kielen oppimisen näkökulmasta. Lisäksi perehdytään palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen. Opitaan tarkkailemaan erilaisia vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten rooleja sekä verbaalista ja nonverbaalista viestintää.

Kirjallisuus 1, 2 op (S204)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen korostuu opintojakson työtavoissa, kuten ryhmitöissä ja -keskusteluissa sekä opetuskeskusteluissa, joissa tehdään yhteistä analyysiä tutkittavista kaunokirjallisista teksteistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana korostuvan kaunokirjallisuuden avulla on mahdollista syventää käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta sekä tutkia omia tunteitaan ja reaktioitaan erilaisten tekstien lukemisen yhteydessä, mikä lisää opiskelijan itsetuntemusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu erityisesti tässä opintojaksossa mielikuvituksen käyttöön kirjoittamisessa ja fiktiivisiin teksteihin sekä niiden suhteeseen reaali maailmaan. Opiskelija oppii myös huomaamaan, millainen on faktan ja fiktion suhde kaunokirjallisuudessa, mikä auttaa hahmottamaan eri oppiaineisiin liittyviä näkökulmia ja eettisiäkin kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi voi perustua esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, kuten kaunokirjallisuutta tutkiviin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa palautetta opintojakson aikana kirjoittamistaan teksteistä, kuten kaunokirjallisuuteen keskittyvistä tekstianalyyseistä, ja muista tehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu kirjallisuuden tehtäviin, keskeisiin lajeihin, ilmaisukeinoihin ja analyysin käsitteisiin. Opintojakson aikana monipuolistetaan kykyä analysoida ja tulkita kirjallisuutta. Lisäksi syvennetään käsitystä kertomuksellisuudesta erilaisissa yhteyksissä.

Tekstien vaikuttavuus, 2 op (S205)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana

- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään ja kehitetään opiskelijan kriittistä medianlukutaitoa, mikä auttaa erilaisissa mediaympäristöissä toimimista ja kehittää myös opiskelijan valmiuksia toimia yhteiskunnassamme sekä käyttää suomen kieltä vaikuttamisen välineenä. Laajat tiedonvälitykseen kytkeytyvät ilmiöt ovat osa opintojakson sisältöä, joten niiden tiedostaminen ja niihin syventyminen kehittää opiskelijan tietoisuutta suomalaisen yhteiskunnan normeista ja rajoituksista. Opiskelija kehittyy itse vaikuttajana ja suomen kielen käyttäjänä opintojakson argumentaatioharjoitusten myötä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson yksi päätavoite on mediataitojen kehittäminen, joten opiskelija kehittyy median sisältöjen eettisyyden ja arvojen tulkitsijana. Sananvapauden ja median toimintatapojen eettisyyden pohdinta on osa tätä opintojaksoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson aikana tehdyt tehtävät sekä esimerkiksi tunti- ja ryhmätyöskentelyn havainnointi sekä opiskelijan puheviestintätaidot, erityisesti vaikuttavan puhutun suomen kielen käyttö.

Summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan palauttamiin arvioitaviin suorituksiin, kuten analyysiteksteihin ja omiin kirjoitelmiin, sekä myös mahdollisiin puheviestintään liittyviin argumentaatioharjoituksiin, joita voidaan arvioida havainnoimalla opiskelijan puhumalla vaikuttamisen taitoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan kriittistä lukutaitoa ja medialukutaitoa, joten opintojaksossa tutkitaan vaikuttavia eli argumentoivia suomenkielisiä tekstejä sekä mediatekstejä ja -sisältöjä esimerkiksi niiden arvojen ja ideologisuuden näkökulmasta. Suomenkielistä mediaa tutkitaan yhteiskunnallisena vaikuttajana, ja vaikuttamisen keinot tulevat opintojaksossa tutuksi, ja opiskelija harjoittelee myös itse käyttämään niitä sekä syventää näin omaa suomen kielen taitoaan.

Kirjallisuus 2, 2 op (S208)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan kaunokirjallisuutta erilaisissa historiallisissa konteksteissa, joissa yhteiskunnallisen tilanteen näkyminen kaunokirjallisuudessa tulee opiskelijalle selkeästi ilmi ja kehittää hänen tietämystään kulttuuristen kontekstien vaikutuksesta fiktiivisiin teksteihin. Opiskelija tutustuu erilaisten kaunokirjallisten tekstien avulla eri kulttuureihin eri aikoina.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi voi perustua esimerkiksi opiskelijan pitkäjänteisen työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa usein palautetta ja arvosanan opintojakson aikana kirjoittamistaan pohtivista teksteistä sekä muista tehtävistä, kuten kaunokirjallisuuden kontekstit huomioivista tekstianalyyseistä. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija lisää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan sekä suomenkielisen kaunokirjallisuuden lukutaitoaan sekä ymmärrystään kontekstin merkityksestä kirjallisuuden tulkinnassa. Opiskelija tutustuu Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä harjaantuu tarkastelemaan kirjallisuutta osana muuttuvaa yhteiskuntaa.

Vuorovaikutus 3, 2 op (S209)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson sisältö ja työtavat kehittävät laajasti opiskelijan suomenkielistä vuorovaikutusosaamista, kuten ryhmäkeskustelutaitoja sekä ryhmätilanteiden analysointitaitoja sekä esiintymisvarmuutta ja tietoisuutta jännityksen vaikutuksesta siihen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältö ja työtavat tukevat työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä rohkaisevat aktiiviseen kansalaisuuteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi voi perustua esimerkiksi opiskelijan työskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin ja suullisiin tehtäviin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Äidinkielen oppiaineessa opiskelija saa usein palautetta opintojakson aikana tekemistään harjoituksista, kuten vuorovaikutustilanteisiin osallistumisesta ja puheenvuoroista. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat arvosanat jakson alussa sovitusta arvioitavista harjoituksista. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna puheviestintätaitojen valtakunnallista päättökoetta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija monipuolistaa etenkin jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia suomen kielen vuorovaikutustaitoja eri tilanteissa, esimerkiksi neuvotteluissa, kokouksissa ja työhaastattelussa, sekä kehittää valmiuksiaan toimia rakentavasti erilaisissa suomenkielissä vuorovaikutustilanteissa. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden osallistua puheviestintätaitojen päättökokeeseen.

Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

- *suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen kirjoitelman arviointikriteerit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija käyttää ja kehittää luovuuttaan kirjoitusprosessin eri vaiheissa, esimerkiksi aiheen valinnassa, näkökulmien etsimisessä ja oman kirjoitustyylinsä kehittämässä. Kirjoitustehtävien

aihepiireissä voivat yhdistyä monet eri tieteenalat ja kirjoittaessaan laajaa pohdiskelevaa tekstiä opiskelija voi käyttää eri oppiaineissa opiskelemaansa tietoja hyväkseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa opintojakson aikana omaa identiteettiään suomenkielisten tekstien kirjoittajana ja tarkastelee erilaisia ilmiöitä monista eri näkökulmista, myös laajoista ja oman kokemuspiirinsä ulkopuolisista, mikä kehittää hänen globaali- ja kulttuuriosaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana formatiivinen arviointi perustuu esimerkiksi pieniin laajan tekstin kirjoitusprosessiin liittyviin osatehtäviin sekä muihin tehtäviin, jotka vahvistavat opiskelijan kirjoitustaitoa. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi opiskelijan kirjoittamat arvioitavat kirjoitelmat ja mahdolliset muut arvioitavat suoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään kertaamaan ja opiskelemaan lisää suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen kirjoitelman kirjoittamista. Opintojakson sisältöjä ovat esimerkiksi kantaa ottavien ja pohtivien tekstien kirjoitusprosessin eri vaiheet, aineistojen käyttö ja lähdekritiikki, omaääninen pohtiva kirjoittaminen sekä tekstin muokkaaminen ja viimeistely. Opintojakso valmistaa opiskelijaa suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa kuvan suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen luetun ja kuullun ymmärtämisen osioista

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

- suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen eri osiot ja niiden arviointikriteerit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija syventyy erilaisten suomenkielisten tekstien merkityksiin ja ilmaisutapoihin, mikä lisää hänen ymmärrystään teksteistä ja niihin sisältyvistä kulttuurisista merkityksistä. Opiskelija laajentaa maailmankuvaansa tekstien sisältöjä tutkimalla ja esimerkiksi niiden vaikuttamisen keinoja tutkimalla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutkii tekstien keinoja vaikuttaa sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla. Opintojakso kehittää ja syventää opiskelijan kriittistä lukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opintojakson aikana tehdyt tehtävät sekä esimerkiksi tunti- ja ryhmätyöskentelyn havainnointi. Summatiivinen arviointi perustuu opiskelijan palauttamiin arvioitaviin suorituksiin, kuten analyysiteksteihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä kykyään analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia suomenkielisiä tekstejä. Hän lisää ymmärrystään tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksestä tekstien tulkinnassa sekä osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Opintojakso valmistaa opiskelijaa suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S20607)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta

- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistäidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen korostuu opintojakson sisällössä ja työtavoissa, kuten ryhmissä työskentelyssä ja keskustelutehtävissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuva omien tekstien tuottamisen taito edistää yhteiskunnallista osaamista samoin kuin taito analysoida ja tulkita muiden laatimien suomenkielisten tekstien sisältöjä sekä tuottaa omia suomenkielisiä tekstejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi voi perustua esimerkiksi opiskelijan vuorovaikutustyöskentelyn havainnointiin sekä kirjallisiin ja suullisiin tehtäviin, kuten pohtivan laajan kirjoitelman kirjoitusharjoituksiin, joita opetustuokioiden aikana tehdään. Opiskelija saa myös esimerkiksi vertaispalautetta opintojakson aikana tuottamistaan pohtivista teksteistä sekä puheviestinnän harjoituksista, kuten puheenvuorosta ja suomen kielen kuunteluharjoituksista.

Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan opintojakson aikana saamat tehtävien ja kirjoitelmien arvosanat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija rohkaistuu ja syventää taitojaan niin laajojen tekstien kirjoittajana kuin puhujana. Opintojakson aikana tutustutaan kirjoitusprosessin vaiheisiin sekä harjaannutaan muiden tekstien pohjalta kirjoittamisessa. Vuorovaikutuksen osalta kehitetään suomen kielellä esiintymisen rohkeutta ja suullista kielitaitoa sekä kykyä tuottaa puhuttuja tekstejä. Opiskelija syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä sekä audiovisuaalista viestintää.

Suomi toisena kielenä kertaus, 2 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen tehtävätyypit
- Opiskelija tuntee laajahkon suomenkielisen kirjoitelman kirjoitusprosessin
- Opiskelija kehittää luetun ymmärtämisen taitoaan
- Opiskelija kehittää suomen kielen kuullun ymmärtämisessä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen eri osiot
- Suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen tehtävätyypit
- Kirjoitusprosessin eri vaiheet
- S2-ylioppilaskokeen arviointikriteerit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu itseensä suomenkielisten tekstien lukijana ja kirjoittajana sekä kehittää käsitystään omasta kielitaidostaan sekä ilmaisee itseään kirjoittaen. Opintojakson aikana luettavat tekstit ja kirjoitettavat kirjoitelmat voivat käsitellä kieltä, kulttuuria, yhteiskuntaa ja muita suomen kielen opintojen aikana käsiteltyjä teemoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen tutustuminen syventää opiskelijan tietoja suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnallisista puheenaiheista sekä ilmiöistä, jolloin hän syventää omaa monikielistä identiteettiään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson formatiivinen arviointi perustuu opiskelijan tuntityöskentelyn ja mahdollisten itsenäisten, kotona tehtävien harjoitusten havainnointiin. Opiskelija saa sekä vertaispalautetta että opettajan palautetta siitä, mitä hänen on hyvä ottaa huomioon suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeessa ja ennen sitä, jotta hänen suomen kielen taitonsa kehittyvät. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon arvioitavat tehtävät ja kokeet, joista sovitaan jakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso valmistaa opiskelijaa suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen, johon tutustutaan tarkasti ja monipuolisesti. Opiskelija harjoittelee eri tehtävätyyppejä ja saa palautetta tekemistään luetun ymmärtämisen, kuullun ymmärtämisen sekä kirjoittamisen tehtävistä. Opintojaksoa suositellaan vahvasti sellaisille opiskelijoille, jotka osallistuvat suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeeseen.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

***Vuorovaikutusosaamisen** osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

*Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.*

Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyyalitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestäväen kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI06)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu

- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana perehdytään biotekniikkaan, geenitekologiaan ja biologisen tutkimuksen tekemiseen. Nämä tieteenalat ovat yhteiskunnallisesti koko ajan suuremmassa roolissa ja kehitys niiden parissa on hyvin nopeaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa perehdytään biotekniikan tuomiin eettisiin ongelmiin ja toisaalta biotekniikan tuomiin mahdollisuuksiin eettisissä kysymyksissä, esimerkiksi ruuantuotannossa ja kestävässä kehityksessä. Tämä auttaa myös tukemaan ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään laajasti uusimpaan biologiseen tutkimustietoon ja tarkastellaan esimerkiksi siihen liittyvää uutisointia. Tämän auttaa vahvistamaan luonnontieteellistä ajattelua, tiedonhankintataitoja ja tietojen kriittistä analysointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytetään monipuolisia oppimisympäristöjä ja työmenetelmiä. Opintojaksossa voidaan esimerkiksi hyödyntää biologian kokeellista luonnetta, käydä mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnillä esimerkiksi yliopistolla ja käydä esimerkiksi bioteknologian kehitykseen liittyviä keskusteluja. Opintojakson aikana käydään myös keskusteluja biotieteiden kehityksen myötä nousevista eettisistä kysymyksistä ja toisaalta esimerkiksi mikrobien uhkiin ja torjuntaan liittyvistä kysymyksistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annettava arvosana pohjautuu monipuolisen näyttöön, joka pohjautuu sekä käsitteelliseen että menetelmälliseen osaamiseen. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida formatiivisesti opiskelijan kanssa käytävin keskusteluihin ja tehtäviin, joista opettaja antaa palautetta. Myös eettistä ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi keskusteluihin, mutta myös summatiivisesti esimerkiksi kokeihin ja tehtäviin. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti esimerkiksi tutustumalla aihealueisiin sopivaan uutisointiin ja tutkimuksiin, sekä toisaalta tekemällä itse biologisia laborointikokeita ja niihin liittyviä työselosteita. Laborointeja toteutettaessa voidaan arvioida samalla vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologian viimeisessä valtakunnallisessa valinnaisessa opintojaksossa tutustutaan biologian alan uusimpaan kehitykseen. Opintojaksossa tutustutaan esimerkiksi biotekniikkaan, geenitekniikkaan ja mikrobeihin.

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu luonnontieteelliseen ajatteluun sekä biologiseen tutkimukseen ja käsitteistöön. Opintojaksossa hyödynnetään useita tietoympäristöjä ja vahvistetaan näin opiskelijan monilukutaitoa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan ihmisen evoluutioon, kehitykseen ja ihmislajin ominaisuuksiin. Tämä auttaa opiskelijaa hahmottamaan itseään osana eliökuntaa ja hahmottamaan omaa paikkaansa ja rooliaan maailmankaikkeudessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Biologia oppiaineena nojaa hyvin vahvasti ympäristöosaamisen vahvistamiseen ja siihen, että ihminen ymmärtäisi oman roolinsa ympäristön vaalijana. Opintojaksossa opitaan ymmärtämään elämän toimintaa, elämän tunnuspiirteistöä ja kunkin eliölajin muodostumista sellaiseksi kuin se on, joka auttaa vahvistamaan näitä tavoitteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan biologiaan tieteenalana ja mahdollisena uravaihtoehtona opiskelijan tulevaisuudessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti opiskelijan antaman jatkuvan näytön perusteella. Arvosanan perusteena ovat opiskelijan käsitteelliset tiedot ja taidot sekä menetelmällinen osaaminen. Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivisen arvioinnin keinoina käytetään esimerkiksi opiskelusta annettua palautetta sähköisesti ja suullisesti. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi kokeessa ja arvioitavissa tehtävissä. Myös hyvinvointiosaamista sekä eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan mitata tehtävin ja kokein summatiivisesti ja toisaalta esimerkiksi palautteen ja keskustelujen avulla formatiivisesti. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi opiskelijan ja opettajan välillä käytyjen keskustelujen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologian ensimmäisen pakollisen opintojakson "Elämä ja evoluutio" aikana tutustutaan elämän perusedellytyksiin ja tunnuspiirteisiin. Lisäksi käydään läpi evoluutiota ja nykyään elävien lajien luokittelua sekä ihmisen roolia ja kehitystä eliökunnassa.

Ihmisen biologia, 2 op (BI05)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosa, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista lisäämällä hänen tietämystään omasta kehostaan ja kehon toiminnasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään käyttämään monipuolisia opiskelumenetelmiä ja oppimisympäristöjä. Opintojaksolla voidaan suorittaa esimerkiksi ryhmissä tehtäviä laborointeja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käydään laajasti läpi biologian käsitteistöä, tutkimuksellista otetta ja ohjataan opiskelijaa luonnontieteellisen ajattelun kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioimisessa käytetään sekä formatiivista että summatiivista otetta. Summatiivista arviointia voidaan tehdä esimerkiksi kokeiden, tehtävien ja itse toteutetun tutkimuksen avulla. Näiden avulla arviointia toteutetaan esimerkiksi hyvinvointiosaamisen ja monitieteisen ja luovan osaamisen osa-alueilta. Vuorovaikutusosaamista voidaan mitata formatiivisesti esimerkiksi ryhmässä tehtävien laborointien avulla sekä opiskelijan ja opettajan välisen opetuskeskustelun avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä valinnaisessa opintojaksossa perehdytään ihmisen elimistöjärjestelmiin ja niiden toimintaan.

Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI04)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytyminen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolun
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymissen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä solun toiminnasta ja antaa valmiuksia argumentoida biologian kysymyksiin liittyvissä keskusteluissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään biologian kieleen, käsitteistöön ja tiedonrakennuskeinoihin. Opintojaksossa voidaan esimerkiksi perehtyä johonkin eliöön solutasolla, jolloin opiskelija pääsee käyttämään tiedonhankintaitojaan ja kehittämään kriittistä ajatteluaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Biotieteet ovat koko ajan kasvava työskentelysektori yhteiskunnassa ja kasvua on etenkin solutason, bioteknologian ja genetiikan tieteenaloilla. Opintojakso antaa hyvät pohjatiedot solutason toiminnasta, genetiikasta ja periytymistieteistä. Nämä aihealueet ovat tärkeä pohja biotieteiden jatko-opiskelulle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana annetaan monipuolisen näytön perusteella. Sen pohjana on biologian käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen arviointi esimerkiksi tehtävien, kokeiden ja tutkielmien avulla. Opintojaksossa hyödynnetään sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Yhteiskunnallisen osaamisen kehittymistä voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi keskusteluihin ja tehtäviin, joista opiskelijoille annetaan palautetta. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida toisaalta summatiivisesti arvosanan avulla, toisaalta formatiivisesti itsearvioiden esimerkiksi tekemällä tiedonhakutehtävä jostakin eliöstä ja tutkimalla sitä solutasolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Solu ja perinnöllisyys on ensimmäinen biologiasta tarjolla oleva valinnainen opintojakso. Opintojaksossa paneudutaan solun rakenteeseen ja toimintaan. Lisäksi käydään läpi perinnöllisyyden mekanismeja.

Biologian kertaus, 2 op (BI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa hyvät lähtökohdat biologian ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen

- Opiskelija hallitsee biologian ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Biologian ylioppilaskokeen rakentuminen, tehtävyytyypit ja vaatimukset
- Hyvän biologian vastauksen rakentuminen ja vastauksen kriteerit
- Vanhojen ylioppilaskoetehtävien harjoittelu ja tehtävien arviointiperusteisiin tutustuminen
- Joidenkin opintojaksojen sisältöjen kertaaminen
- Biologian ylioppilaskokeessa vaadittavien taitojen harjoittelu, esimerkiksi diagrammien ja kuvien laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä ja oppimiskeskusteluja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa pyritään vahvistamaan opiskelijan ymmärrystä eliöistä ja ympäristöstä laajempaan kokonaisuuteen, ei pelkästään yhtenä oppiaineena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojakson aikana käydään oppimiskeskusteluja sekä tehdään tehtäviä kirjallisesti ja suullisesti. Tehtävien läpikäynnissä voidaan käyttää itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso "Biologian kertaus" valmistaa biologian ylioppilaskokeeseen osallistumiseen. Sen aikana opetellaan tietoja ja taitoja, joita ylioppilaskokeessa voi tarvita.

Biologian projekti, 2 op (BI08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan biologian osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi biologian oppimäärään, kun sen sisältö liittyy riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä; arvostelukykyä; toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteista. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestäväen tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin

maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäntietoa vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäntietämisen opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäntietämisen rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäntietämisen rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntietämiseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäntietämisen arvioinnissa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäntietämisen rakentamista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäntietämisen kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdintaa arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäntietämisen arvioinnissa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäntutkimuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäntutkimukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämäntutkimus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, ihmisestä ja identiteetistä, mikä kehittää opiskelijan valmiuksia rakentaa oman elämänsä merkityksellisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan omien elämäntutkimuksellisten näkemysten ilmaisemista kestäväällä tavalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt on koottu useiden eri tieteenalojen tutkimusten pohjalta. Opiskelijaa autetaan havaitsemaan eri tieteenalojen välisiä yhteyksiä ja toteuttamaan luovaa ongelmanratkaisua näiden eri alojen tietämystä hyödyntäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formattiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä

esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi ohjaamalla erilaisten roolien merkitystä käsittelevää opetuskeskustelua. Hyvinvointiosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi ihmisten erilaisten elämäntilanteiden reflektointiin ohjaavien toiminnallisten harjoitusten kautta. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi opintojakson teemoja summaavalla esseellä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon ensimmäisen opintojakson "Minä ja hyvä elämä" tavoitteena on tutustua erilaisiin käsityksiin ihmisestä, identiteetistä ja hyvästä elämästä. Opiskelija tutustuu elämäkatsomustietoon ihmisen toimintaa monitieteisesti selittävänä ja vuorovaikutuksellisesti sivistystä kehittävässä oppiaineena.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset

- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opitaan ymmärtämään ihmistä osana yhteiskunnallista todellisuutta ja arvioimaan yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia kriittisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdytään ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävä tulevaisuuden rakentamisen periaatteisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opitaan toimimaan rakentavasti ja kestävästi yhteiskunnan jäsenenä tutustumalla kestävä tulevaisuuden, ilmastonmuutoksen torjunnan sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030:n kaltaisiin sisältöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi ohjaamalla opiskelijaa ihmisen roolia globaalissa markkinataloudessa käsittelevässä opetuskeskustelussa. Eettisyys- ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi opiskelijan tuottamien akrasia-analyysien pohjalta. Analyyseissä kiinnitetään huomiota tilanteisiin, joissa ihmisellä on paljon tietoa jostakin asiasta, mutta hän toimii kuitenkin juuri päinvastaisesti kuin hänen tietojen mukaan tulisi toimia. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida esimerkiksi esseellä, jossa opiskelija hahmottaa yksilön asemaa suhteessa yhteisöön, demokratiaan, talousjärjestelmään ja erilaisiin poliittisiin katsomuksiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämänkatsomustiedon toisen opintojakson "Minä ja yhteiskunta" tavoitteena on auttaa opiskelijaa hahmottamaan asemaansa osana laajaa yhteiskunnallista todellisuutta, johon vaikuttavat niin poliittiset liikkeet, talousjärjestelmä, kansainväliset sopimukset kuin ihmisten keskinäiset suhteetkin.

Kulttuurit, 2 op (ET03)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa havainnollistetaan ihmisen ja kulttuurin monimutkaista vuorovaikutusta keskeisiä käsitteitä hyödyntäen. Välineitä saadaan myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamiseen niin globaalilla kuin kansallisellakin tasolla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään rasmiin ja opitaan tunnistamaan siihen liittyviä fyysisiä ja viestinnällisiä rakenteita, mikä kehittää opiskelijan sensitiivisyyttä ja näkökulmanottoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen

työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Opintojaksossa voidaan toteuttaa etnografinen minitutkimus, jonka parissa harjoiteltavaa globaali- ja kulttuuriosaamista sekä vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida summatiivisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon kolmannessa opintojaksossa "Kulttuurit" tutustutaan kulttuuritutkimuksen käsitteistöön ja menetelmiin sekä opitaan hahmottamaan ihmisen roolia osana monimutkaista kulttuurista todellisuutta. Opintojakso antaa eväitä kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ymmärtämiseen niin kansallisella kuin globaalillakin tasolla.

Katsomukset, 2 op (ET04)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan arvioimaan erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa sekä tarkastelemaan omien käsitystensä taustalla olevia tekijöitä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään poikkitieteellisesti eri tieteenalojen, kuten uskontotieteen, historian, biologian ja yhteiskuntatieteiden tuloksia hahmoteltaessa erilaisten vaihtoehtoisten katsomusmallien muotoutumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Sekä yhteiskunnallista että monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan luoman kuvitteellisen henkilön katsomusprofiiliin kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon neljännessä opintojaksossa "Katsomukset" tutustutaan erilaisiin poliittisiin ja eettisiin katsomuksiin ja käsitellään niiden taustalla olevia periaatteita. Opintojaksossa opitaan ymmärtämään syvällisesti erilaisten ihmisten katsomuksellista ajattelua.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET05)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*

- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan erilaisten uskonnollisten ja uskonnottomien katsomusten suhdetta yksilöön ja yhteiskuntaan. Opiskelija oppii hahmottamaan näiden katsomusten vaikutuksia niin yksilöiden ja kuin yhteisöjenkin toimintaan sekä kansallisella että globaalilla tasolla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään erilaisten katsomusten välisen vuorovaikutuksen tärkeyden tutustumalla tapoihin, joilla rakentavaa dialogia ylläpidetään ja niihin mekanismeihin, joilla katsomusten rauhanomainen rinnakkaiselo voidaan varmistaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formattiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi harjoittelemalla erilaisista katsomuksellisista taustoista tulevien ihmisten kohtaamista. Tässä tarkoituksessa voidaan hyödyntää vierailijoita tai vierailuja. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi kokeen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon viidennessä opintojaksossa "Uskonnot ja uskonnottomuus" tutustutaan erilaisiin uskontoihin sekä uskonnottomuuteen. Tarkastelussa ovat muun muassa keskeiset opilliset sisällöt, etiikka ja suhde yhteiskuntaan.

Tulevaisuus, 2 op (ET06)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntätöön*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan mahdollisiin yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutoksiin ja opitaan arvioimaan niiden vaikutuksia yhteiskunnalliseen todellisuuteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa omaksutaan valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi ja ilmastonmuutoksen vaikutuksien sekä sen torjumisen keinojen ja niiden esteiden ymmärtämiseksi. Yksilöiden valintojen merkitystä tulevaisuuden rakentamisessa opitaan tarkastelemaan tarkemmin eettisestä näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa kiinnitetään huomioita tulevaisuuden hahmottamisen kompleksisuuteen ja opitaan ymmärtämään erilaisten näkökulmien ja osa-alueiden kytkeytymistä toisiinsa ongelmanratkaisun näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formattiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Eettisyys- ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja uhkaskenaarioiden torjuntaa käsittelevän keskustelun ohjaamisen kautta. Yhteiskunnallista sekä monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi opiskelijan tuottaman utopia-esseen avulla, jossa opiskelija esittää keinoja ja ratkaisuja tulevaisuuden uhkakuvien ratkaisemiseksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon kuudennessa opintojaksossa "Tulevaisuus" tutustutaan tulevaisuuden tutkimisen tapoihin, vaihtoehtoihin tulevaisuusskenaarioihin ja harjoitellaan ongelmien ratkaisemista. Opiskelija saa keinoja erilaisten tulevaisuuden haasteiden havaitsemiseen sekä niiden käsittelyyn vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Elämäkatsomustiedon kertaus, 1 op (ET07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa hyvät valmiudet elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen
- opiskelija hallitsee elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeen vaatimukset
- elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeen tehtävätyypit ja -käskytykset
- hyvän esseevastauksen piirteet
- harjoitusesseiden kirjoittaminen
- harjoitusesseiden arvioiminen
- joidenkin opintojaksojen sisältöjen kertausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa kerrataan ja vahvistetaan elämäkatsomustiedon keskeisiä sisältöjä ja taitoja esimerkiksi erilaisten katsomusten, hyvän elämän käsitysten ja yhteiskunnallisen ongelmanratkaisun osalta. Harjoitellaan hyvän esseevastauksen tuottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa tehdään tehtäviä ja harjoituksia, joita arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla vertaispalautetta laadituista esseeharjoitusvastauksista sekä esimerkiksi arvioimalla omia YO-kirjoituksissa vaadittavia digitaalisia ja teknisiä taitoja. Laaja-alaisista monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi yhteiskunnallisia ongelmia ja niiden ratkaisua käsittelevän esseen vertaisarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen "elämäkatsomustiedon kertaus" -opintojakso valmistaa elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa harjoitellaan riittäviä tietoja ja taitoja elämäkatsomustiedon ylioppilaskirjoituksia varten.

Elämäkatsomustiedon projekti, 2 op (ET08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan elämäkatsomustiedon osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi elämäntutkimustiedon oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteiden ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

*Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää

oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja

- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan omien argumenttien muodostamista, perustelemista, arvioimista ja esittämistä vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan erilaisia tieteitä ja opitaan hahmottamaan tieteellisen ja epätieteellisen tiedon välinen ero. Opiskelijat saavat hyödyntää luovuttaan esimerkiksi pohtimalla, millaisia haasteita tieteen tekemiseen liittyy.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan argumentteihin, joita ihmiset esittävät arjessaan esimerkiksi erilaisilla keskustelufoorumeilla. Opiskelija oppii hahmottamaan tämän argumentaation pätevyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi väittelyharjoituksen avulla. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi argumentaatiotehtävällä, jossa opiskelija muodostaa perusteltuun ja tarkistettuun tietoon pohjautuvan argumentin valitsemastaan aiheesta. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi reaali maailmassa esitetyjä argumentteja arvioivan argumentaatioanalyysin avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian ensimmäisen opintojakson "Johdatus filosofiseen ajatteluun" tavoitteena on tutustua filosofian oppiaineeseen. Opiskelija tutustuu filosofian luonteeseen ajattelua ja argumentaatiotaitoja kehittävänä sekä ympäröivää todellisuutta sekä teoreettisia kysymyksiä käsittelevänä kokonaisuutena. Filosofia on luonteeltaan monialainen ja luovaan ajatteluun kannustava oppiaine.

Etiikka, 2 op (FI02)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin tapoihin ajatella ja kohdella muita eettisesti, mikä tarjoaa erinomaisen perustan hyvinvoivan elämän rakentamiselle.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käsitellään eettisiä ongelmia vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opiskelija kehittyi näin väitteidensä perustelijana sekä johdonmukaisena ajattelijana, joka kykenee ilmaisemaan käsityksensä muille selkeästi ja täsmällisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ihmiskuntaa universaalisti koskettavia kysymyksiä, kuten käsityksiä sukupuolesta, seksuaalisuudesta, pahuudesta ja kasvokkaisen kohtaamisen merkityksestä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso harjaannuttaa opiskelijoita tarkastelemaan ja perustelevaan valintojaan esimerkiksi luonnon kestävyiden ja eläinten oikeuksien näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Globaali- ja kulttuuriosaamista sekä eettistä ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi sähköisen oppimisympäristön tehtävien avulla. Vuorovaikutusosaamisen formatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi vertaisarvioitavien opetuskeskustelujen avulla. Hyvinvointiosaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi opiskelijoiden tuottamien eettistä ongelmanratkaisua sisältävien ja moraaliteorioita soveltavien esseevastausten kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian toisen opintojakson "Etiikka" tavoitteena on opiskelijoiden eettisen ajattelun kehittäminen esimerkiksi moraaliteorioihin tutustumisen, keskustelun ja eettisen ongelmanratkaisun kautta. Opintojaksossa opiskelija saa eväitä myös oman elämänsä ja valintojensa merkityksellisyyden jäsentämiseen.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteooriat
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisyhteiskunta ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio

- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso on rakennettu erilaisten yhteiskunnallisten teemojen ympärille. Opiskelija tutustuu tasa-arvon, vapauden ja oikeudenmukaisuuden kaltaisiin yhteiskunnallisiin käsitteisiin oppien samalla hahmottamaan niihin ja muihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyviä ongelmia ja rajoituksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opitaan hahmottamaan yhteiskunnallisten rakenteiden ja teorioiden oikeutusta ja seurauksia ihmiselle. Yhteiskunnallisten valintojen merkitystä havainnollistetaan arjen ja ympäröivän maailman kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijoita kannustetaan ajattelemaan luovasti ja arvioimaan yhteiskunnallisten rakenteiden oikeutusta sekä hahmottelemaan oman ihanneyhteiskuntansa perusteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi tarkastelemalla opiskelijoiden ratkaisumalleja yhteismaan ongelmaksi kutsuttuun filosofiseen ajatuskokeeseen. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi esseen avulla. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi kokeen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian kolmannen opintojakson "Yhteiskuntafilosofia" tavoitteena on kehittää opiskelijan yhteiskunnallista ajattelua keskeisiin yhteiskunnallisiin käsitteisiin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, ja perinteisiin poliittisiin aatteisiin, kuten liberalismiin ja sosialismiin, perehtymisen avulla. Opintojaksossa opitaan arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakenteita ja niiden oikeutusta.

Totuus, 2 op (FI04)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteorioiden; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään erilaisiin tiedon tuottamisen ja oikeuttamisen tapoihin, mikä tarkoittaa myös tutustumista tieteelliseen ajatteluun. Tieteellisen tiedon luonteen ymmärtäminen tukee luovaa ja tieteenalojen rajat ylittävää ongelmanratkaisua.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu haastavien filosofisten käsitteiden avaaminen, analysointi ja soveltaminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opintojaksossa voidaan hyödyntää asiantuntijavierailua haastavien konseptien avaamiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi opiskelijoiden ja asiantuntijan yhteistoiminnallisesti toteuttaman käsiteanalyysin avulla. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti erilaisten sähköisen oppimisympäristön tehtävien avulla. Opintojaksossa voidaan myös toteuttaa summatiivisesti arvioitava essee.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian neljännen opintojakson "Totuus" tavoitteena on syventää opiskelijoiden ymmärrystä mielipiteiden ja tosiasiaväittämien eroista sekä kielen ja merkitysten vaikutuksesta todellisuuden hahmottamisessa. Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin teorioihin totuudesta, tiedosta, tieteestä ja todellisuuden luonteesta.

Filosofian kertaus, 2 op (FI05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa hyvät valmiudet filosofian ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen
- opiskelija hallitsee filosofian ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- filosofian ylioppilaskokeen vaatimukset
- filosofian ylioppilaskokeen tehtävätyypit ja käskytykset
- hyvän esseevastauksen piirteet
- harjoitusesseiden kirjoittaminen
- harjoitusesseiden arvioiminen
- joidenkin opintojaksojen sisältöjen kertausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan filosofian eri osa-alueita ja harjoitellaan hyvän esseevastauksen tuottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa tehdään tehtäviä ja harjoituksia, joita arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla vertaispalautetta laadituista esseeharjoitusvastauksista sekä esimerkiksi arvioimalla omia YO-kirjoituksissa vaadittavia digitaalisia ja teknisiä taitoja. Laaja-alaisista monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi esseen vertaisarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen "Filosofian kertaus" -opintojakso valmistaa filosofian ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa harjoitellaan riittäviä tietoja ja taitoja filosofian ylioppilaskirjoituksia varten.

Filosofian projekti, 2 op (FI06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan filosofian osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos

muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi filosofian oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä

- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opintojaksoon liittyviä tutkimusaiheita ovat esimerkiksi absoluuttisen nollapisteen tai veden ominaishöyrystyslämmön määrittäminen sekä Boylen lain todentaminen. Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa). Perehtymällä kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formatiiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen summatiivinen arviointi tapahtuu tunti- tai kotitehtävien sekä mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään mekaaniseen energiaan ja lämpöön liittyviä ilmiöitä. Lisäksi perehdytään ilmastomuutoksen ja energiantuotannon fysikaalisiin perusteisiin.

Voima ja liike, 2 op (FY04)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustulosten avulla
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kinematiikan ja dynamiikan keskeisten ilmiöiden tutkiminen on usein mahdollista vain ryhmätyönä. Saatuja tuloksia esittämällä voidaan vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoa ja -varmuutta. Siten

opintojaksoon liittyvä kokeellinen työskentely kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formativinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa, sekä summatiivisesti mahdollisesti pidettävän kokeen ja palautettavien mittausraporttien avulla.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti ryhmissä toteutettavien mittausten avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään voimiin ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä. Näiden sovelluksina esille tulee esimerkiksi liikenneturvallisuus ja energiantuotanto vedestä ja tuulesta.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija voi tutustua tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä.

Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

Mekaanisen värähtelyn ja aaltoliikkeen keskeisimpiä aihealueita on ääni. Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Opintojaksossa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Äänen intensiteettitason tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen tai ryhmässä toteutettavan työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien ja mittausten perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa, sekä summatiivisesti mahdollisesti pidettävän kokeen tai palautettavien mittausraporttien kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään pyörimiseen, gravitaatioon ja aaltoihin liittyviä ilmiöitä. Näiden sovelluksina esille tulevat esimerkiksi planetaarinen liike, heiluri ja ääni.

Sähkö, 2 op (FY06)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tasavirtapiirien menestyksekkäs opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opintojakson aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä sekä opiskelijan itsenäisen työskentelyn tai ryhmissä toteutettavien mittausten ohjaamisessa.

Laaja-alaisista osaamisalueista vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti ryhmissä toteutettavissa mittauksissa.

Hyvinvointiosaamista, esimerkiksi sähköturvallisuutta, arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa, sekä summatiivisesti mahdollisesti pidettävässä kokeessa ja palautettavissa mittausraporteissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään sähköön liittyviä ilmiöitä. Lisäksi perehdytään yksinkertaisiin sähkölaitteisiin ja sähköturvallisuuteen.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneetikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneetikentässä
- virtajohtimen magneetikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällä voidaan kehittää monilukutaitoa esimerkiksi selvittämällä pienryhmissä turvallisuusrajoja erilaisille sähkömagneettisille säteilyille. Näitä voidaan verrata laskennallisesti eri tilanteissa erilaisiin sähkömagneettista säteilyä tuottaviin lähteisiin. Näin opiskelija voi vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista. Tuntiessaan

sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä sekä opiskelijan itsenäisen työskentelyn tai ryhmissä toteutettavien mittausten ohjaamisessa.

Laaja-alaisista osaamisalueista yhteiskunnallista osaamista, esimerkiksi sähköenergian tuotannon yhteiskunnalliset vaikutukset, arvioidaan formatiivisesti opetuskeskusteluissa ja tunnilla tehtävissä mittauksissa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista, esimerkiksi etsityn tiedon kriittinen arviointi, arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa sekä summatiivisesti mahdollisesti palautettavissa raporteissa.

Hyvinvointiosaamista, esimerkiksi sähkömagneettisen säteilyn turvallisuus, arvioidaan summatiivisesti kokeissa tai palautettavissa raporteissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään sähkömagnetismiin liittyviä ilmiöitä. Lisäksi perehdytään moderniin sähköntuotantoon sekä fysiikan tutkimukseen hiukkaskiihdyttimen toiminnan kautta.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*

- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Opintojaksossa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmiöön liittyvistä fysikaalisista mekanismeista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson myötä opiskelijalle syntyy käsitys nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena.

Opiskelija tunnistaa, mitkä merkittävät fysiikan kokeet ja teoriat ovat perusteena nyky-yhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys siitä, mihin maailmankuvaa koskeviin kysymyksiin fysiikka tieteenä ei vielä vastaa ja mihin se ei koskaan vastaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä sekä opiskelijan itsenäisen työskentelyn tai ryhmissä toteutettavien mittausten ohjaamisessa.

Hyvinvointiosaamista, esimerkiksi ionisoivan säteilyn käyttäminen lääketieteessä, arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa sekä summatiivisesti palautettavissa raporteissa tai opintojakson lopussa pidettävässä kokeessa tai mahdollisissa välikokeissa.

Yhteiskunnallista osaamista, esimerkiksi ydinvoiman yhteiskunnalliset vaikutukset, arvioidaan summatiivisesti opintojakson lopussa pidettävän kokeen tai osakokeen avulla tai palautettavissa raporteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen, esimerkiksi termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin, arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa sekä itsenäisen tai ryhmätyöskentelyn ohjaamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen, esimerkiksi fysiikan avulla perusteltu tieteellisen maailmankuvan muodostuminen, arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään säteilyyn sekä atomi- ja ydinfysiikkaan liittyviä ilmiöitä. Lisäksi perehdytään modernin fysiikan tutkimuskohteisiin ja saavutuksiin.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Fysiikan käsitteiden oikea käyttö jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä.
- Syventää kokonaiskuvaa fysiikasta maailmankaikkeuden rakennetta ja toimintaa selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset sisällöt lukion fysiikan oppimäärästä
- Harjoitellaan vastauksen tuottamista teknisillä apuvälineillä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Digitaalinen ylioppilaskoe sisältää oppiainerajat ylittäviä tehtäviä, jolloin opiskelijoilta vaaditaan luovaa ja monitieteistä ajattelua tehtävän vastauksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tehtävien tekemiseen ja omien ratkaisujen esittämiseen. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona laadittujen ratkaisujen kautta. Opintojaksossa pääpaino on opiskelijan omatoimisella harjoittelulla. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Fysiikan kertausta ylioppilaskoetta varten. Opintojaksossa perehdytään tarkemmin ylioppilaskokeen rakenteeseen ja vastaustekniikkaan. Kerrataan keskeisiä sisältöjä ja teknisten apuvälineiden käyttöä vastauksen tuottamisessa.

Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tähtitiede, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy tähtitieteeseen tieteenä ja tutkimusalana
- hahmottaa maailmankaikkeuden mittasuhteita ja rakenteita
- ymmärtää tähtitieteen merkityksen nykyaikana

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- maailmankaikkeuden rakenne ja mittasuhteet
- tähtitieteen havaintovälineet
- tähtitieteen tutkimuskohteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa oppiminen tapahtuu useiden ryhmätöiden ja -tehtävien kautta. Tällöin vuorovaikutusosaaminen on olennaisessa osassa opintojakson suorittamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Avaruustutkimus on uusi ja nopeasti kehittyvä ala ja näkökulma tähtitieteeseen voi olla hyvin monitieteinen. Luovia ratkaisuja joudutaan tekemään paljon ja tätä harjoitellaan myös opintojaksossa esimerkiksi raketin tai laskeutumisaluksen rakentamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käydään läpi avaruustutkimuksen yhteiskunnallista merkitystä. Tällöin opiskelijan on mahdollista omaksua tarvittavat tiedot, jotta voi osallistua avaruusaiheisiin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä sekä opiskelijan itsenäisen työskentelyn tai ryhmissä toteutettavien mittausten ohjaamisessa.

Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti ryhmätyöskentelyn ja summatiivisesti ryhmätöiden esittelyn kautta. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti ryhmätyöskentelyssä ja summatiivisesti ryhmien tuotosten kautta. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti ryhmäkeskusteluissa, sekä ryhmien tuotosten esittelyn yhteydessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään tähtitieteen tutkimuskohteisiin, havaintovälineisiin ja avaruuden ilmiöihin. Lisäksi tutustutaan tähtitieteeseen ammattina ja opiskelualana.

Fysiikan projekti, 2 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan fysiikan osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännökseen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännökseen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi fysiikan oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää

valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestäväen kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestäväen tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestäväen elämäntavan välttämättömyydestä.

Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestäväen elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia

- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sininen planeetta, 2 op (GE02)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa perehdytään siihen, miten maapallon ominaisuudet johtavat luonnonympäristön muotoutumiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa paneudutaan luonnontieteelliseen ajatteluun, luonnonmaantieteeseen tieteenalana ja maantieteellisen tutkimuksen ominaispiirteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään sekä summatiivista että formatiivista otetta. Summatiivista arviointia voidaan toteuttaa esimerkiksi kokein, tehtävin ja kirjallista uutisseurantaa tekemällä. Näin voidaan arvioida esimerkiksi eettisyyttä ja ympäristöosaamista. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi oppimiskeskusteluiden ja vertaisarvioinnin avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maantieteen ensimmäisessä valinnaisessa opintojaksossa "Sininen planeetta" tutustutaan luonnonmaantieteen ilmiöihin, esimerkiksi planetaarisuuteen, ilma- ja vesikehään ja kivikehän ilmiöihin sekä siihen, miten eri maannokset ja kasvillisuusalueet muodostuvat. Lisäksi perehdytään luonnonmaantieteelliseen tutkimukseen ja ajatteluun.

Maantieteen projekti, 2 op (GE06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan maantieteen osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi maantieteen oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsiteltävät liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Yhteinen maailma, 2 op (Ge03)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*

- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan ihmismaantieteeseen ja yhteiskuntien toimintaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen tulee opintojaksossa esille esimerkiksi alueellisen identiteetin pohtimisena ja maailmanlaajuisten ilmiöiden ja niiden vuorovaikutussuhteiden tunnistamisena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan sekä summatiivisesti että formatiivisesti. Summatiivista arviointia voidaan toteuttaa sekä yhteiskunnallisen osaamisalueen että globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta esimerkiksi kokein ja erilaisin tehtävin. Formatiivista osaamista voidaan arvioida esimerkiksi ryhmätöiden ja oppimiskeskusteluiden avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maantieteen toisessa valinnaisessa opintojaksossa keskiössä on ihmismaantieteen näkökulma. Opintojaksossa tutustutaan esimerkiksi ihmismaantieteelliseen ajatteluun, väestöön, kaupungistumiseen, luonnonvarojen käyttöön ja ihmisten ja innovaatioiden liikkumiseen maapallolla.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (Ge04)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*

- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytetään opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia työskentelytapoja. Lisäksi pyritään hyödyntämään vaihtelevia oppimisympäristöjä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoiden monilukutaidot kehittyvät geomediataitojen vahvistuessa. Opintojaksossa vahvistetaan tiedonhankintataitoja, kriittistä analyysiä ja luovaa ajattelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään muun muassa aluesuunnittelua ja ihmisen toiminnan ja luonnon vuorovaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan sekä summatiivisesti että formatiivisesti. Summatiivista arviointia tehdään yhteiskunnallisen osaamisen osalta esimerkiksi kokein ja tehtävin. Monitieteistä ja luovaa osaamista sekä vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida esimerkiksi tutkielman tai vaikuttamisprojektin kautta antamalla. Arviointikeinona voi olla esimerkiksi itsearviointit tai vertaispalaute.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maantieteen viimeisellä valinnaisella opintojaksolla perehdytään ihmiseen alueellisena toimijana. Keskiössä ovat maantieteellinen tutkimus, aluesuunnittelu, paikkatieto ja erilaiset geomediat.

Maantieteen kertaus, 2 op (Ge05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa hyvät lähtökohdat maantieteen ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen
- Opiskelija hallitsee maantieteen ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Maantieteen ylioppilaskokeen rakentuminen, tehtävätyypit ja vaatimukset
- Hyvän maantieteellisen vastauksen rakentuminen ja hyvän vastauksen kriteerit
- Vanhojen ylioppilaskoetehtävien harjoittelu ja tehtävien arviointiperusteisiin tutustuminen
- Joiden opintojaksojen sisältöjen kertaaminen
- Maantieteen ylioppilaskokeessa vaadittavien taitojen harjoittelu, esimerkiksi esseen kirjoittaminen, karttojen käyttö ja diagrammien ja kuvien laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa pyritään käyttämään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä ja oppimiskeskusteluja

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa pyritään vahvistamaan opiskelijan ymmärrystä maapallosta kokonaisuutena. Opintojaksossa rakennetaan sekä luonnonmaantieteellistä että ihmismaantieteellistä näkökulmaa ja näiden yhteyttä toisiinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojakson aikana käydään oppimiskeskusteluja sekä tehdään tehtäviä kirjallisesti ja suullisesti. Tehtävien läpikäynnissä voidaan käyttää itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso "Maantieteen kertaus" valmistaa maantieteen ylioppilaskokeeseen osallistumiseen. Sen aikana opetellaan tietoja ja taitoja, joita ylioppilaskokeessa voi tarvita.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan

ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystä sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI01)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti historian oppiaineelle ominaista vastaustekniikkaa erilaisiin tehtävätyyppeihin monipuolisin tavoin

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet

- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii ymmärtämään globaalin talousjärjestelmän kehitystä ja sen myönteisiä ja kielteisiä puolia eri näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii tarkastelemaan ihmisen suhtautumista ja vuorovaikutusta luontoon ja elinympäristöön esihistorian korkeakulttuureissa, antiikin ajalla, keskiajalla ja uudella ajalla sekä teollisella että jälkiteollisella ajalla. Opiskelija oppii hahmottamaan syitä ja seurauksia ihmisen eri aikakausina tekemille elinympäristönsä muutoksille ja muodostamaan niistä kestäviä tulkintoja nykypäivän ajatteluunsa elinympäristönsä suhteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisen tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti opintojakson keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskusteluissa maailmantalouden kehityksestä. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskusteluissa, joissa tarkastellaan ihmisen toiminnan seurauksia ympäristölleen eri aikakausina.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään ihmisen ja elinympäristön historiaan esihistoriasta nykypäivään sekä tutustutaan historiaan tieteenalana.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaamista harjoitellaan erilaisten ryhmätöiden ja ryhmäkeskustelujen avulla. Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan tulkintoja historiasta eri aikakausilta peräisin olevien lähteiden avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään kulttuurin ja politiikan kytkös globaaleihin kansainvälisiin suhteisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa yhteiskunnallista osaamista kehitetään harjoittelemalla eri aikakausilta peräisin olevien lähteiden lähdekriittistä tarkastelua. Opintojakson sisällöt havainnollistavat ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyviä ongelmia ja ratkaisuja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisten tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisten tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti moduulin keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnilla koskien aktiivista osallistumista ryhmätyöskentelyyn tai -keskusteluihin opintojakson tehtävien osalta. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearviointilla koskien maailmansotien välisen ajan totalitaristisen kulttuurin ja politiikan yhteyttä, joista tehdään erilaisia lähdeharjoituksia opintojakson aikana. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearviointilla, kun opiskelijat perehtyvät esimerkiksi eri aikakausille tyypillisiin propagandistisiin lähteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään kansainvälisten suhteiden historiaan 1800-luvulta nykypäivään tarkastellen esimerkiksi maailmansotia, kylmää sotaa ja Euroopan ulkopuolisten suurvaltojen historiaa 1900-luvun aikana.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa voidaan käsitellä opiskelijan oman kotipaikkakunnan paikallishistoriaa osana moduulin keskeisiä sisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvinvointivaltion taustalla olevien periaatteiden ja rakenteiden syntyä sekä merkitystä kansalaisten henkilökohtaiselle hyvinvoinnille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa voidaan harjoittaa luovaa osaamista esimerkiksi tuottamalla fiktiivisiä, mutta historiallisesti uskottavia päiväkirjamerkintöjä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella

arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisten tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti moduulin keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearviointilla tai opettajan antamalla suullisella tai kirjallisella palautteella liittyen hyvinvointivaltion muodostumista koskeviin tehtäviin. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi tekemällä itse- tai vertaisarviointia opiskelijoiden tuottamista kuvitteellisen historiallisen henkilöhaamon merkinnöistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso käsittelee Suomen historian ilmiöitä ja tapahtumia Suomen sodasta 2000-luvulle.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI04)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa yhteiskunnallista osaamista kehitetään harjoittelemalla eri aikakausilta, kuten antiikista, keskiajalta ja uudelta ajalta, peräisin olevien lähteiden kuten maalausten tai puheiden lähdekriittistä tarkastelua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, miten eri aikakaudet kulttuurisine rakenteineen heijastelevat niille ominaisia arvoja, aatteita, ihanteita ja maailmankuvaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisen tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti opintojakson keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan esimerkiksi summatiivisesti kokeessa tai vastaavassa kirjallisessa tuotoksessa, jossa mitataan opiskelijan taitoja harjoittaa lähdekritiikkiä eri aikakausien aattellisten tekstien suhteen, esimerkiksi konservatismi, liberalismi, nationalismi ja sosialismi. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan suullisella palautteella eri aikakausien kulttuurisia tunnuspiireitä käsittelevistä tuntitehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan eurooppalaisen kulttuurin ja maailmankuvan kehitystä antiikista 1900-luvulle.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

- *Opintojaksossa voidaan tarkastella paikallishistoriallisia näkökulmia keskeisissä sisällöissä kuvattujen teemojen osana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan ymmärtämään Ruotsin vallan ajan vaikutus Suomen hallintoon, kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä arvioimaan Ruotsin ja Venäjän autonomian ajan vaikutusten näkymistä tämän päivän Suomen yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa voidaan hyödyntää esimerkiksi sähköisesti saatavilla olevien arkeologisten lähteiden tutkimista tai ruotsinkielisiä lähteitä tai tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa esimerkiksi vierailevan asiantuntijan muodossa koskien opintojakson sisältöjä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisen tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti opintojakson keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan opintojaksossa summatiivisesti esimerkiksi kokeessa tai vastaavassa kirjallisessa tai suullisessa esitelmässä tuotoksessa koskien Ruotsin ajan vaikutusta Suomen hallinnon, kulttuurin tai yhteiskunnan kehittymisen vaiheita. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla suullisella palautteella tai tekemällä itsearviointia eri alkuperäislähteitä koskevista ryhmäkeskusteluista tai ryhmätehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso käsittelee Suomen esihistoriaa, Ruotsin ajan historiaa sekä autonomisen Suomen historiaa osana Venäjää 1860-luvulle saakka.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*

- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiainkuvaa käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Paikallinen lisäys

- opiskelija tunnistaa Euroopan ulkopuolisista kulttuureista saatuja vaikutteita omassa lähiympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Maaailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii hahmottamaan historiankirjoituksen kulttuurisidonnaisuutta. Opiskelija hahmottaa eri tieteenalojen, kuten kielitieteen ja antropologian merkitystä osana erilaisiin kulttuureihin tutustumista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa ohjataan opiskelijoita tarkastelemaan kriittisesti eri kulttuureihin liittyviä väitteitä esimerkiksi mediassa tai historiallisissa dokumenteissa tai aineistoissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtapoihin voidaan sisällyttää ryhmätyöskentelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisten tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä historian oppiaineelle ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisten tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti opintojakson keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi ryhmätyöskentelystä toteutettavalla itsearvioinnilla. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi opettajan kokeesta tai kirjallisista tehtävistä antamalla palautteella. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla kirjallisella palautteella opintojakson aikana tehtävistä tehtävistä esimerkiksi koskien historiankirjoituksen kulttuurisidonnaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään Euroopan ulkopuolisten kulttuurialueiden historiaan ja eri aikakausina kulttuurien kohtaamisissa tapahtuneisiin erilaisiin ilmiöihin.

Suomi 1900-luvulla, 2 op (HI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojaan Suomen historiasta itsenäistymisestä lähihistoriaan
- Opiskelija syventää tietojaan Suomen sisä- ja ulkopoliitikasta toisen maailmansodan ja kylmän sodan aikana
- Opiskelija ymmärtää poliittisten, taloudellisten ja kulttuuristen muutosten merkityksen sotien jälkeisinä vuosikymmeninä Suomen kehitykselle
- Opiskelija pystyy arvioimaan kylmän sodan päättymisen ja Euroopan integraation merkityksiä nykypäivän Suomeen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota
- Sisä- ja ulkopoliitika maailmansotien välisenä aikana
- Talvi-, jatko-, ja Lapin sodan aikainen sisä- ja ulkopoliitikka sekä kotirintama toisessa maailmansodassa
- Suomen historian tapahtumat toisen maailmansodan päättymisestä 2000-luvulle, esimerkiksi Moskovan välirauhan seuraukset, jälleenrakennuksen aika, elinkeinorakenteen muutos, hyvinvointivaltion rakentuminen, 1990-luvun talouskriisin taustat ja seuraukset sekä Suomen integroituminen EU:n jäseneksi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaamista kehitetään esimerkiksi erilaisissa ryhmäkeskustelu- tai ryhmätyötilanteissa tai esimerkiksi erilaisten tutkimustöiden suullisessa esittämisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija kehittää ja syventää yhteiskunnallista osaamistaan esimerkiksi harjoittelemalla lähdekriittistä tiedonhakua erilaisista historiallisista lähdeaineistoista tai mediasta tutkittaviin aikakausien aiheisiin liittyen. Opiskelijaa ohjataan esimerkiksi tekemään lähteistä omia historiallisia tulkintoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opetukseen sekä annettujen tehtävien hyväksytyt palauttaminen. Opintojaksossa laaja-alaista osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla tai vertaispalautteella. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla omista ryhmätyötaidoista ja työprosessista. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla kirjallisella tai suullisella palautteella opintojaksossa suoritettavien tehtävien lähdekriittisyyden, lähteistä tehtävien perusteltujen tulkintojen ja monipuolisen aineistonhankinnan osalta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään Suomen historian osaamista 1900-luvulta. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen historian poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset muutokset. Opintojaksossa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön itsenäistymisestä kohti nykypäivää. Opintojaksossa voidaan valita tarkasteltavia ilmiöitä ja aiheita aikarajauksen puitteissa opiskelijoiden kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Supervaltojen historia, 2 op (HI08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tuntemaan Yhdysvaltojen ja Venäjän sekä Neuvostoliiton historian keskeisiä vaiheita 1800-luvulta nykypäivään
- Opiskelija syventää osaamistaan Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton poliittisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta kehityksestä
- Opiskelija kykenee selittämään nykyisessä Yhdysvalloissa sekä Venäjällä esiintyviä nykypolitiikan ilmiöitä historiaa hyödyntäen
- Opiskelija syventää tietämystään Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton jännitteistä kylmän sodan aikana sekä oppii arvioimaan kylmän sodan propagandaa ja supervaltojen roolia kylmän sodan konfliktien taustalla
- Opintojaksossa perehdytään Yhdysvaltain ja Venäjän historiaan 1800-luvulta nykypäivään

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yhdysvaltain itsenäistyminen, laajentuminen 1800-luvulla sekä sisällissota, Yhdysvaltojen talous ja yhteiskunta maailmansotien välisenä aikana, Yhdysvallat maailmansodissa sekä niiden välisenä aikana. Yhdysvallat kylmässä sodassa.

- Tsaarin Venäjä 1800-luvulla, poliittinen ja taloudellinen kehitys, Neuvostoliiton synty, sisällissota ja totalitaristinen yhteiskunta sekä sen romahtaminen
- Supervaltojen välinen kilpailu kylmässä sodassa, konfliktit ja propaganda
- Yhdysvaltain ja Venäjän suhteet ja asema nykypäivän kansainvälisissä suhteissa
- Sisältöjen valintoja voidaan suunnitella yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opintojaksossa käytetään monipuolisia työtapoja, esimerkiksi esitelmiä, dokumentteja, opettajajohtoista opetusta, ryhmitöitä tai vierailevia asiantuntijoita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa yhteiskunnallinen osaaminen tulee esiin esimerkiksi tutkittaessa lähdekriittisesti kylmän sodan supervaltojen propagandaa eri muodoissaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaaminen tulee esiin työtavoissa, opiskelija oppii esimerkiksi syventämään ryhmätyöskentelyn taitoja erilaisten tutkimustehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa opiskelijat saavat oppimisprosessia tukevaa palautetta formatiivisen arvioinnin avulla esimerkiksi opettajan antaman suullisen tai kirjallisen palautteen tai oppituntikeskustelujen muodossa. Opintojaksossa tehdään esimerkiksi esitelmä tai raportti, josta opiskelija saa palautetta summatiivisesti.

Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan esimerkiksi summatiivisesti opettajan antamalla kirjallisella palautteella palautetuista tehtävistä. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan esimerkiksi tekemällä opintojakson työskentelystä itse- tai vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennytään Yhdysvaltain ja Venäjän sekä Neuvostoliiton historiaan 1800-luvulta nykypäivään. Tarkasteluun valitaan aihepiirejä osin opiskelijoiden kiinnostuksen mukaisesti.

Historian kertaus, 2 op (HI09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kerrata historian pakollisten ja syventävien opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja valmistautua historian ylioppilaskokeeseen.
- Opintojakson tavoitteena on kerrata ja harjoitella vastaamista historian ylioppilaskokeen erilaisiin tyypillisiin vastaustyyppeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan joidenkin valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä
- Historian ylioppilaskokeen rakenne ja vastaustekniikka

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaamista voidaan hyödyntää esimerkiksi antamalla vertaispalautetta suullisista tai kirjallisista tehtävistä, sekä esimerkiksi tekemällä kertaustehtäviä yhteistoiminnallisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan omasta henkilökohtaisesta hyvinvoinnista ja jaksamisestaan huolehtimiseen valmistautumisprosessissaan kohti ylioppilaskirjoituksia. Opintojaksossa voidaan esimerkiksi laatia lukusuunnitelma tai käydä valmistautumiseen liittyviä ohjaavia keskusteluja opettajan kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnän edellytyksenä on aktiivinen osallistuminen opetukseen sekä annettujen tehtävien hyväksyty palauttaminen. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi tekemällä itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta esimerkiksi tuntityöskentelystä tai ryhmäkeskusteluista. Hyvinvointiosaamista kuten lukusuunnitelman toteutumista tai omia voimavaroja arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on kerrata historian pakollisten ja syventävien opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja valmistautua historian ylioppilaskokeeseen sekä harjoitella historian ylioppilaskokeen tyypillisiin tehtävätyyppeihin vastaamista ja vastaustekniikkaa.

Historian projekti, 2 op (HI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaisia historiallisia tietoja sekä kehittää historian tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan hakemaan ja etsimään tietoja erilaisista historiantutkimukseen sopivista lähdeaineistoista ja tarkastelemaan niitä lähdekriittisestä sekä harjoitellaan historiallisten tulkintojen muodostamista hankittujen tietojen avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan erilaisiin luoviin tapoihin toteuttaa projekti, esimerkiksi tekemällä kuunnelmia tai videoesityksiä tutkittavasta aiheesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan esimerkiksi projektin tuotoksella tai tarvittaessa muilla kirjallisilla tehtävillä. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan tai opettajien arviointiin. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla tai opettajan antamalla suullisella tai kirjallisella palautteella opintojakson aikana. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla tai opettajan antamalla suullisella tai kirjallisella palautteella. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti itse- tai vertaisarvioinnin avulla esimerkiksi koskien opintojaksossa tuotetun projektin tavoitteiden saavuttamista ja toteutettua esitystapaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän historian opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja se rakentuu opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen, opintomatkan tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita tarpeen mukaan. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi historian oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kulttuurihistoria, 6 op (KHI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön

ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyinä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE03)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi

- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

- Logger Pro-ohjelmiston (tai vastaavan) käyttämien standardisuoraa piirrettäessä
- Molekyylien avaruusrakenteen (sidoskulmat ja sidospituudet) mallintaminen esimerkiksi Molview-verkkosivustolla tai iPad:lla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita (esim. talidomidi, kofeiini, ibuprofeini, vitamiinit).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita pohditaan kemian näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen tai ryhmässä toteutettavan työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien ja mittausten perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearvioinnissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa, sekä summatiivisesti mahdollisesti pidettävän kokeen tai palautettavien mittausraporttien kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu hiiliyhdisteiden rakenteisiin ja ominaisuuksiin. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia mallinnusohjelmia. Lisäksi tutustutaan erilaisten spektrien tarjoamaan tietoon orgaanisten molekyylien rakenteista. Opintojaksoon voidaan mahdollisuuksien mukaan sisällyttää yritysvierailu, tai tutustua orgaaniseen kemiaan vierailevan luennoitsijan tai virtuaalivierailun avulla.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE04)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykuteknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tekemällä vierailuja korkeakouluihin tai yrityksiin tai hyödyntämällä asiantuntijavierailuja (myös virtuaalisesti). Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen tai ryhmissä toteutettavan työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien ja mittausten perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin kemiallisiin reaktioihin, niiden symboliseen ilmaisuun reaktioyhtälöillä sekä reaktioyhtälöiden hyödyntämiseen kvantitatiivisen kemian laskuissa. Lisäksi opiskellaan keskeisiä polymeerien ominaisuuksia, polymeroitumisreaktioita sekä muovien lajittelua ja kierrätystä.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE05)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Opetuksessa esitellään Suomen kaivos- ja metalliteollisuutta pohtien sen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutuksia. Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa, esimerkiksi auton katalyysaattorissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten kemiaan liittyvien energiaratkaisujen pohtiminen esimerkiksi väittelyin, paneeli- tai opetuskeskusteluihin (esim. auton käyttövoima – bensiini, vety, kaasu, etanoli, sähkö, hybridi) vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Vuorovaikutusosaamiseen liittyy myös tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu yhteisöllisesti esimerkiksi pienryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen tai ryhmissä toteutettavan työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien ja mittausten perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearvioinnissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa tai summatiivisesti mahdollisia väittelyitä tai paneelikeskusteluita arvioimalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään kemiallisessa reaktiossa tapahtuviin energianmuutoksiin sekä niiden laskennalliseen käsittelyyn. Lisäksi tarkastellaan erilaisia hapettumis-pelkistymisreaktioita sekä niiden käytännön sovelluksia (sähköparit, elektrolyysi ja akut). Materiaaleista perehdytään erityisesti metalleihin, niiden erottamiseen malmeista, keskeisiin käyttökohteisiin ja metallien kierrätykseen.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE06)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*

- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ammoniakkisynteesin tarkastelua voidaan käyttää esimerkkinä monitahoisesta, monitieteisestä prosessista (tasapaino, nopeus, lämpötila, paine, prosessiolosuhteet). Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sekä hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisen tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä.

Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestäväillä ympäristötoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opiskelijan itsenäisen tai ryhmässä toteutettavan työn tai mittauksen ohjaamisessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tunnilla tai kotona tehtävien laskutehtävien ja mittausten perusteella sekä summatiivisesti palautettavien mittausraporttien ja mahdollisesti pidettävän kokeen avulla. Itsearviointissa opiskelija arvioi myös omaa osaamistaan tällä osa-alueella.

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan formatiivisesti opettajan ja opiskelijoiden välisissä opetuskeskusteluissa, sekä summatiivisesti mahdollisesti pidettävän kokeen tai palautettavien mittausraporttien kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutkitaan kemiallisen reaktion nopeutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä kokeellisesti että laskennallisesti (reaktionopeuskuvaajien avulla). Lisäksi opiskellaan tasapainoreaktioiden keskeisiä periaatteita, tasapainotilaan vaikuttavia tekijöitä sekä tasapainoreaktioiden laskennallista käsittelyä. Tarkemmin tutustutaan happo-emästasapainoon sekä liuoksen happamuuteen vaikuttaviin tekijöihin sekä käytännön tasolla että laskennallisesti.

Kemian kertaus, 2 op (KE07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo lukiokemian keskeiset osa-alueet.
- Saa valmiuksia ylioppilaskirjoitusten digitaaliseen kemian kokeeseen sekä korkeakoulujen pääsykokeisiin.
- Harjoittelee vastaustekniikkaa digitaalisessa ylioppilaskokeessa erityisesti kemian vastausten tuottamisessa tarvittavien Abitti-ohjelmien osalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukiokemian keskeiset osa-alueet siten kuin opintojakson alussa sovitaan. Juuri opiskellun KE06-opintojakson asiat jätetään kertauksessa vähemmälle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnän saamiseksi opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen sekä osallistua kemian preliminäärikokeeseen ja suorittaa se hyväksytysti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso kertoo kemian keskeiset sisällöt ylioppilaskoetta varten. Opintojaksossa perehdytään tarkemmin ylioppilaskokeen rakenteeseen sekä harjoitellaan vastaustekniikkaa. Opintojaksossa kerrataan keskeisiä sisältöjä ja teknisten apuvälineiden käyttöä vastauksen tuottamisessa.

Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemian projekti, 2 op (KE08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan kemian osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi kemian oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen

rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä

niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- *tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- *tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä — juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan abrahamilaisten uskontojen yhteiskunnallisia vaikutuksia, mikä auttaa opiskelijaa hahmottamaan uskontojen ja arjen välistä suhdetta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään erilaisia maailmankuvaan ja katsomuksiin liittyviä käsitteitä, joiden avulla opiskelija saa rakennusaineiksi oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijoita kannustetaan asettumaan eri katsomuksellisista taustasta tulevien asemaan ja hyödyntämään eri tieteenalojen tuloksia katsomuksia koskevien kysymysten käsittelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Yhteiskunnallista ja hyvinvointiosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi katsomuksiin liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia käsittelevää opetuskeskustelua ohjaamalla. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi kokeen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon ensimmäisen opintojakson "Uskonto ilmiönä — juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä" tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa. Opintojaksossa tutustutaan myös yleisesti katsomukselliseen käsitteistöön ja maailman uskontotilanteeseen.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin kristillisiin kirkkoihin ja liikkeisiin ja mahdollisia toteutustapoja ovat esimerkiksi vierailut ja haastattelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan ekoteologiaan, joka selventää kristinuskon ympäristökäsitystä ja kannustaa ekologisempaan elämäntapaan. Eri kirkkojen eettiset näkemykset ovat opintojaksossa niin ikään esillä, mikä rohkaisee opiskelijoita pohtimaan arvojaan ja eettisiä kysymyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa painotetaan kristinuskon globaalia ja kulttuurirajat ylittävää luonnetta. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään, miten kristinuskko on ollut vuorovaikutuksessa erilaisten kulttuurien kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi ekoteologin profiilin luomista käsittelevän ryhmätehtävän kautta. Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti esimerkiksi vertaisarvioitavan globaalia kristinuskkoa käsittelevän ryhmätyön avulla. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi opiskelijan toteuttaman kristityn haastattelun kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon toisen opintojakson "Globaali kristinuskko" tavoitteena on perehdyttää opiskelija kristinuskon pitkään historiaan, lukuisiin eri suuntauksiin ja globaaliin luonteeseen.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään siihen, millaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia ja seurauksia esimerkiksi Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneillä uskonnoilla on.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija saa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti esimerkiksi vertaisarvioitavan ryhmätyön avulla. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi kokeen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon kolmannen opintojakson "Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä" tavoitteena on perehdyttää opiskelija muun muassa Kiinassa, Intiassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan monipuolisesti uskontojen vaikutuksiin suomalaisessa yhteiskunnassa ja ohjataan opiskelijaa ymmärtämään, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään suomalaisen katsomuskentän monipuolistumiseen ja kehitetään valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen

työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Vuorovaikutusosaamista sekä yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida formatiivisesti ja summatiivisesti esimerkiksi suomalaista katsomuskeskustelua summaavan keskustelukatsauksen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon neljännen opintojakson "Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa" tavoitteena on tutustuttaa opiskelija monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä ohjata perehtymään uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan tietämystä taiteiden ja populaarikulttuurin kytköksistä uskontoihin. Opiskelijoita harjaannutetaan tunnistamaan symboliikkaa ja perehtymään uskonnollisiin aiheisiin populaarikulttuurissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään useiden tieteenalojen tuloksia esimerkiksi taiteen analysoimisessa. Opiskelijat voivat hyödyntää luovaa ajatteluaan esimerkiksi suunnitellessaan uskonnollisen rakennuksen sisustaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formattiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi uskonnollisen rakennuksen suunnittelutehtävän avulla. Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi populaarikulttuurituotteen analyysin kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon viidennen opintojakson "Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa" tavoitteena on auttaa opiskelijaa hahmottamaan uskontojen kulttuurisia vaikutuksia ja tunnistamaan uskonnollista symboliikkaa. Opintojaksossa voidaan analysoida erilaisia kulttuurituotteita, kuten pelejä, elokuvia, sarjakuvia ja musiikkia.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa syvennyttään uskontojen tutkimukseen sekä uskontojen rooliin mediassa. Eri tieteenalojen näkökulmilla voidaan valaista uskontojen kohtelua ja edistää kriittistä otetta uskontoja käsittelevien kirjoitusten arvioinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskontojen roolia mediassa ja tieteellisen tutkimuksen kohteena voidaan havainnollistaa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tällä tavoin voidaan syventää uskontojen käsittelyyn liittyviä tunne- ja empatiataitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Opintojaksossa voidaan toteuttaa esimerkiksi summatiivisesti ja formatiivisesti arvioitava mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen tutkimus.

Opintojakson vapaa kuvaus

Evankelis-luterilaisen uskonnon kuudennen opintojakson "Uskonto, tiede ja media" tavoitteena on havainnollistaa, millaisia kysymyksiä ja näkökulmia uskontojen tutkimukseen sekä uskontojen rooliin mediassa liittyy. Opintojakso tarjoaa pintaa syvemmän katsauksen uskontojen tutkimukseen sekä uskontoihin liittyvien väitteiden kriittiseen arviointiin.

Uskonnon kertaus, 2 op (UE07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa hyvät valmiudet uskonnon ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen
- opiskelija tietää uskonnon ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- uskonnon ylioppilaskokeen vaatimukset
- uskonnon ylioppilaskokeen tehtävätyypit ja -käskytykset
- hyvän esseevastauksen piirteet
- harjoitusesseiden kirjoittaminen
- harjoitusesseiden arvioiminen
- joidenkin opintojaksojen sisältöjen kertausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan uskontoja ja uskonottomuutta useista eri näkökulmista. Harjoitellaan hyvän esseevastauksen tuottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksossa tehdään tehtäviä ja harjoituksia, joita arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla vertaispalautetta laadituista esseeharjoitusvastauksista sekä esimerkiksi arvioimalla omia YO-kirjoituksissa vaadittavia digitaalisia ja teknisiä taitoja. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi esseen vertaisarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen "Uskonnon kertaus"-opintojakso valmistaa uskonnon ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa harjoitellaan riittäviä tietoja ja taitoja uskonnon ylioppilaskirjoituksia varten.

Uskonnon projekti, 2 op (UE08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan uskonnon osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi uskonnon oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä, 2 op (UO01)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä
- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksisen kirkkoon

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinuskon suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO05)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä

- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta
- perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan
- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma
- uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuviutus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Kulttuurihistoria, 6 op (KHI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisia kuvantekemisen ja -tulkinnan tapoja, mikä harjaannuttaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ja tulkitaan eri aikoina, erilaisissa kulttuureissa tuotettuja kuvastoja. Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen harjaantuu vallitsevaa ja eri aikoina tuotettua visuaalista kulttuuria tutkimalla. Opintojaksossa syvennetään opiskelijan omaa suhdetta visuaaliseen kulttuuriin ja taiteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kuvataiteen arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tuotokset kuvallisiin ja kirjallisiin tehtäviin sekä tuntityöskentely. Laaja-alaisen osaamisen arviointi on osana tehtäväkohtaista sekä työskentelyn arviointia. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan osallistumalla aktiivisesti tunneilla käytäviin keskusteluihin. Itsearviointi kuuluu osana kuvataiteellisten taitojen sekä oppimisprosessien arviointiin. Itsearvioinnilla on opettajan katsetta ohjaava rooli, itsearvioinnillaan opiskelija voi osoittaa merkityksellisiä kuvataiteellisia ratkaisujaan ja sanallistaa tai tarkentaa opintojaksossa oppimiaan asioita. Itsearviointia voidaan käyttää myös kuvataiteellisen osaamisen lähtötason arvioinnissa ja sitä voidaan hyödyntää tehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson tehtäväkohtaiset arviointikriteerit ja tehtävien tavoitteet tarkentavat opintojakson yleisiä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ku1-opintojaksossa opiskelijat tutustuvat erilaisiin kuvakulttuureihin ja kuvataiteen työtapoihin tarkastelemalla, tutkimalla ja analysoimalla erilaisia kuvastoja sekä tuottamalla omia kuvia. Opintojakso voi sisältää myös kirjallisia tehtäviä, vaikka pääasiallisesti keskitytään kuvalliseen työskentelyyn. Opintojakson aikana harjoitellaan kuvan tulkintaa ja analysoimista kuvataiteen keinoin.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omaan kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*

- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ja analysoidaan erilaisiin ympäristöihin sijoitettuja ja tuotettuja kuvia. Opintojaksossa tuotetaan myös omia kuvia ja erilaisiin ympäristöihin ja ympäristön innoittamana. Dialogia käydään sekä kuvallisesti että keskustellen ryhmässä. Vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun kuvaa tarkastellaan osana laajempaa kokonaisuutta, kuten julkista tilaa tai kaupunkikuvaa. Yhtenä opintojakson keskeisistä teemoista on muotoilu. Muotoiluprosessi on dialogia suunnittelijan ja käyttäjäkunnan kanssa. Tutustumalla muotoilun prosesseihin harjaantuvat myös opiskelijan vuorovaikutustaidot. Opintojakson teemat soveltuvat hyvin yhteisteosten ja ryhmätöiden tekemiseen, opintojaksossa on mahdollisuus harjoitella vuorovaikutustaitoja myös tuottamalla kuvia yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeisinä teemoina ovat erilaiset ympäristöt, joissa opiskelijat toimivat ja elävät. Eettinen ja ympäristöosaaminen kehittyvät ympäristöjä tarkastellessa ja pohtimalla henkilökohtaista suhdetta sekä osallisuutta erilaisiin ympäristöihin, tiloihin ja paikkoihin. Opintojaksossa tarkastellaan valintoja niin kuvantekemisen kuin kuluttamisen näkökulmasta, ja kannustetaan pohtimaan niiden sisällään pitämiä materiaalivalintoja, joilla on pitkäkestoiset vaikutukset. Opintojakso syventää opiskelijan osaamista ja tietoisuutta materiaalien eettisestä ja kestävästä käytöstä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan muotoilun ja arkkitehtuurin tarjoamiin jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksiin, mikä kasvattaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kuvataiteen arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tuotokset kuvallisiin ja kirjallisiin tehtäviin sekä tuntityöskentely. Laaja-alaisen osaamisen arviointi on osana tehtäväkohtaista sekä työskentelyn arviointia. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan osallistumalla aktiivisesti tunneilla käytäviin keskusteluihin. Itsearviointi kuuluu osana kuvataiteellisten taitojen sekä oppimisprosessien arviointiin. Itsearvioinnilla on opettajan katsetta ohjaava rooli, itsearvioinnillaan opiskelija voi osoittaa merkityksellisiä kuvataiteellisia ratkaisujaan ja sanallistaa tai tarkentaa opintojaksossa oppimiaan asioita. Itsearviointia voidaan käyttää myös kuvataiteellisen osaamisen lähtötason arvioinnissa ja sitä voidaan hyödyntää tehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson tehtäväkohtaiset arviointikriteerit ja tehtävien tavoitteet tarkentavat opintojakson yleisiä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijat tutustuvat ympäristön kuvakulttuureihin, esimerkiksi julkiseen taiteeseen ja katutaiteeseen. Keskeisinä sisältöinä ovat muotoilu ja arkkitehtuuri. Opintojaksossa tuotetaan omia kuvia, tarkastellaan niiden vaikutusta ympäristöön ja ympäristön vaikutusta niihin. Opintojakso voi sisältää vierailuja näyttelyihin tai muihin opintojakson sisältöihin sopiviin kohteisiin.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsen tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsen mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käytetään kuvantekemisen eri muotoja ja tekniikoita perinteisestä piirtämisestä digitaaliseen kuvankäsittelyyn. Opiskelijan luova ja monitieteinen osaaminen kehittyvät yhdistelemällä ja soveltamalla erilaisia kuvantekemisen välineitä sekä esittämistapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan median kuvastoja ja niiden sisällään pitämiä arvoja ja merkityksiä. Ajankohtaisten ja mahdollisesti yhteiskunnallisesti vaikuttavien kuvien kriittinen tarkastelu kehittää opiskelijan itsenäistä ajattelua ja yhteiskunnallista osaamista. Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy myös tekijänoikeuksien näkökulmasta omia kuvia esittäessä sekä median kuvia käytettäessä oman taiteen lähtökohtana. Opintojakson aikana voidaan tutustua myös media-alan tuomiin jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kuvataiteen arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tuotokset kuvallisiin ja kirjallisiin tehtäviin sekä tuntityöskentely. Laaja-alaisen osaamisen arviointi on osana tehtäväkohtaista sekä työskentelyn arviointia. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan osallistumalla aktiivisesti tunneilla käytäviin keskusteluihin. Itsearviointi kuuluu osana kuvataiteellisten taitojen sekä oppimisprosessien arviointiin. Itsearvioinnilla on opettajan katsetta ohjaava rooli, itsearvioinnillaan opiskelija voi osoittaa merkityksellisiä kuvataiteellisia ratkaisujaan ja sanallistaa tai tarkentaa opintojaksossa oppimiaan asioita. Itsearviointia voidaan käyttää myös kuvataiteellisen osaamisen lähtötason arvioinnissa ja sitä voidaan hyödyntää tehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson tehtäväkohtaiset arviointikriteerit ja tehtävien tavoitteet tarkentavat opintojakson yleisiä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään median kuvastoihin, tuotetaan omia kuvia käyttämällä erilaisia mediateknologian keinoja sekä erilaisia kuvantekemisen tapoja. Opiskelija pohtii ja tarkastelee henkilökohtaista suhdettaan erilaisiin median kuvastoihin ja taiteeseen. Opintojaksossa syvennetään taitoja analysoida ja tutkia erilaisia median kuvia. Vaikka pääpaino kuvataiteessa onkin työskentelyssä, opintojakso voi sisältää myös kirjallisia tehtäviä.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa keskitytään opiskelijan omaan kuvailmaisuun. Oma taiteellinen ilmaisu ja taiteen tarjoamat erilaiset aistinautinnot edesauttavat opiskelijan hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin kuvakulttuureihin eri aikoina, jolloin myös opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen karttuvat. Opiskelija suhteuttaa omaa kuvataiteellista työskentelyään muuhun kuvataiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kuvataiteen arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tuotokset kuvallisiin ja kirjallisiin tehtäviin sekä tuntityöskentely. Laaja-alaisen osaamisen arviointi on osana tehtäväkohtaista sekä työskentelyn arviointia. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan osallistumalla aktiivisesti tunneilla käytäviin keskusteluihin. Itsearviointi kuuluu osana kuvataiteellisten taitojen sekä oppimisprosessien arviointiin. Itsearvioinnilla on opettajan katsetta ohjaava rooli, itsearvioinnillaan opiskelija voi osoittaa merkityksellisiä kuvataiteellisia ratkaisujaan ja sanallistaa tai tarkentaa opintojaksossa oppimiaan asioita. Itsearviointia voidaan käyttää myös kuvataiteellisen osaamisen lähtötason arvioinnissa ja sitä voidaan hyödyntää tehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson tehtäväkohtaiset arviointikriteerit ja tehtävien tavoitteet tarkentavat opintojakson yleisiä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan eri aikoina tuotettuihin eri kulttuurien kuvastoihin ja tehdään omia kuvia. Opintojakso voidaan suorittaa omanaan tai kulttuurihistorian opintojaksossa. Opintojakson aikana syvennetään opiskelijan omaa kuvailmaisua ja harjoitellaan taiteellisten työskentelyprosessien hallintaa. Opintojaksossa tarkastellaan omia kuvia suhteessa taiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Avoin ateljee - kuvataiteen projekti, 2 op (KU05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan kuvataiteellista osaamista
- Harjaannuttaa itsenäisen työskentelyn ja kokonaisen kuvataideprosessin hallintaa
- Kannustaa opiskelijaa kehittämään omaa kuvailmaisuaan ja suhdettaan taiteeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aihe, tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan yhdessä opettajan kanssa. Opintojaksolla on mahdollista osoittaa tai harjoittaa sellaisia taitoja, joihin muut opintojaksot eivät tarjoa mahdollisuutta. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan.

Projektina voi olla esimerkiksi pitkäjänteinen kuvataiteellinen prosessi, kuten suurikokoinen maalaus tai kuvasarja, video, elokuva, tutkielma tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

- Oppimisen välineenä voidaan käyttää erilaisia kuvantekemisen välineitä ja tekniikoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa oman kuvataiteellisen projektin, joka harjaannuttaa monitieteistä ja luovaa osaamista. Projektissa on mahdollista kehittää monitieteistä osaamista yhdistelemällä opiskeltavia aiheita yli oppiainerajojen opiskelijaa kiinnostavalla ja palvelevalla tavalla.

Hyvinvointiosaaminen

Projektissa opiskelija pääsee toteuttamaan itseään kiinnostavia kuvataiteellisia prosesseja ja näyttämään erityisosaamistaan. Omien kiinnostuksen kohteiden etsiminen ja omien vahvuuksien kehittäminen tukevat nuoren hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektissa arviointi kohdistuu opiskelijan teokseen tai teossarjaan ja työskentelyä ja oppimista todentavaan dokumentointiin, kuten oppimispäiväkirjaan. Opiskelijan tuotosta tarkastellaan suhteessa opintojakson alussa määriteltyihin tavoitteisiin. Opiskelija voi osoittaa oppimistaan myös muilla projektiinsa sopivilla tavoilla, kuten esseen tai muun oppimista todentavan esityksen keinoin.

Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/ opettajien arviointiin. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Menestyksekkäästi suoritettulla opintojaksolla voi olla korottava vaikutus päättöarvioinnissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihe, tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan. Palautettavat työt ja tavoitteet sovitaan kuitenkin yhdessä opettajan kanssa. Projekti voidaan toteuttaa myös lukion ulkopuolisen tahon kanssa.

Opintojaksossa on mahdollista osoittaa tai harjoittaa sellaisia taitoja, joihin muut opintojaksot eivät tarjoa mahdollisuutta, tai syventää muissa opintojaksoissa opiskeltavia teemoja. Opiskeltavat sisällöt muotoutuvat opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, järjestävän ulkopuolisen tahon, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan.

Projekti voi olla esimerkiksi pitkäjänteinen yksittäinen kuvataiteellinen prosessi, kuten suurikokoinen maalaus tai kuvasarja, video, elokuva, tutkielma tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi kuvataiteen oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Paremmaksi piirtäjäksi, 2 op (KU06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kehittää opiskelijan omaa kuvailmaisua piirtämisen tekniikoissa
- Lisätä tietämystä piirrostaitteesta ja taiteilijoista, jotka tekevät pääasiassa piirroksia
- Laajentaa opiskelijan tietämystä erilaisista piirtämisestä ja niiden käytöstä
- Harjaannuttaa silmän ja käden yhteistyötä piirtämisessä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset piirtämisen tekniikat, kuten valööri- ja viivapiirtäminen.
- Erilaiset piirtimet ja välineet, kuten hiili, pastelliliidut, lyijykynä, värikynä, musteet ja tussinesteet sekä digitaalisen piirtämisen välineet ja ohjelmat ryhmän kiinnostuksen mukaan.
- Opiskelijoita kiinnostavat kuva-aiheet sekä taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin kuva-aiheet.
- Erilaisia harjoituksia, joissa harjoitellaan mallin katsomista sekä mielikuvituksen hyödyntämistä piirtämisessä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Taitojen karttuminen ja taiteelliseen prosessiin uppoutuminen kartuttavat opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten piirtimien ja piirustustyylien harjoittelu kartuttaa luovaa osaamista. Töissä on mahdollista käsitellä myös oppiainerajat ylittäviä aiheita ja kokonaisuuksia, näin myös monitieteinen osaaminen kehittyy.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Piirustustaitteeseen tutustuminen kartuttaa kulttuuriosaamista. Opiskelija liittyy omien töidensä kautta globaaliin ja paikalliseen kulttuurin kenttään. Katsominen ja näkeminen ovat osa kuvataiteellista osaamista, niitä harjoitellaan myös tarkastelemalla eri kulttuuureissa eri aikoina tehtyjä kuvia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kuvataiteen arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tuotokset kuvallisiin ja kirjallisiin tehtäviin sekä tuntityöskentely. Laaja-alaisen osaamisen arviointi on osana tehtäväkohtaista sekä työskentelyn arviointia. Opiskelija voi osoittaa osaamistaan osallistumalla aktiivisesti tunneilla käytäviin keskusteluihin. Itsearviointi kuuluu osana kuvataiteellisten taitojen sekä oppimisprosessien arviointiin. Itsearvioinnilla on opettajan katsetta ohjaava rooli, itsearvioinnillaan opiskelija voi osoittaa merkityksellisiä kuvataiteellisia ratkaisujaan ja sanallistaa tai tarkentaa opintojaksossa oppimiaan asioita. Itsearviointia voidaan käyttää myös kuvataiteellisen osaamisen lähtötason arvioinnissa ja sitä voidaan hyödyntää tehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson tehtäväkohtaiset arviointikriteerit ja tehtävien tavoitteet tarkentavat opintojakson yleisiä ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Menestyksekkäällä suorituksella voi olla korottava vaikutus päättöarviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään piirtämiseen ja sen tekniikoiden harjoitteluun. Harjoittelemme myös luonnostelua ja ideointia, ja ideoiden tuomista valmiiksi kuviksi. Harjoitukset sopivat kaikenlaisille piirtäjille, aikaisempaa osaamista ei tarvitse olla. Jokainen voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan käsin.

Opintojaksossa keskitytään käsillä tekemiseen, opiskelija voi täydentää ja korottaa suoritustaan myös kirjallisilla tehtävillä, kuten esseellä ja analyysillä.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisien näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*

- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KUD01)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisessa noudatetaan voimassa olevia Opetushallituksen ohjeita. Lisätietoa saa aineenopettajalta.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LID01)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan lukiodiplomin suorittamisessa noudatetaan voimassa olevia Opetushallituksen ohjeita. Lisätietoa saa aineenopettajalta.

Median lukiodiplomi, 2 op (MED01)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Median lukiodiplomin suorittamisessa noudatetaan voimassa olevia Opetushallituksen ohjeita. Lisätietoa saa äidinkielenopettajalta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MUD01)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin lukiodiplomin suorittamisessa noudatetaan voimassa olevia Opetushallituksen ohjeita. Lisätietoa saa aineenopettajalta.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TED01)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatterin lukiodiplomin suorittamisessa noudatetaan voimassa olevia Opetushallituksen ohjeita. Lisätietoa saa aineenopettajalta.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta koulu yhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan

vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakultutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI01)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso koostuu monipuolisesti erilaisista liikuntamuodoista ja -sisällöistä, joiden avulla opiskelija saa mahdollisuuden löytää omaa hyvinvointia tukevia liikuntamuotoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään liikuntataitojen ja fyysisen aktiivisuuden merkitys oman toimintakyvyn ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa toteutettavat yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit tukevat opiskelijan vuorovaikutusosaamista. Opintojakson tavoitteet auttavat opiskelijaa kehittymään toisia kunnioittavassa vuorovaikutuksessa, kannustamaan muita sekä antamaan rakentavaa palautetta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy opintojakson aikana, kun opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson yhteistyötä kehittävät liikuntatehtävät ja -muodot auttavat opiskelijoita ymmärtämään ihmisten erilaisuutta vahvistaen globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävässä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan palautetta oppitunneilla sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta tai -arviointia.

Opintojakson päätteeksi toteutettava summatiivinen arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön oppitunneilla ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntatietoihin, liikuntataitojen monipuoliseen soveltamiseen ja työskentelyyn opintojakson tavoitteiden mukaisesti.

Laaja-alaisen oppimisen alueista formatiivisesti voidaan arvioida opiskelijan hyvinvointiosaamista (liikuntatiedot ja -taidot) sekä vuorovaikutusosaamista (työskentely).

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikunnan ensimmäisessä pakollisessa opintojaksossa tutustutaan monipuolisesti eri liikuntasisältöihin opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa toteuttaen. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus vaikuttaa opintojakson sisältöihin.

Aktiivinen elämäntapa, 2 op (LI02)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii itsearvioimaan omia fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus), mikä antaa hänelle valmiuksia huolehtia omasta toimintakyvystään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon voidaan yhdistää terveystiedon sisältöjä esimerkiksi ergonomian sekä fyysisten ominaisuuksien arvioinnin ja kehittämisen kohdalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson yhteistyötaitoja kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät lisäävät opiskelijoiden ymmärrystä ihmisten erilaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävissä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta oppitunneilla sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta.

Opintojakson päätteeksi toteutettava summatiivinen arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön oppitunneilla ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntatietoihin, liikuntataitojen monipuoliseen soveltamiseen sekä työskentelyyn opintojakson tavoitteiden mukaisesti.

Laaja-alaisen oppimisen alueista formatiivisesti voidaan arvioida monitieteistä ja luovaa osaamista esimerkiksi antamalla palautetta lihaskuntoharjoittelusta ergonomian näkökulmasta. Opiskelijan hyvinvointiosaamisen arvioinnissa voidaan hyödyntää itsearviointia (omien fyysisten ominaisuuksien arviointi).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa edistetään opiskelijan valmiuksia tehdä perusteltuja valintoja oman fyysisen toimintakykynsä kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi. Opintojakso rakentuu monipuolisesti eri liikuntasisällöistä huomioiden oppimisympäristön tarjoamat mahdollisuudet.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu kehollisessa ilmaisussa sekä harjoittelee liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti. Opiskelija kehittää liikunnallista osaamistaan ja pitkäjänteistä työskentelyä sekä vahvistaa myönteistä minäkuvaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson keskeiset tavoitteet tukevat vuorovaikutusosaamista, kun opiskelija harjoittelee tunnistamaan tunteitaan ja toimimaan vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen. Opiskelijat oppivat tukemaan yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson uusien liikuntalajien osalta kokeillaan mahdollisuuksien mukaan ympäristöä säästäviä liikuntamuotoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävässä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta oppitunneilla sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta.

Opintojakson päätteeksi toteutettava summatiivinen arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön oppitunneilla ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntatietoihin, liikuntataitojen monipuoliseen soveltamiseen sekä työskentelyyn moduulin tavoitteiden mukaisesti.

Laaja-alaisen oppimisen alueista hyvinvointiosaamista sekä vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi antamalla opiskelijoille palautetta liikuntataidoissa edistymisestä sekä keskinäisestä vuorovaikutuksesta pari- ja ryhmätehtävissä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustaan uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin sekä kehitetään liikuntataitoja ja fyysisiä ominaisuuksia monipuolisesti. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opintojakson liikuntasisältöihin.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa yhteistä liikunnan harrastamista ja harjoittaa opiskelijoiden tanssillisia valmiuksia vanhojen tanssien opetteluun kautta.
- Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijoiden yhteistyötaitoja ja yhteisöllisyyden kokemusta

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- vanhojen päivän tanssit ja niihin liittyvä oheisohjelma
- juhlakäyttäytymiseen ja etikettiin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot kehittyvät yhdessä tehdyn projektin, esim. vanhojen tanssien, toteutuksen avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi muiden taito- ja taideaineiden kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija vahvistaa omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan opitellessaan uusia taitoja ja toimiessaan ryhmässä. Yhteisen projektin toteuttaminen kehittää opiskelijan sinnikkyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan kulttuurintuntemus kehittyy erilaisten vanhojen tanssien opetteluun kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa hyödynnetään sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Opintojakson aikaista arviointia on esimerkiksi opettajan antama sanallinen palaute opiskelijoiden oppimisen edistymisestä.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä suoritusten videoimista. Arvioinnissa otetaan huomioon tavoitteenmukaisen toiminnan pitkäjänteisyys, monipuolisuus sekä tavoitteiden mukaisten taitojen oppiminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa toteutetaan yhteinen projekti vanhojen päivän tanssit sekä siihen liittyvä oheisohjelma.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI05)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja keuhonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osallistuu toimintaan yhteisöllisyyttä edistäen. Vuorovaikutustaitoja voidaan kehittää opintojakson aikana esimerkiksi siten, että opiskelijat suunnittelevat yhdessä virkistäviä ja yhteisöllisiä liikuntamuotoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso edistää hyvinvointiosaamista, kun opiskelija löytää itselleen sopivia liikuntamuotoja, jotka edistävät jaksamista ja opiskeluvireyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävässä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta. Opiskelijaa voidaan ohjata itsearvioinnilla havainnomaan omaa jaksamistaan tukevia liikuntamuotoja.

Opintojakson päätteeksi toteutettava summatiivinen arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön oppitunneilla ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntatietoihin, liikuntataitojen monipuoliseen soveltamiseen sekä työskentelyyn moduulin tavoitteiden mukaisesti.

Laaja-alaisen oppimisen alueista hyvinvointiosaamista sekä vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi antamalla opiskelijoille palautetta liikuntataidoissa edistymisestä sekä keskinäisestä vuorovaikutuksesta pari- ja ryhmätehtävissä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan liikuntamuotoihin, jotka lisäävät jaksamista ja opiskeluvireyttä. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opintojakson liikuntasisältöihin.

Voimaa kehoon, 2 op (LI06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- antaa valmiuksia itsenäiseen kunto- ja voimaharjoitteluun sekä omien voimaominaisuuksien kehityksen seuraamiseen.
- tutustua erilaisiin voimaharjoitusmuotoihin
- motivoida omaehtoiseen voimaharjoitteluun

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- voimaharjoittelun periaatteet
- voimaharjoitusten suunnitteleminen ja toteuttaminen
- voiman eri osa-alueiden kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Erilaisiin voimaharjoittelun muotoihin tutustuminen sekä omien voimaominaisuuksien kehittäminen edistää opiskelijan kehotietoisuutta ja itsetuntemusta. Opiskelija oppii kuntosaliharjoittelun pääperiaatteet ja hallitsee harjoitusliikkeiden turvalliset suoritustekniikat.

Vuorovaikutusosaaminen

Voimaharjoituksia toteutetaan sekä yksin että ryhmässä. Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Opiskelijan myönteinen minäkuva vahvistuu ja hän oppii arvostamaan itseään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Omien harjoitusohjelmien suunnittelussa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa. Lihaskunto- ja voimaharjoittelu on maailmanlaajuisesti jatkuvasti kehittyvä liikuntamuoto, jonka eri ulottuvuuksiin opiskelija tutustuu opintojaksossa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijalta edellytetään aktiivista ja vastuullista osallistumista toimintaan. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja toiminnan raportointiin harjoitusohjelman ja voimaharjoittelulle asetettujen tavoitteiden osalta. Opiskelua ja työskentelyä edistävissä formatiivisissa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta.

Laaja-alaisen oppimisen osa-alueista arvioidaan formatiivisesti hyvinvointiosaamista ja vuorovaikutusosaamista. Arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opiskelijan itsearviointia oman kehityksen seurannassa sekä vertaisarviointia harjoitusparin nostotekniikan seuraamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan voimaharjoittelun periaatteisiin sekä annetaan opiskelijalle valmiuksia itsenäiseen voimaharjoitteluun ja omien voimaominaisuuksien kehityksen seuraamiseen.

Pallo- ja mailapelit, 2 op (LI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu monipuolisesti eri pallo- ja mailapeleihin
- kehittää ja syventää liikuntataitojaan ja pelikäsitystään eri pallopeleissä
- ilon ja virkistykseen kokemukset yhteistoiminnan kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- joukkuepelit ja mailapelit viitepeleineen
- opintojakson sisältö ja lajit tarkennetaan yhdessä opetusryhmän kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan myönteinen minäkuva vahvistuu, kun hän saa onnistumisen kokemuksia eri pallopeleissä. Opintojakson liikuntasisällöt kehittävät opiskelijan vuorovaikutustaitoja, kuten itsesäätelyn taitoja, omien tunteiden tunnistamista sekä ilmaisun säätelyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pallopelien oppimistilanteen kehittävät opiskelijan ongelmanratkaisutaitoja ja kehittävät luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Pallopelit edistävät opiskelijan fyysistä ja kognitiivista suorituskyykyä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Useat pallo- ja mailapelit ovat globaaleja, joten uusien pelien oppiminen sekä ymmärtäminen edistää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävissä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta.

Opintojakson päätteeksi toteutettava arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön oppitunneilla ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntatietoihin, liikuntataitojen monipuoliseen soveltamiseen sekä työskentelyyn moduulin tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijalta edellytetään aktiivista ja vastuullista osallistumista ryhmän ja opintojakson toimintaan.

Laaja-alaisen oppimisen osa-alueista arvioidaan vuorovaikutusosaamista, hyvinvointiosaamista ja monitieteistä ja luovaa osaamista. Näitä arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla palautetta pallopeleissä ilmenevien ongelmaratkaisutilanteiden ratkaisemisesta, opiskelijoiden palloilutaidoissa edistymisestä sekä keskinäisestä vuorovaikutuksesta pallopeleissä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan monipuolisesti eri pallo- ja mailapeleihin sekä syvennetään liikuntataitoja ja pelikäsitystä valituissa lajeissa.

Luontoliikunta, 2 op (LI08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tavoitteena on tutustua luontoliikunnan eri muotoihin
- tavoitteena on kehittää opiskelijan tietoja ja taitoja luonnossa liikkumisesta sekä retkeilystä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sisältönä voi olla esimerkiksi luontoretki, jonka suunnitteluun ja toteutukseen opiskelijat osallistuvat
- luontoliikunnan eri muodot
- sisältö tarkennetaan yhdessä opetusryhmän kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii toimimaan luonnossa vastuullisesti ja kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Opiskelija oppii ympäristöä säästäviä liikuntamuotoja luontoliikunnan kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä turvallisuudesta luontoympäristössä. Opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta yhdessä toteutettavan retken kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitojen kehittäminen on keskeinen osa opintojaksoa. Monipuoliset työtavat tukevat yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan luontokokemusten vaikutuksia omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen. Opintojakso tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä ja sinnikkyyttä vahvistaen hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opiskelua ja työskentelyä edistävissä formatiivisessa arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opettajan antamaa palautetta sekä opiskelijan itsearviointia ja vertaispalautetta.

Opintojakson päätteeksi toteutettava arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja kohdistuu muun muassa opiskelijan liikuntataitojen soveltamiseen luontoliikunnassa sekä työskentelyyn opintojakson tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijalta edellytetään aktiivista ja vastuullista osallistumista ryhmän toimintaan.

Laaja-alaisen oppimisen alueista eettisyyttä ja ympäristöosaamista sekä vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi antamalla opiskelijoille palautetta vastuullisesta toiminnasta luontoympäristössä sekä keskinäisestä vuorovaikutuksesta pari- ja ryhmätehtävissä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan luontoliikunnan eri muotoihin. Sisältönä voi esimerkiksi olla jokin yhdessä suunniteltava ja toteutettava luontoretki.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia

taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden

- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijalle luodaan positiivinen ja kannustava ilmapiiri opiskella eritasoisia tehtäviä. Opiskelijaa opetetaan toimimaan myös ryhmissä yksin tekemisen lisäksi. Pari- ja ryhmätyön tekemisessä opetellaan vuorovaikutustaitoja. Opitaan myös sietämään virheitä ja keskustelemaan virheistä kaverin tai aikuisen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Funktiot ja yhtälöt 1 -opintojaksossa tutustutaan erilaisiin funktioihin, kuten polynomi-, rationaali- ja juurifunktioihin, ja ratkaistaan niihin liittyviä yhtälöitä. Ohjelmistoja käytetään matemaattisessa mallintamisessa ja ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Geometria, 2 op (MAA03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioden ja kappaleiden avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijalle luodaan positiivinen ja kannustava ilmapiiri opiskella eritasoisia tehtäviä. Opetetaan opiskelijaa toimimaan myös ryhmissä yksin tekemisen lisäksi. Pari- ja ryhmätyön tekemisessä opetellaan vuorovaikutustaitoja. Opitaan myös sietämään virheitä ja keskustelemaan virheistä kaverin tai aikuisen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Geometria-opintojaksossa kerrataan ja syvennetään monikulmioihin ja ympyröihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskemista ja lasketaan erilaisten tilavuuskappaleiden pituuksia, pinta-aloja ja tilavuuksia.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA04)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiuulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet

- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioiden ja kappaleiden avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, koti tehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Analyttisen geometria ja vektorit -opintojaksossa tutustutaan suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöihin, yhtälöryhmään, itseisarvoyhtälöihin sekä vektoreiden perusominaisuuksiin ja tason vektoreihin.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*

- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksiin
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijalle luodaan positiivinen ja kannustava ilmapiiri opiskella eritasoisia tehtäviä. Opiskelijaa opetetaan toimimaan myös ryhmissä yksin tekemisen lisäksi. Pari- ja ryhmätyön tekemisessä opetellaan vuorovaikutustaitoja. Opitaan myös sietämään virheitä ja keskustelemaan niistä kaverin tai aikuisen kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan hahmottamaan, että matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisuun hyödyntäen erilaisia matemaattisia funktioita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Funktiot ja yhtälöt 2 -opintojaksossa tutustutaan yksikköympyrään, sini- ja kosinifunktioihin ja -yhtälöihin, murtopotenssiin, eksponentti- ja logaritmifunktioihin ja -yhtälöihin.

Derivaatta, 3 op (MAA06)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijalle luodaan positiivinen ja kannustava ilmapiiri opiskella eritasoisia tehtäviä. Opetetaan opiskelijaa toimimaan myös ryhmissä yksin tekemisen lisäksi. Pari- ja ryhmätyön tekemisessä opetellaan vuorovaikutustaitoja. Opitaan myös sietämään virheitä ja keskustelemaan virheistä kaverin tai aikuisen kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioiden ja kappaleiden avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Derivaatta-opintojaksossa tutustutaan funktion raja-arvoon, jatkuvuuteen, polynomi- ja rationaalifunktioiden, juurifunktioiden, sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden ja yhdistetyn funktion derivaattaan. Opintojaksossa on lisäksi funktion kulun tutkimista ja ääriarvojen määrittämistä.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA07)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*

- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioiden ja kappaleiden avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Integraalilaskenta-opintojaksossa tutustutaan integraalifunktioon, tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointiin, määrättyyn integraaliin, suorakaidesääntöön ja pinta-alan ja tilavuuden laskemiseen.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vertaillaan ja tutkitaan tilastotieteen keinoin erilaisia yhteiskunnassamme olevia tutkimusaineistoja laskemalla mm. keskilukuja ja hajontalukuja käsin ja isommissa aineistoissa käyttämällä ohjelmistoja apuna.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa

sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tilastot ja todennäköisyys -opintojaksossa käydään läpi mm. keskiluvut ja keskihajonta, korrelaatio ja lineaarinen regressio, todennäköisyyslaskenta, diskreettijakauma ja binomijakauma.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA09)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vertailee ja tutkii taloustieteen keinoin erilaisia yhteiskunnassamme tapahtuvia talouden ilmiöitä käyttämällä ohjelmistoja apuna.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Talousmatematiikka-opintojaksolla tutustutaan aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon ja niiden summiin, sekä koron korkoon, nykyarvon laskemiseen ja diskonttaukseen sekä talletuksiin ja lainalaskuihin. Lasketaan taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*

- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioiden ja kappaleiden avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

3D-geometria-opintojaksossa käydään vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa, piste- ja ristitulo, piste, kulma, suora ja taso avaruudessa sekä yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa ja kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta
- käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vertailee ja tutkii erilaisia yhteiskunnassamme olevia tutkimusaineistoja laskemalla ja käyttämällä ohjelmistoja apuna.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Algoritmit ja lukuteoria -opintojaksossa tutustutaan algoritmeihin, ohjelmoidaan yksinkertaisia algoritmeja sekä perehdytään logiikan ja lukuteorian käsitteisiin. Käytetään myös ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään syvällisemmin matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa syvenyvät mallinnettavien ilmiöiden kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Analyysi ja jatkuva jakauma -opintojaksossa syvennetään analyysin peruskäsitteitä, tutkitaan aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita, täydennetään integraalilaskennan taitoja, opiskellaan jatkuva todennäköisyysjakauma. Näiden lisäksi käytetään ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- antaa valmiuksia ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin
- kertoo ja palauttaa mieleen keskeisiä sisältöjä
- oppii hahmottamaan kokonaisuuksia sekä yhdistämään ja soveltamaan oppimaansa
- kiinnittää huomiota hyvän vastauksen piirteisiin
- huomioi matemaattisten ohjelmistojen mahdollisuudet ratkaisuisissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pakollisten opintojaksojen keskeiset aihealueet
- matemaattiset ohjelmistot ratkaisujen tukena
- ylioppilaskirjoitusten ainekohtaiset ohjeet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla tutkimaan monenlaisia ongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija toimii yksin ja ryhmissä laskemalla eritasoisia tehtäviä. Pari- ja ryhmätöissä opiskelija oppii vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Mahdollinen preliminääri (ylioppilaskokeeseen valmistava harjoituskoe) voidaan sisällyttää opintojakson hyväksytyyn suoritukseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pitkän matematiikan kertaus -opintojakson oleellisena osana on lähiopetukseen osallistuminen ja eritasoisten tehtävien laskeminen. Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole pääsääntöisesti mahdollista.

Lyhyen oppimäärän moduulit, 1 op (MAA15)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

MAA15-opintojakso on paikallinen opintojakso, johon hyväksiluetaan niitä lyhyen oppimäärän suorituksia, jotka eivät kuulu opetussuunnitelman perusteiden vastaavuustaulukossa lueteltuihin moduuleihin. Hyväksiluetut opintojaksot arvioidaan suorituserinnällä. Opintojakson laajuus määräytyy hyväksiluetettavien moduulien laajuuden (op) mukaan. Opiskelijalta edellytetään mahdollisesti lisänäyttöä ja arvosanat arvioidaan uudelleen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus määräytyy hyväksiluetettavien moduulien laajuuden (op) mukaan.

Matematiikan projekti, 2 op (MAAP)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla yhdistetään matematiikan ja fysiikan opintojaksojen tietoja. Opiskelija voi halutessaan tehdä kokonaisuuden esimerkiksi robotiikasta tai tähtitieteestä.
- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan matematiikan osaamista.

- Opiskelija voi halutessaan tehdä kokonaisuuden esimerkiksi robotiikasta tai tähtitieteestä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi matematiikan oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Geometria, analyttinen geometria ja vektorit, 5 op (GEVE04)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen
- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrasta tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää entistä enemmän matematiikkaa kielenä muiden kielten joukossa. Matemaattiset käsitteet ja niiden merkitys ympäröivässä maailmassa ovat tärkeitä. Mallinnetaan globaalisia ilmiöitä erilaisien kuvioden ja kappaleiden avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijalle luodaan positiivinen ja kannustava ilmapiiri opiskella eritasoisia tehtäviä. Opiskelija oppii toimimaan myös ryhmissä yksin tekemisen lisäksi. Opiskelija oppii pari- ja ryhmätyön tekemisessä vuorovaikutustaitoja ja sietämään virheitä sekä keskustelemaan virheistä kaverin tai aikuisen kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa tuetaan erilaisten tehtävien avulla mallintamaan ja tutkimaan ilmiöitä ja esimerkkien avulla monenlaisia ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi sekä pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Nämä kaksi opintojaksoa yhdistetään niin, että ne voidaan opiskella esimerkiksi koko kevään ajan. Tässä opintojaksossa kerrataan ja syvennetään monikulmioihin ja ympyröihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskemista ja lasketaan erilaisten tilavuuskappaleiden pituuksia, pinta-aloja ja tilavuuksia. Lisäksi tutustutaan suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöihin, yhtälöryhmään, itseisarvoyhtälöihin sekä vektoreiden perusominaisuuksiin ja tason vektoreihin.

Matemaattiset ohjelmistot, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu matemaattisiin ohjelmistoihin, joilla hän voi esittää digitaalisia ratkaisuja
- oppii valitsemaan tehtävänantoon sopivia ohjelmistoja
- oppii ymmärtämään ohjelmistoja ongelmanratkaisun välineinä
- oppii havainnollistamaan sanallisia tehtäviä
- saa perustiedot digitaaliseen koevastaamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- symbolisia ohjelmistoja

- tilastollisia ohjelmistoja
- geometrisia ohjelmistoja
- ylioppilaskokeessa käytettävä ympäristö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ratkaisee ohjelmistojen avulla eri opintojaksojen sisältöihin kuuluvia tehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole pääsääntöisesti mahdollista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu erilaisiin matemaattisiin ohjelmistoihin ja opettelee tuottamaan digitaalisia vastauksia. Opintojakson oleellisena osana on lähiopetukseen osallistuminen, eikä opintojakson itsenäinen suorittaminen ole pääsääntöisesti mahdollista. Opintojakso voidaan suorittaa yhteisenä lyhyen matematiikan kanssa. Opintojakso suoritetaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistaa opiskelijan ryhmätyöskentelytaitoja ja kehittää matematiikan puhuttua sekä kirjoitettua viestintää.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kehittää opiskelijan matematiikan notaatioiden lukutaitoa ja herättää innostusta ja luovuutta havainnoimaan arjen ja matematiikan välisiä yhteyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitoja. Opitaan reaali maailman ilmiöiden ja muotojen kuvaamista ensimmäisen ja toisen asteen polynomifunktiolla sekä perehdytään lukujonoihin.

Geometria, 2 op (MAB03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää geometrian merkityksen ja hyödyn itselleen ihan pienissäkin arkielämän asioissa, kuten askartelussa ja rakentamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu geometrian ilmiöihin digitaalisten sovellusten avulla ja harjoittelee hahmottelemaan ajattelua tukevia kuvioita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään taso- ja avaruusgeometrian eri osa-alueita. Hahmottelussa apuna käytetään piirto- ja geometriaohjelmistoja.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii mallintamaan erilaisia ympäristöön liittyviä ilmiöitä, kuten ilmastonmuutosta, saastumista ja pandemioita sekä ennustamaan näiden muutoksia matemaattisten mallien avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii näkemään mallintamisen merkityksen globaalien ilmiöiden muutosten ennustamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin ominaisuuksiin ja käyttöön ilmiötä mallinnettaessa. Tässä opintojaksossa ohjelmistojen hyödyntäminen mallintamisessa korostuu erityisen paljon.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*

- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten tilastojen laatimiseen ja oppii tulkitsemaan kriittisesti valmiita tilastoja sekä hahmottaa sattuman vaikutuksen satunnaiskokeen tuloksen todennäköisyyteen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii lukemaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallisista asioista laadittuja tilastoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, koti tehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin sekä vahvistetaan tilastojen monilukutaitoa.

Tutustutaan todennäköisyyslaskennan malleihin, kombinatoriikkaan ja laskusääntöihin.

Talousmatematiikka (N), 2 op (MABTA)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää oman taloudenhallinnan ja hyvinvoinnin välisen yhteyden ja vahvistaa taloudenhallintaan liittyviä taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää verotuksen moninaisen luonteen ja sen yhteyden hyvinvointivaltioon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija hahmottaa kansainvälisyyden näkökulmasta valuuttakurssien muutosten vaikutuksen rahan ulkoiseen arvoon ja sen vaikutuksen talouteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja arkielämän talouden asioihin kuten verotus, eri lainamuodot ja sijoittaminen.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB08)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii tutkimaan ilmiötä kuvaavan funktion muutosnopeutta ja yhdistelemään asioita uudella tavalla, minkä avulla kykenee selvittämään esimerkiksi talouden ja geometrian ilmiöille suurinta tai pienintä arvoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan, miten funktion muutosnopeutta ja monotonisuutta voidaan tutkia ja miten derivaatta siihen liittyy. Ääriarvot tehtävissä opetellaan hyödyntymään CAS-laskentaa.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB09)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hahmottaa, miten erilaisten ilmiöiden satunnaismuuttujat noudattavat diskreettiä tai jatkuvaa jakaumaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään tutkimuksen tuloksissa esiintyvän epävarmuuden luottamusvälin ja virhemarginaalin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan MAB5-opintojakson todennäköisyyslaskennan periaatteita ja tilastojen käsittelytaitoja sekä tutustutaan erilaisiin jakaumiin.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kertaa ja palauttaa mieleen keskeisiä sisältöjä
- oppii hahmottamaan kokonaisuuksia sekä yhdistämään ja soveltamaan oppimaansa
- kiinnittää huomiota hyvän vastauksen piirteisiin
- huomioi matemaattisten ohjelmistojen mahdollisuudet ratkaisuisissa
- antaa valmiuksia ylioppilaskokeeseen ja jatko-opintoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pakollisten opintojaksojen keskeiset aihealueet
- matemaattiset ohjelmistot ratkaisujen tukena
- ylioppilaskokeen ainekohtaiset ohjeet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana syvennetään opiskelijan ymmärrystä matematiikan käsitteiden ja merkintöjen oikeanlaisesta käytöstä sekä opetellaan yhdistelemään opittuja matematiikan eri osa-alueita. Matematiikan eri osa-alueiden kertaamisessa hyödynnetään matemaattisia ohjelmistoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Mahdollinen preliminääri (ylioppilaskirjoituksiin valmentava harjoitus) voidaan sisällyttää opintojakson hyväksytyyn suorituserkintään summatiivisena arviointina.

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksyty suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa. Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole pääsääntöisesti mahdollista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneille. Olennaisena osana aihealueiden ja ohjelmistojen kertaamisessa on lähiopetukseen osallistuminen, eikä opintojakson itsenäinen suorittaminen ole pääsääntöisesti mahdollista.

Matematiikan projekti, 2 op (MABP)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan matematiikan osaamista.
- Opintojaksossa yhdistetään matematiikan ja fysiikan opintojaksojen tietoja.
- Opiskelija voi halutessaan tehdä kokonaisuuden esimerkiksi robotiikasta tai tähtitieteestä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi matematiikan oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Pitkän oppimäärän moduulit, 1 op (MAB12)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

MAB11-opintojakso on paikallinen opintojakso, johon hyväksiluetaan niitä pitkän oppimäärän suorituksia, jotka eivät kuulu opetussuunnitelman perusteiden vastaavuustaulukossa lueteltuihin moduuleihin. Opiskelu tapahtuu tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen osalta matematiikan pitkän oppimäärän opintojaksojen mukaisesti.

Hyväksiluetut opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä. Vain hyväksytysti suoritettut opintojaksot luetaan mukaan oppiaineen oppimäärään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus määräytyy hyväksiluettavien moduulien laajuuden (op) mukaan.

Matemaattiset ohjelmistot, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu matemaattisiin ohjelmistoihin, joilla hän voi esittää digitaalisia ratkaisuja
- oppii valitsemaan tehtävänantoon sopivia ohjelmistoja
- oppii ymmärtämään ohjelmistoja ongelmanratkaisun välineinä
- oppii havainnollistamaan sanallisia tehtäviä
- saa perustiedot digitaaliseen koevastaamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- symbolisia ohjelmistoja
- tilastollisia ohjelmistoja
- geometrisia ohjelmistoja
- ylioppilaskokeessa käytettävä ympäristö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ratkaisee ohjelmistojen avulla eri opintojaksojen sisältöihin kuuluvia tehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson itsenäinen suorittaminen ei ole pääsääntöisesti mahdollista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu erilaisiin matemaattisiin ohjelmistoihin ja opettelee tuottamaan digitaalisia vastauksia. Opintojakson oleellisena osana on lähiopetukseen osallistuminen, eikä opintojakson itsenäinen suorittaminen ole pääsääntöisesti mahdollista. Opintojakso voidaan suorittaa yhteisenä pitkän matematiikan kanssa. Opintojakso suoritetaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY01)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Autetaan opiskelijaa tunnistamaan vahvuuksiaan matematiikassa. Muistutetaan opiskelijaa työn tekemisen tärkeydestä ja jaksamisesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Tarkennetaan jo olemassaolevia opiskelutaitoja yksin tai yhdessä. Luodaan pohjaa opiskelutottumuksille ja rakentaville viestintä- ja ryhmätyötaitoille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Muistutetaan matematiikan tärkeydestä jokapäiväisessä elämässä ja sen merkityksestä muissa aineissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Luvut ja yhtälöt -opintojaksossa kerrataan peruskoulussa opittuja teorioita ja käytänteitä sekä syvennetään jo tiedossa olevia teorioita.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvyille asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöstä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisiä ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksoiden aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU01)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää yhteismusisointitaitojaan ja ottaa vastuuta omasta roolistaan yhtyeen osana

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu yhteismusisointi erilaisissa kokoonpanoissa. Tämä kehittää vuorovaikutus- ja yhteistoiminnallisia taitoja monipuolisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Musiikin roolin ja merkityksien pohtiminen eri tilanteissa edistää hyvinvointiosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen keksiminen ja erilaiset musiikilliset sovellukset edistävät luovaa osaamista. Turvallisen ääniympäristön tavoitteet kehittävät myös monitieteistä osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikin yhteiskunnallisen merkityksellisyyden ja sen vaikutusten pohtiminen kehittää yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikilla on mahdollisuuksia vaikuttaa asenteisiin ja muuttaa maailmaa. Näiden merkitysten pohtiminen ja erilaisten ympäristöjen havainnointi äänimaisemina ja -ääniympäristöinä kehittävät eettistä ja ympäristöosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Tuntityöskentely ryhmässä ja oppitunneilla annetut näytöt ovat merkittävä osa arviointia, mutta erilaisten kuuntelu-, analyysi- ja pohdintatehtävien avulla opiskelija voi osoittaa oppimistaan muillakin musiikin osa-alueilla. Laaja-alaisen osaamisen arviointi painottuu työskentelyn jatkuvaan arviointiin. Itsearviointi kuuluu olennaisena osana musiikillisten taitojen lähtötason arviointiin, ja sitä hyödynnetään esimerkiksi soittotehtävien eriyttämisessä.

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa pohditaan omaa suhdetta musiikkiin ja kehitetään musiikillista identiteettiä soittajana, kuuntelijana ja musiikin tekijänä. Yhteismusisoinnin kautta harjoitellaan yhteistoiminnallisia ja vuorovaikutuksellisia taitoja. Kuuntelun ja musisoinnin avulla kehitetään musiikin tietoja ja taitoja käytännönläheisesti.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU02)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*

- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu yhteismusisointi erilaisissa kokoonpanoissa. Tämä kehittää vuorovaikutus- ja yhteistoiminnallisia taitoja monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen keksiminen ja yhteissoittoon osallistuminen kehittävät luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson keskeisiin sisältöihin kuuluva musiikkikulttuureihin tutustuminen kehittää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Tuntityöskentely ryhmässä ja oppitunneilla annetut näytöt ovat merkittävä osa arviointia, mutta erilaisten kuuntelu-, analyysi- ja pohdintatehtävien avulla opiskelija voi osoittaa oppimistaan muillakin musiikin osa-alueilla. Laaja-alaisen osaamisen arviointi painottuu työskentelyn jatkuvaan arviointiin. Itsearviointi kuuluu olennaisena osana musiikillisten taitojen lähtötason arviointiin, ja sitä hyödynnetään esimerkiksi soittotehtävien eriyttämisessä.

Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa soitetaan yhdessä monipuolisesti suomalaisten musiikkikulttuurien teoksia. Tutustutaan erilaisiin musiikillisen keksimisen tekniikoihin ja kehitetään omaa musiikillista ilmaisua.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU03)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys

- Yhteismusisointi monipuolisesti erilaisilla soittimilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy yhteismusisoinnissa osana soittavaa ja laulavaa ryhmää. Kuuntelun ja reagoimisen taidot kehittyvät yhteissoitossa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten musiikkikulttuurien yhteydet muihin tieteenaloihin kehittävät monitieteistä osaamista. Luova osaaminen kehittyy esimerkiksi musiikillisen keksimisen avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikin kautta erilaisten kulttuurien tuntemus lisääntyy ja auttaa ymmärtämään erilaisia yhteiskuntia paremmin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolisesti musiikkikulttuureihin tutustuminen kehittää opintojaksolla globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arviointi kohdistuu opintojaksossa erityisesti tuntityöskentelyyn. Yhteismusisointi, kuuntelu ja vuorovaikutteinen työskentely ovat arvioinnissa merkittävässä roolissa. Osaamista voi osoittaa myös erilaisilla kirjallisilla tuotoksilla. Laaja-alaisen osaamisen arviointi painottuu työskentelyn jatkuvaan arviointiin. Itsearviointi kuuluu olennaisena osana musiikillisten taitojen lähtötason arviointiin, ja sitä hyödynnetään esimerkiksi soittotehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin musiikkikulttuureihin erityisesti soittaen ja kuunnellen. Kulttuuristen lähtökohtien vaikutus eri musiikkikulttuurien estetiikkakäsityksiin laajentaa opiskelijan ymmärrystä musiikista. Osa opintojaksossa opiskeltavista kulttuureista valitaan yhdessä ryhmän kanssa opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan opintojakson alussa. Tässä opintojaksossa keskeistä on osallistuminen tuntityöskentelyyn.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU04)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- monipuolista ohjelmistoa yhdessä soittaen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmässä toimiminen ja musisoiminen kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikin vaikuttavuus yhteiskunnassa ja kulttuureissa lisää monitieteistä osaamista. Erilaisten musiikillisten sovellusten harjoittelu lisää luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikin vaikuttavuus ja merkitys erilaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa kehittää yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vaikuttavaan musiikkiin tutustuminen kehittää opiskelija kykyä hahmottaa musiikin merkitys eettisissä ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuri ei synny tyhjiössä ja opintojakson monitieteisyys ja yhteiskunnallinen näkökulma auttavat hahmottamaan erilaisia kulttuureja ja musiikin vaikutusta niihin eri aikoina globaalilla tasolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Arviointi kohdistuu opintojaksossa erityisesti tuntityöskentelyyn. Yhteismusisointi, kuuntelu ja vuorovaikutteinen työskentely ovat arvioinnissa merkittävässä roolissa. Osaamista voi osoittaa myös erilaisilla kirjallisilla tai soivilla tuotoksilla. Laaja-alaisen osaamisen arviointi painottuu työskentelyn jatkuvaan arviointiin. Itsearviointi kuuluu olennaisena osana musiikillisten taitojen lähtötason arviointiin, ja sitä hyödynnetään esimerkiksi soittotehtävien eriyttämisessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana syvennyttään musiikin merkityksiin muun muassa yhteiskunnassa, hyvinvoinnissa, mediassa ja taiteissa. Tunneilla soitetaan monipuolista ohjelmistoa yhdessä musisoiden opiskelijoiden taidot huomioon ottaen. Opintojaksossa tutustutaan musiikkivideoanalyysiin ja elokuvamusiikkiin. Luovaa musiikintuottamista voi kokeilla esimerkiksi äänimaisema- tai musiikkitehtävässä.

Yhteissoitto, 2 op (MU05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää yhteissoittotaitoja itselleen mieluisassa soittimessa
- opiskelija kehittää vuorovaikutustaitoja yhtyeen jäsenenä
- yhtyesoittajat valmistelevat erilaisia esityksiä koulun tilaisuuksiin
- opiskelija oppii ymmärtämään eri bändisoittimien roolit ja tehtävät sovittamisen kannalta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolinen kappaleohjelmisto opiskelijoiden mieltymyksiä kuunnellen
- yhden tai kahden soittimen syvällisempi hallinta (riippumatta lähtötasosta)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Bändisoitossa vuorovaikutustaidot kehittyvät sekä sanattomassa että sanallisessa viestinnässä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikkiesitysten tuottaminen erilaisiin tilaisuuksiin syventää ymmärrystä musiikin yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolinen ohjelmisto ja erilaisiin tilaisuuksiin osallistuminen kehittää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Yhdessä soittaminen on mukavaa ja soittamisen sekä kuuntelemisen kautta voi kanavoida tunteita. Myös oikeat soittoasennot auttavat edistämään hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteissoitossa arviointi tapahtuu formatiivisesti harjoitusten aikana keskustelevalle otteella ja palautteella. Opiskelija voi suorittaa yhden lukuvuoden aikana osallistumisaktiivisuuden mukaan yleensä 1-2 opintopistettä ja koko lukioajan kestäväällä osallistumisella voi suorittaa 6 opintopistettä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteissoiton opintojaksossa muodostetaan bändi, jossa kehitetään omaa soittotaitoa yhdessä tai kahdessa itselle mieleisessä instrumentissa ryhmän kokoonpano huomioiden. Yhteissoitossa kiinnitetään erityistä huomiota vuorovaikutuksellisiin taitoihin, jotta jokainen opiskelija on yhteen täysipainoinen jäsen omista pohjataidoistaan riippumatta. Bändi valitsee harjoitusohjelmistoa jäsenten kiinnostuksen mukaan sekä valmistaa ohjelmaa lukion tapahtumiin. Opintojakson suorittaminen voidaan ajoittaa joustavasti esimerkiksi siten, että ryhmä kokoontuu useamman jakson ajan kerran viikossa. Yhteissoittoon voi osallistua useamman lukuvuoden ajan.

Musiikin projekti, 2 op (Mu06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan musiikin osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännökseen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi musiikin oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelytavat liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolittietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

*Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.*

*Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

*Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP02)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa

- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Paikallinen lisäys

- tunnistaa motivaatioidensa merkityksen itsetuntemuksessa ja koulutusvalinnoissa
- tuntee erityisesti lähiseudun koulutusmahdollisuudet

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietyös ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakoitiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

- motivaatiovalmennus apuna itsetuntemuksen kehittämisessä
- tutustuminen tarkemmin lähiseudun tarjoamiin koulutusmahdollisuuksiin
- jatko-opintojen suunnittelussa pääpaino on henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinto-ohjauksen oppitunneilla, pienryhmäohjauksessa ja henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija tutustuu suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja ymmärtää koulutuksen ja vaikuttamisen mahdollisuudet yhteiskunnassa. Hän tietää, mitä elinikäinen tai jatkuva oppiminen häneltä edellyttää ja hänelle tarjoaa.

Hyvinvointiosaaminen

Opinto-ohjauksessa, erityisesti yksilöohjauksessa, korostuu opiskelijan omien vahvuuksien ja motivaatioiden tunnistaminen. Ohjauskeskustelujen ja harjoittelun avulla opiskelijan polku jatko-opintoihin selkiytyy ja opiskelija rohkaistuu kysymään ja pyytämään tukea tai ohjausta valintoihinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintään vaaditaan aktiivinen osallistuminen oppitunneille sekä pienryhmä- ja yksilöohjaukseen. Lisäksi opiskelijan on suoritettava opintojaksoon liittyvät tehtävät ja aktiviteetit hyväksytysti.

Opintojakson vapaa kuvaus

OP2-opintojakso sijoittuu koko lukioajalle. Opintojakso koostuu oppitunneista, pienryhmä- ja yksilöohjauksesta. Opiskelija tutustuu eri alojen opintomahdollisuuksiin, suomalaiseen koulutusjärjestelmään sekä työelämään ja yrittäjyyteen. Pääpaino on opiskelijan omissa vahvuuksissa, valinnoissa ja urapolun suunnittelussa.

Työelämään ja jatko-opintoihin tutustuminen, 2 op (OP03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojaan ja kokemuksiaan työelämästä ja yrittäjyydestä
- Opiskelija kehittää työelämävalmiuksiaan
- Opiskelija tutustuu kiinnostuksensa mukaisiin koulutusmahdollisuuksiin tutkimusten ja/tai vierailujen avulla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voidaan toteuttaa osittain itsenäisenä suorituksena (työharjoittelu). Työelämään tutustuminen voi olla palkkatyötä, palkatonta tai vapaaehtoistyötä.
- Opintojakso sisältää ammatteihin tutustumista, erilaisia vierailuja sekä tutkimustyötä.
- Opintojakso sisältää oppilaitosvierailuja ja syventävää tutustumista opiskelupaikkoihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työelämävalmiuksien kehittäminen edistää yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutkii ja tutustuu omien kiinnostustensa ja vahvuksiensa pohjalta opinto- ja urapolkuaan. Hän tekee realistisia suunnitelmia ja valintoja jatko-opintojensa suhteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan esimerkiksi työskentelyn dokumentoinnilla ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/esihenkilön arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään tietoja ja kokemuksia työelämästä ja yrittäjyydestä. Opintojakso voidaan toteuttaa osittain itsenäisenä suorituksena (työharjoittelu). Työelämään tutustuminen voi olla palkkatyötä, palkatonta tai vapaaehtoistyötä. Opintojakso sisältää ammatteihin tutustumista, erilaisia vierailuja sekä tutkimustyötä.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnon ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.*

*Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa*

valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Tarkastellaan unen vaikutusta oppimiseen sekä tavoiteorientaatioiden ja pystyvyysuskomusten vaikutusta hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan oppimisen sosiaalisuutta ja erilaisia oppimiskulttuureja. Tutustutaan ihmisen toiminnan selittämisen sosiaaliseen näkökulmaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käsitellään tieteellisen tiedon ja arkitiedon eroja sekä psykologiatieteen tutkimusperusteisuutta. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan ja kehittämään omaa opiskeluaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi ohjaamalla opiskelijaa hyvinvoinnin ilmiöön, kuten esiintymisjännitykseen, perehtymisessä. Vuorovaikutusosaamista, esimerkiksi ihmisen toiminnan sosiaalista selittämistä, arvioidaan summatiivisesti opintojakson päättyessä esimerkiksi kokeessa. Monitieteistä ja luovaa osaamista, kuten psykologiatieteen tutkimusperusteisuus, arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi kokeessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian ensimmäisen opintojakson "Toimiva ja oppiva ihminen" tavoitteena on tutustua psykologiatieteeseen. Opiskelija tutustuu psykologian luonteeseen ihmistä tutkivana ja selittävänä tieteenä sen toisaalta ihmistä ymmärtävän ja toisaalta ihmistä empiirisesti tutkivan luonteen kautta. Psykologian tutkimuskohde on ihminen kokonaisuutena, joten opintojaksossa käsitellään ihmistä biologisena, sosiaalisena ja psyykkisenä olentona.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämäntien aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan minuutta, tunteiden säätelyä sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan tunnetaitoja ja vuorovaikutuksen kehitystä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan sosialisaatiota ja kulttuurin vaikutusta ihmisen kehitykseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa, oppimispäiväkirjan ohjaamisessa ja itsearvioinnissa sekä

kirjallisten tuotosten vertaisarvioinnissa. Summatiivista arviointia edustaa osaamisen mittaaminen esimerkiksi kokeessa.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan sekä formatiivisesti, esimerkiksi oppimispäiväkirjan itsearvioinneissa, että summatiivisesti, esimerkiksi kiintymyssuhdeteorioiden hallintana kokeessa. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan samoin formatiivisesti, esimerkiksi varhaisen vuorovaikutuksen kehitystä, esimerkiksi oppimispäiväkirjassa ja summatiivisesti esimerkiksi kokeessa. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan yhtä lailla formatiivisesti, esimerkiksi kulttuurin vaikutus kehitykseen, esimerkiksi oppimispäiväkirjassa sekä summatiivisesti esimerkiksi kokeessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian toinen opintojakso "Kehittyvä ihminen" tarkastelee ihmisen kehitysvuosia sikiöajasta aikuisuuden kynnykselle. Kehitystä valotetaan biologisesta, sosiaalisesta ja psyykkisestä näkökulmasta.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*

- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen pöörakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa suunnitellaan kokeellinen tutkimus sekä arvioidaan menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan päätöksenteon kognitiivista perustaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa arvioidaan kokeellisen tutkimussuunnitelman eettisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa sekä tutkimussuunnitelman itse- ja vertaisarvioinnissa. Summatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi kokeessa.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi kokeellisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman itse- ja vertaisarvioinnissa. Yhteiskunnallista osaamista, kuten päätöksenteon kognitiivinen perusta, arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskustelussa. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi arvioitaessa oman tutkimussuunnitelman eettisyyttä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian kolmannessa opintojaksossa "Tietoa käsittelevä ihminen" tarkastellaan ihmisen sekä tietoista että tiedostamatonta tiedonkäsittelyä. Opintojaksossa tarkastellaan ihmisen kognitiivista toimintaa, kuten havaitsemista, tarkkaavaisuutta ja muistia sekä näiden toimintojen hermostollista perustaa, hermosoluja ja aivoja. Opintojaksossa laaditaan myös kokeellinen tutkimussuunnitelma.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsitellään psyykkistä hyvinvointia, stressiä, kriisejä sekä mielenterveyttä. Opiskelija tutustuu keinoihin, joilla voi edistää omaa ja muiden hyvinvointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan mielenterveys-käsitettä ja mielenterveyshäiriöihin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan tunteiden kulttuurisidonnaisuutta sekä mielenterveyshäiriöiden ja niiden hoidon kulttuurisia taustatekijöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa sekä kirjallisten töiden ohjaamisessa ja itsearvioinnissa. Summatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi kokeessa.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskustelussa koskien esimerkiksi stressiä ja mielenterveyttä sekä summatiivisesti esimerkiksi kokeessa. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi pienryhmätyöskentelynä perehtymällä mielenterveyshäiriöihin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi tarkastelemalla opetuskeskustelussa mielenterveyshäiriöiden kulttuurisia taustatekijöitä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian neljännessä opintojaksossa "Tunteet ja mielenterveys" tarkastellaan tunteita, psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä. Opintojaksossa syvennytään tunteiden säätelyyn, stressin hallintaan, psyykkisen tasapainon ylläpitämiseen ja mielenterveyshäiriöihin sekä niiden hoitomuotoihin. Opiskelija tutustuu yhteen mielenterveyshäiriöön tarkemmin.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät

- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yksilön persoonallisten vahvuuksien tunnistamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa persoonallisuutta käsitellään sekä perimän että ympäristön näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee persoonallisuuden arviointimenetelmiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vaikutusta yksilön toimintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi ryhmätyöskentelyn itse- ja vertaisarviointina sekä opetuskeskustelussa. Summatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi ryhmäkokeessa.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opiskelijan tehdessä itsearviointia omista persoonallisista vahvuuksistaan. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan sekä formatiivisesti esimerkiksi persoonallisuuden itsearviointimenetelmien arvioinnissa että summatiivisesti esimerkiksi kokeessa pohtimalla persoonallisuutta eri näkökulmista. Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan sekä formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskustelussa että summatiivisesti esimerkiksi ryhmäkokeessa, jossa opiskelijat keskustelevat kulttuurin vaikutuksista persoonallisuuteen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian viidennessä opintojaksossa "Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen" tarkastellaan persoonallisuutta, sen eri piirteitä, kuten älykkyyttä ja luovuutta, sekä pysyvyyttä ja muuttuvuutta eri näkökulmista. Opintojaksossa syvennytään persoonallisuuden biologisiin, sosiaalisiin ja psyykkisiin selitysmalleihin. Opiskelija tutustuu myös ryhmäpsykologiaan.

Psykologian tutkimus, 2 op (PS06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa soveltaa psykologista tietoa käytäntöön
- opiskelija osaa soveltaa psykologian tiedonkeruutapoja käytäntöön

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psykologian tiedonkeruumenetelmät
- tiedonkeruumenetelmien harjoittelu käytännössä
- tiedonkeruumenetelmien arviointi
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ihmisen tutkimisen haasteita ja mahdollisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa harjoitellaan psykologiatieteen eri tiedonkeruutapoja käytännössä, ja näitä arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi vertaispalautteen avulla. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti eri tiedonkeruumenetelmien, kuten esimerkiksi haastattelun, itsearviointin ja vertaispalautteella.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen "Psykologian tutkimus" -opintojakso käsittelee psykologian tiedonkeruutapoja. Opintojaksossa tehdään käytännön harjoituksia eri tiedonkeruutavoista ja suunnitellaan sekä toteutetaan kokeellinen tutkimus.

Psykologian kertaus, 2 op (PS07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa hyvät valmiudet psykologian ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen
- opiskelija hallitsee psykologian ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psykologian ylioppilaskokeen vaatimukset
- psykologian ylioppilaskokeen tehtävätyypit ja -käskytykset
- hyvän esseevastauksen piirteet
- harjoitusesseiden kirjoittaminen
- harjoitusesseiden arviointi
- joidenkin opintojaksojen sisältöjen kertausta
- psykologisen tutkimuksen kertausta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan psykologiatieteen eri näkökulmia, esim. biologinen, sosiaalinen ja psyykinen selittäminen. Harjoitellaan hyvän esseevastauksen tuottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa tehdään tehtäviä ja harjoituksia, joita arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla vertaispalautetta laadituista esseeharjoitusvastauksista sekä esimerkiksi arvioimalla omia YO-kirjoituksissa vaadittavia digitaalisia ja teknisiä taitoja. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi tutkimusesseen vertaisarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen "Psykologian kertaus " -opintojakso valmistaa psykologian ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa harjoitellaan riittäviä tietoja ja taitoja psykologian ylioppilaskirjoituksia varten.

Psykologian projekti, 2 op (PS08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa joko yksin tai yhdessä muiden kanssa psykologiaan liittyvän projektin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija laatii suunnitelman ja toteutuksen johonkin psykologian aihepiiriin liittyvään teemaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee monitieteistä ja luovaa osaamista, sillä opintojakso perustuu luovaan työskentelyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi tukemalla ja ohjaamalla opiskelijan projektia ja summatiivisesti esittämällä työskentelyn lopputulos. Monitieteinen ja luova osaaminen arvioidaan esimerkiksi formatiivisesti opetuskeskustelussa oppimisprosessin aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paikallinen opintojakso "Psykologian projekti" pitää sisällään psykologiaan liittyvän projektin suunnittelun ja toteuttamisen joko yksin tai yhdessä muiden kanssa. Aihepiirit syntyvät joko opiskelijoiden aloitteesta tai opettajan esittämänä esimerkiksi ajankohtaisiin teemoihin liittyen.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävästä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää ymmärrystään terveyttä edistävästä ympäristöstä oppimalla esimerkiksi työhyvinvoinnista sekä mediaympäristön terveysvaikutuksista. Opiskelija ymmärtää riippuvuuden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä riippuvuuksien ehkäisykeinoja, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää eettistä vastuullisuuttaan pohtimalla opintojakson sisältöihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Opiskelija oppii arvioimaan fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön vaikutuksia terveyteen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii analysoimaan terveysviestinnän, tieteellisen tiedon, arkitiedon, ympäristöjen turvallisuuden sekä riippuvuuksien vaikutuksia yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa sekä soveltamaan tutkimustiedon hankkimisen periaatteita. Opiskelija oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytettävät työtavat, kuten pari- ja ryhmätyöt, kehittävät opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opintojakson aikaisessa formatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi opettajan suullista tai kirjallista palautetta sekä opiskelijoiden vertaispalautetta ja itsearviointia. Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi yksilötehtäviä, ryhmätöitä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa, päättökoetta tai näiden yhdistelmiä.

Laaja-alaisen oppimisen osa-alueista voidaan arvioida formatiivisesti eettisyyttä ja ympäristöosaamista esimerkiksi teettämällä itsearviointia omista kulutustottumuksista. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi antamalla palautetta opiskelijoiden ryhmätyöskentelystä. Yhteiskunnallista osaamista ja hyvinvointiosaamista voidaan arvioida summatiivisesti esimerkiksi ryhmätöiden tuotoksien tai päättökokeen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveys ja ympäristö -opintojaksossa perehdytään ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen, terveyteen liittyvän tiedon hankintaan, arviointiin ja tulkintaan sekä riippuvuuksiin ja niiden terveysvaikutuksiin.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalouden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautiin riskitekijöitä, esittämään perustelluja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautiin näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveystieteitä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa analysoida yhteiskunnallisten muutosten yhteyksiä väestön terveyteen sekä pohtia tulevaisuuden terveyshaasteita. Opiskelija omaksuu Suomen sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumisen prosessin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää itsehoidon ja omahoidon periaatteet sekä oppii tarttumattomien tautien ja tartuntatautiin keskeisiä tekijöitä. Opiskelija tutustuu potilaan oikeuksiin ja ymmärtää niiden merkityksen oman hyvinvoinnin edistämiseksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää eettistä ajatteluaan pohtimalla keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti. Samalla opiskelija oppii analysoimaan terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä ja ymmärtää globalisaatiota ilmiönä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opintojakson aikaisessa formatiivisessa palautteessa voidaan hyödyntää opettajan suullista ja kirjallista palautetta sekä opiskelijan itse- ja vertaisarviointia. Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi arvioitavia yksilö- ja ryhmätehtäviä sekä päättökoetta tai näiden yhdistelmiä.

Laaja-alaisen oppimisen osa-alueista voidaan arvioida formatiivisesti yhteiskunnallista osaamista sekä monitieteistä ja luovaa osaamista esimerkiksi antamalla palautetta opintojakson sisältöihin liittyvistä eettisistä pohdintatehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveys ja yhteiskunta -opintojaksolla tutustutaan terveyteen liittyviin eettisiin kysymyksiin, terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn eri aikakausina sekä sairauksiin ja niiden hoitoon.

Terveystiedon projekti, 2 op (TE04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan terveystiedon osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käänöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi terveystiedon oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsiteltävät liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Terveystiedon kertaus, 2 op (TE05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kertaa lukion terveystiedon opintojen keskeisiä sisältöjä
- opiskelija hallitsee terveystiedon ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot
- opiskelija saa hyvät valmiudet terveystiedon ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- terveystiedon ylioppilaskokeen vaatimukset ja tehtävätyypit
- hyvän esseevastauksen piirteet
- terveystiedon keskeisten asiasisältöjen kertaus
- harjoitusesseiden kirjoittaminen ja arvioiminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa tehdään tehtäviä ja harjoituksia, joita arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi antamalla suullista ja kirjallista palautetta laadituista harjoitustehtävistä sekä esimerkiksi arvioimalla omia ylioppilaskokeessa vaadittavia digitaalisia ja teknisiä taitoja. Hyväksytyt suorituksen edellytyksenä on aktiivinen harjoitustehtävien tekeminen sekä opintojakson alussa erikseen sovittavat palautettavat tehtävät.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveystiedon kertaus valmistaa terveystiedon ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa harjoitellaan riittäviä tietoja ja taitoja terveystiedon ylioppilaskirjoituksia varten.

7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättäen. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää

luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteiden- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestävämmät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtauksissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täytyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Ruotsin starttijakso, 4 op (RUBSTA)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää pitkäjänteisen ja tavoitteellisen työskentelyn merkityksen ja sitoutuu siihen
- Hän pohtii ruotsin kielen merkitystä ja hyödyllisyyttä arkielämässään nyt ja tulevaisuudessa.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan opintojaksoissa käytettäviin hyödyllisiin apuvälineisiin kuten esimerkiksi digisanakirjoihin, oppimisalustoihin ja sovelluksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pohditaan monipuolisesti omia vahvuuksia vahvistaen näin luottamusta omaan kielitaitoon. Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan tunnistamaan itselleen sopivimpia oppimista edistäviä työskentelytapoja ja arvioimaan aktiivisesti omaa edistymistään.

Vuorovaikutusosaaminen

Empatia, hyvät tavat ja rakentava vuorovaikutus ovat keskeisiä arvoja, joita harjoitellaan opintojakson aikana. Toimiva ja muita huomioiva vuorovaikutus edesauttaa opiskelijan sitoutumista koko ryhmän toimintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ruotsin kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessä, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti, muut opintojaksot opiskelija voi harkintansa mukaan suorittaa itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe tai muut suulliset tuotokset. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa. Kirjallisten tuotosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus. Opintojakson aikana annettava palaute ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso koostuu kahdesta moduulista, joista saa yhteensä neljä opintopistettä. Opintojakson tavoitteena on johdattaa opiskelija ruotsin lukio-opintoihin ja lisätä hänen kielitietoisuuttaan. Opintojakso kannustaa opiskelijaa arvostamaan omaa kielitaitoaan ja käyttämään sitä rohkeasti ja monipuolisesti. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB103)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan opintojaksossa käytettäviä apuvälineitä, kuten esimerkiksi digisanakirjoja, oppimisolustoja ja sovelluksia
- Opintojakson tavoitteena on herättää opiskelijan mielenkiinto ruotsinkielistä mediaa kohtaan ja motivoida häntä käyttämään myös ei-suomenkielistä mediaa tietolähteenä maailman ja maailmantapahtumien hahmottamisessa.

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan opintojaksossa voidaan tuottaa opintojakson keskeisten tavoitteiden mukaista ruotsinkielistä mediamateriaalia. Näitä voivat olla mm. omat uutisartikkelit, podcastit, blogipostaukset ja somepäivitykset.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota, taitoja ja uteliaisuutta toimia kulttuurisesti ja kielellisesti pohjoismaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta pohjoismaisessa yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventää sekä opiskelijan pohjoismaisia että maailmankansalaisen taitoja ja tarjoaa mahdollisuuksia luovaan ja monenkeskiseen yhteistyöhön. Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan syventää esimerkiksi tutkimalla blogitekstejä kohdekielellä ja niitä itse tuottamalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja opitaan hyödyntämään ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ruotsin kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessä, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamisen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen summatiivinen koe ja/tai pienempiä osakokeita, erilaiset kirjalliset tuotokset ja mahdolliset suulliset näytöt. Opintojakson aikana annettava palaute (opettaja/vertaispalaute) ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan moniluku- ja medialukutaitoa ruotsinkielisiä viestimiä hyödyntäen. Opintojakson aikana opiskelija tutustuu suomenruotsalaisuuteen käsitteenä ja osana suomalaista kulttuuri-identiteettiä.

Ympäristömme, 2 op (RUB104)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan opintojaksossa käytettäviä apuvälineitä, kuten esimerkiksi digisanakirjoja, oppimisalustoja ja sovelluksia
- Tässä opintojaksossa harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista moduulin aihepiirien tuotosten osalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- Kulttuuriset yhteentörmäykset arjessa
- Suvaitsevaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija omaksuu kulttuurisia ja kielellisiä taitoja, joiden avulla hän oppii osallistumaan ja vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnassa, Pohjoismaissa sekä muualla maailmassa. Opiskelija ottaa huomioon ajattelussaan tasa-arvoon ja demokratiaan liittyvät kysymykset ja hän saa kielellisiä valmiuksia työelämään siirtyessään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää eettistä ajatteluaan ja ottaa ympäristön huomioon kaikessa toiminnassaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ruotsin kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamisen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen summatiivinen koe ja/tai pienempiä osakokeita, erilaiset kirjalliset tuotokset ja mahdolliset suulliset näytöt. Opintojakson aikana annettava palaute (opettaja/vertaispalaute) ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiireinä ovat kulttuurinen moninaisuus, erilaiset elinympäristöt sekä yhteiskunnalliset aiheet erityisesti nuorten näkökulmasta tarkasteltuna. Opintojakso vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB105)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tietoa ruotsinkielisistä jatko-opiskelumahdollisuuksista ja pohjoismaisista työmarkkinoista.
- Harjoitellaan opintojaksossa käytettäviä apuvälineitä, kuten esimerkiksi digisanakirjoja, oppimisalustoja ja sovelluksia

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan työnhakua suullisesti ja kirjallisesti ruotsin kielellä
- opiskelija voi liittää opintojaksossa tehtävän CV:n tai vastaavan tuotoksen osaksi omaa kieliprofiiliaan
- opiskelijaa kannustetaan osallistumaan ruotsin valinnaisille opintojaksoille ja ruotsin ylioppilaskirjoituksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan rakentavaa vuorovaikutusta ja korostetaan hyviä tapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso rohkaisee opiskelijaa harjoittelemaan työelämävalmiuksia ja auttaa häntä ymmärtämään, että ruotsin kieli on tärkeä työelämäntaito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ruotsin kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamisen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen summatiivinen koe ja/tai pienempiä osakoikeita, erilaiset kirjalliset tuotokset ja mahdolliset suulliset näytöt. Opintojakson aikana annettava palaute (opettaja/vertaispalaute) ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan ruotsinkielisiin työ - ja jatko-opintomahdollisuuksiin sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Opintojakson aikana harjoitellaan haastattelutilanteita ja hakemuksen laatimista. Kieliprofiilia täydennetään tulevaisuuden tarpeita varten (esim. CV).

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB106)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Paikallinen lisäys

- virheitä pelkäämätön rohkeus tuottaa ruotsia ja käyttää sitä luontevana osana oppituntia
- opiskelija osaa hyödyntää nonverbaalista viestintää ja eri viestimisstrategioita tehdäkseen itsensä ymmärretyksi ruotsin kielellä.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan suullisen kielikokeen tehtävätyyppejä
- opintojaksossa käytettävän oppimateriaalin lisäksi kieltä opitaan esimerkiksi pelien, elokuvan tai kielijärjestöyhteistyön kautta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelija tulee tietoisiksi vuorovaikutuksen dialogisuudesta ja aktiivisen kuuntelijaroolin merkityksestä. Opiskelijoiden huomioimista ja kannustamista pyritään tukemaan sitoutuen näin koko ryhmän toimintaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Aitojen ruotsinkielisten kontaktien ansiosta opiskelija syventää globaali- ja kulttuuriosaamistaan. Opiskelija oppii tunnistamaan omalle ja toiselle kielikulttuurille ominaisia ilmaisu- ja toimintatapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tästä opintojaksosta "Viesti ja vaikuta puhuen" opiskelija saa kaksi arvosanaa. Itse opintojakso kokonaisuudessaan arvioidaan numeerisesti arvosanoin 4-10 ja toinen arvosana annetaan Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta. Suullinen kielitaidon koe muodostuu useammasta tehtäväosiosta, jotka opiskelija suorittaa yhdessä toisen opiskelijan kanssa. Molemmat heistä saavat omat arvosanansa. Opiskelija saa erillisen suullisen kielitaidon todistuksen lukion päättötodistuksen liitteenä. Muun muassa edellä mainituista syistä opiskelija ei voi suorittaa opintojaksoa itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamisen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Opintojakson aikana annettava palaute (opettaja/vertaispalaute) ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoja tuottaa ruotsin kieltä suullisesti. Opiskelija oppii käyttämään monipuolisia tapoja aloittaa keskustelu, ylläpitää dialogia ja olla aktiivinen keskustelukumppani. Opintokokonaisuuteen sisältyy suullisen kielitaidon koe, josta opiskelija saa erillisen arvosanan ja todistuksen.

Tämä opintojakso ei sovellu suoritettavaksi opintojen alussa.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB107)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan opintojaksossa käytettäviä apuvälineitä, kuten esimerkiksi digisanakirjoja, oppimisalustoja ja sovelluksia
- Opiskelija oppii kiinnittämään huomiota arjen valintoihin ja huomioimaan oman elämäntavan vaikutuksia kestävään kehitykseen

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

- ajankohtaisten ilmiöiden hyödyntäminen kestävä elämäntavan käsittelyssä
- opiskelijan oman elämäntavan tarkastelu suhteessa kestävä kehityksen periaatteisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii kiinnittämään huomiota yksilön vastuuseen globaalista kestävästä kehityksestä ja ymmärtää oman toimintansa merkityksen ja tärkeyden laajassa mittakaavassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan tietämys kestävästä kehityksestä lisääntyy ja ymmärrys yksilön merkityksestä kestävässä elämäntavassa laajenee. Opiskelijaa ohjataan kehittämään vastuuntuntoaan. Tiedon hakemista ja tuottamista harjoitellaan pohtien samalla median vaikuttamisen taitoja ja sen hyödyntämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ruotsin kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamisen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen summatiivinen koe ja/tai pienempiä osakokeita, erilaiset kirjalliset tuotokset ja mahdolliset suulliset näytöt. Opintojakson

aikana annettava palaute (opettaja/vertaispalaute) ohjaa opiskelijaa arvioimaan omia tuotoksiaan ja oppimisprosessiaan.

Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään pakollisten opintojaksojen sisältöjä. Monipuolista, kestävästä elämäntapaa tarkastellaan nuorten näkökulmaa painottaen.

Ruotsin tuki ja treenaus, 2 op (RUB109)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kerrata yläkoulun ruotsin oppimäärää. Lisäksi sen tavoitteena on sekä helpottaa siirtymistä yläkoulun ruotsista lukion ruotsiin että täydentää lukio-opintojen aikaisia puutteita ruotsin kielessä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso keskittyy kertaamaan ja vahvistamaan peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opintojakson voi suorittaa myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, mikäli perusasioiden kertaus on tarpeen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittamisen edellytyksenä on aktiivinen läsnäolo oppitunneilla ja opintojaksoon kuuluvien tehtävien suorittaminen hyväksytysti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Onko ruotsi ruosteessa? Jännittääkö lukion ruotsin opinnot? Tämä opintojakso on tarkoitettu juuri sinulle! Opintojakso keskittyy kertaamaan ja vahvistamaan peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opintojakson voi suorittaa myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, mikäli perusasioiden kertaus on tarpeen.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB108)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tämä abiturienteille suunnattu kertaava opintojakso tähtää ruotsin ylioppilaskirjoituksiin. Opintojaksossa kerrataan ruotsin kielen keskeisimpiä rakenteita ja eri alojen sanastoa opiskelijoiden toiveiden mukaan. Opintojaksossa tutustutaan ylippilaskokeen rakenteeseen ja erilaisiin tehtävätyyppeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan tekstien tuottamista, laajennetaan sanastoaihepiirejä ja kerrataan ruotsin kielen keskeisimmät rakenteet. Kuullun ymmärtämistä ja reagoitisanastoa harjoitellaan monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittamisen edellytyksenä on aktiivinen läsnäolo oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittaminen hyväksytyksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa valmistaudutaan nimensä mukaisesti ruotsin ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla kirjoitusten erilaisia tehtävätyyppejä. Opintojakson aikana kerrataan lukion keskeistä kielioppia, vahvistetaan sanaston hallintaa ja hiotaan kirjallista ilmaisua. Opintojakso on tarkoitettu ruotsin ylioppilaskokeeseen osallistuville.

Ruotsin projekti, 2 op (RUB110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu ennalta sovittujen tuotosten laatimiseen ja palauttamiseen. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi ruotsin oppimäärään esim. jos työskentelykielenä on ruotsi tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Hyvä stressi, 2 op (TO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tunnistaa stressin aiheuttajia
- opiskelija tunnistaa stressireaktioita
- opiskelija oppii stressin hallintakeinoja
- opiskelija oppii ennaltaehkäisemään stressiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- teorian tieto stressistä
- erot hyvän ja pahan stressin välillä
- käytännön harjoitukset stressinhallintamenetelmistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan itsetuntemusta ja stressinhallintaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa käytetään paljon erilaisia harjoituksia, joiden formatiivinen arviointi on esimerkiksi ohjaamista sekä itsearviointia ja vertaispalautetta. Hyvinvointiosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi erilaisten stressitestien ja stressinhallintamenetelmien itsearvioinnilla ja vuorovaikutusosaamista esimerkiksi erilaisissa ryhmäharjoituksissa vertaispalautteella.

Opintojakson vapaa kuvaus

"Hyvä stressi" on psykologian, liikunnan ja terveystiedon yhteinen integraatio-opintojakso. Opintojaksossa käsitellään hyvää ja huonoa stressiä ja perehdytään erilaisiin stressinhallintakeinoihin. Opiskelu perustuu pitkälti erilaisiin harjoituksiin.

Media ja asenteet, 2 op (TO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tunnistaa suostuttelun ja asenteisiin vaikuttamisen keinoja
- opiskelija osaa soveltaa asennepsykologiaa käytäntöön
- opiskelija kehittää kriittistä medialukutaitoaan erityisesti sosiaalisen median kontekstissa
- opiskelija laajentaa tietämystään nykymedian vaikutuksista yksilöön ja yhteiskuntaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- asenteiden spontaani ja tahallinen syntyminen
- suostuttelun ja asenteisiin vaikuttamisen keinot
- toteutetaan erilaisia käytännön asennekampanjoita ja -kyselyjä
- nykymedian vaikuttavuus
- median sisällöntuotanto ja siinä huomioitavat tekijät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan vuorovaikutuksen muotoja suostuttelussa ja asenteisiin vaikuttamisessa. Opintojakson työtavat tukevat opiskelijan omien vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan suostuttelun ja asenteisiin vaikuttamisen eettistä ulottuvuutta. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan mediasisältöjen vaikutusta ja vaikuttamisen keinoja eli hän oppii tutkimaan sisältöjen eettisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Opintojaksossa toteutetaan useita erilaisia työskentelytapoja, kuten esimerkiksi opiskelijoiden tekemiä asennetutkimuksia ja -kampanjoita sekä mediankäyttöön liittyviä haastatteluja eri ikäisille, ja näitä arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opetuskeskustelussa ohjaamalla, itse- ja vertaisarvioinnilla. Opiskelijat myös esimerkiksi havainnoivat toistensa tuotoksia ja arvioivat niiden vaikuttavuutta sekä muita tavoitteita. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi asennekyselyjen ja -kampanjoiden toteutumisen arvioinnissa ja eettisyyttä ja ympäristöosaamista edellisten esimerkkityötapojen eettisyyttä pohdittaessa. Opintojaksossa aktiivinen tuntityöskentely on formatiivisessa arvioinnissa pääosassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

"Media ja asenteet" on psykologian ja äidinkielen yhteinen integraatio-opintojakso. Opintojaksossa tarkastellaan median vaikutuksia ihmisiin, erityisesti median käyttämiä suostuttelun ja vaikuttamisen keinoja sekä nykymediaa ilmiönä, joka on läsnä jokapäiväisessä arjessamme. Opiskelu perustuu paljolti erilaisten harjoitusten tekemiseen ja projektityöskentelyyn.

Maailman tila tänään, 2 op (TO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hahmottaa maailman ajankohtaisia ongelmia, ilmiöitä ja kysymyksiä
- perehtyy syvällisemmin valittuihin aiheisiin
- kehittää monilukutaitoaan
- oppii hakemaan informaatiota eri lähteistä ja arvioimaan eri tietolähteiden luotettavuutta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Joihinkin ajankohtaisiin teemoihin, aihepiireihin tai tapahtumiin perehtyminen
- Opintojakso rakentuu eri tieteenalojen ja oppiaineiden sisällöille (historia, yhteiskuntaoppi, maantiede, terveystieto) ja käsitteistölle valittujen aiheiden mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa globaali- ja kulttuuriosaaminen tulee esiin perehdyttäessä ajankohtaisiin globaaleihin uutisiin ja ilmiöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa eettisyys ja ympäristöosaaminen tulevat esiin toimijuutena globaalissa media- ja teknologiamaailmassa liittyen valittuihin ilmiöihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen näkyy opintojaksossa tutkittaessa toimijoiden välisiä ajankohtaisia suhteita esimerkiksi kansainvälisiä suhteita ja geopolitiikkaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy opintojaksossa esimerkiksi ryhmätyöskentelyssä ja ryhmäkeskusteluissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä toteuttaa lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien suorittamista ja aktiivista osallistumista opintojaksossa.

Opintojaksossa eettisyys ja ympäristöosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi portfolion tai oppituntitehtävien avulla. Vuorovaikutusosaaminen arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnin tai opettajan antaman suullisen palautteen avulla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Historian, maantieteen, terveystiedon ja yhteiskuntaopin yhteinen syventävä opintojakso. Opintojakson tavoitteena on syventää ja laajentaa oppiaineiden sisältöjä ja perehtyä syvällisemmin opintojakson alussa valittuihin aiheisiin. Opintojaksossa kehitetään monilukutaitoa ja opitaan hakemaan informaatiota eri lähteistä. Opintojakson tavoitteena on hahmottaa maailman ajankohtaisia ongelmia, ilmiöitä ja kysymyksiä eri näkökulmista ja hälventää oppiainerajoja.

Arjen vaikuttaja, 1 op (TO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- edistää opiskelijan osallisuutta
- luoda monipuolisia mahdollisuuksia opiskeluympäristön kehittämiseen ja opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun
- rohkaista vaikuttamaan opiskeluympäristön kehittämiseen sekä toimimaan vastuullisesti opiskeluyhteisössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakunnan hallituksessa toimiminen
- liikuntatutorointi
- lukion bränditiimissä toimiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Syventää opiskelijan ymmärrystä roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea vaikuttamista ympäröivässä yhteisössä yhteistyössä muiden kanssa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisua. Vuorovaikutustaidot kehittyvät yhdessä ja yhteistyössä esimerkiksi opiskeluyhteisön tapahtumien ja käytänteiden suunnittelu- sekä edustamistehtävissä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija voi suorittaa opintojakson 1-6 opintopisteen laajuisena. Opintojakson arvioitavat sisällöt voivat koostua opiskelijakunnan hallituksessa toimimisesta, liikuntatutoroinnasta tai bränditiimitoiminnasta. Yhden opintopisteen suorittaminen vastaa 20 tuntia työtä. Opintojakson arvioinnista vastaa kyseisestä toiminnasta vastaava opettaja.

Opintojaksossa laaja-alaista osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi antamalla palautetta opiskelijan aktiivisuudesta, tehokkuudesta ja osallistumisesta valittuun toimintaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Arjen vaikuttaja -opintojaksossa opiskelija voi hyödyntää osaamistaan ja aktiivisuuttaan koostamalla opintopisteitä osallistumalla opiskeluympäristön ja -yhteisön kehittämiseen esimerkiksi toimimalla opiskelijakunnan hallituksessa, liikuntatutorina tai lukion bränditiimin jäsenenä.

Luonnontieteiden työkurssi, 2 op (TO05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kertaa ja oppii uusia luonnontieteiden työmenetelmiä
- saa lisää kokeellisen työskentelyn valmiuksia ajatellen jatko-opintoja
- saa kokeellisesti hankittua tietoa luonnontieteiden perusilmiöistä
- harjoittelee työn tulosten raportointia
- vierailu paikalliseen luonnontieteitä soveltavaan yritykseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kemian työt opettajan valinnan mukaan
- Biologian työt opettajan valinnan mukaan
- Fysiikan työt opettajan valinnan mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan laboratoriotöiden ja mittausten tekemistä osana työryhmää sekä työn tulosten raportointia yhteistyössä käyttäen joko paperisia tai sähköisiä raportteja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Töissä yhdistyvät biologian, fysiikan ja kemian eri osa-alueiden aiheet, esimerkiksi biokemia, sähkökemian ja biomekaniikka.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Teollisuusvierailulla pyritään näkemään paikallisen kemianteollisuuden merkitys yhteiskunnalle ja kansantaloudelle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnän saamiseksi vaaditaan säännöllinen läsnäolo tunneilla. Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen töiden ja mittausten

suorittamista ja mahdollisiin vierailuihin osallistumista. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennyttään kemian, biologian ja fysiikan kokeellisiin laboratoriotöihin ja mittauksiin. Tämän lisäksi harjoitellaan tulosten raportointia ja tehdään mahdollisuuksien mukaan vierailu johonkin luonnontieteitä soveltavaan yritykseen.

Tekstit laajentavat maailmaa, 2 op (TO06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija löytää ja perustelee itseään kiinnostavan aihepiirin ja tutustuu laajaan valikoimaan siihen liittyviä tekstejä, dokumentteja tai äänikirjoja
- opiskelija tutustuu jonkin oppiaineen valittuun aiheeseen liittyvään suomen- tai muun kieliseen sisältöön
- opiskelija laajentaa monilukutaidon kautta ajatteluaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija perehtyy opettajan kanssa sopimiinsa työstettäviin teoksiin
- opiskelija laatii aikataulun työskentelylleen ja tekee teoksiin liittyvät tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa herätellään uteliaisuutta ja motivaatiota oppia ja etsiä merkityksiä sekä yhdistellä asioita uudella tavalla. Opiskelija oppii myös lähdekriittisyyttä ja oppimistaitoja sekä digitaalisen monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi ohjauskeskustelulla ja summatiivisesti esimerkiksi tarkastamalla tuotokset. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi reflektoidulla omaa oppimisprosessia. Opintojakso ei ole sidoksissa periodien aikatauluihin, vaan suoritus voi kestää esimerkiksi yhden lukuvuoden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelija valitsee itseään kiinnostavan aineen lähdeaineistosta erilaisia valitsemansa teemaan liittyviä kirjoja ja dokumentteja. Nämä lähteet opiskelija työstää opettajan antamien tehtävien kautta.

Lyhytelokuva, 2 op (TO07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

300

- Tavoitteena on tutustua elokuvantekemisen osa-alueisiin ja tuottaa oma teos
- Opiskelija tutustuu elokuvan ilmaisukeinoihin ja hyödyntää niitä omassa projektissaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa suunnitellaan, käsikirjoitetaan ja toteutetaan lyhytelokuva tai musiikkivideo pienryhmissä.
- Opetellaan kuvaamista ja videoeditointia sekä äänisuunnittelua ja musiikki-/äänieditointia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Poikkitaiteellinen työskentely syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso harjaannuttaa opiskelijan ryhmätyötaitoja. Lisäksi teos keskustelee ympäröivän kulttuurin kanssa, mikä lisää vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erilaiset taideteokset ovat vuorovaikutuksessa toisen kulttuurituotteiden kanssa ja intertekstuaalisuuden ymmärtäminen lisää yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan mahdollisuus valita itselleen merkityksellisiä teemoja työskentelyssä lisää hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa arvioidaan prosessityöskentelyä, yhteistyötaitoja sekä elokuvan ilmaisukeinojen hallintaa ja soveltamista. Opettajat antavat jatkuvaa palautetta ja ohjausta työn edistyessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa suunnitellaan, käsikirjoitetaan ja toteutetaan lyhytelokuva tai musiikkivideo pienryhmissä. Opintojaksossa harjoitellaan elokuvaprosessin eri vaiheiden taitoja, ja pienryhmät ottavat vastuun työvaiheiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opiskelijat voivat oman kiinnostuksensa mukaan painottaa joko ääni- tai kuvaviestintää omassa teoksessaan.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiategstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sociolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan

asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kielioopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarviointin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan

hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentuminen, 1 op (ENA01)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso johdattelee opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Opintojaksossa käsitellään lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään englannin kielen taitojaan kaikissa tilanteissa.

Opintojakson aikana opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalla kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii henkilökohtaisen kieliprofiilin, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija luo kokonaiskuvan englannin kielestä lingua francana sekä omasta kehitymisestään englannin oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielitietoisuuttaan ja kieli-identiteettiään sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin

opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Opintojaksossa pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Opintojakson avulla opiskelija pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA02)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää ymmärrystään englannista äidinkielenä, toisena kielenä, vieraana kielenä ja lingua francana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Opintojakson aikana syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä, harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Opintojakson avulla monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA03)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Opintojaksossa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämämpiirejään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Opintojaksossa tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA04)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta sekä pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA05)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Opintojaksossa harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja, pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA06)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää käsitystään kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Opiskelija oppii myös tulkitsemaan ja tuottamaan jatko-opintoihin ja työelämään sopivia tekstejä sekä oppii tunnistamaan niistä kulttuurille tyypillisiä piirteitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää käsitystään kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Opintojaksossa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana, sekä tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Opintojaksossa pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös

kansainvälisessä kontekstissa, sekä käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA07)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta opintojaksossa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei suositella suoritettavaksi itsenäisenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Opintojaksossa analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Opintojaksossa jatketaan oppimäärän pakollisten opintojaksojen teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväan elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen. Opintojakso tarjoaa opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi ja vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa yhdistämään eri tieteen- ja taidonaloja sekä kannustaa häntä hyödyntämään englannin kielen vähäistäkin taitoa ja monikielistä kompetenssia.

Tämä opintojakso kokoaa oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja täydentää niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta, vaikka opintojakso arvioidaankin numeerisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojaksoon sisältyy opetushallituksen tuottaman suullisen kokeen suorittaminen, josta opiskelija saa erillisen diplomin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Opintojaksossa vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Opintojaksossa kerrataan oppimäärän pakollisissa opintojaksoissa käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Englannin kertaus, 2 op (ENA09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kertaa lukion englannin A-oppimäärän ja valmentaa opiskelijaa ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kertaa lukion englannin A-oppimäärän keskeisiä sisältöjä niin sanaston kuin kieliopin osalta.
- Opintojakson aikana tutustutaan ylioppilaskokeisiin ja erilaisiin tehtävätyyppeihin, joita harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan.
- Opintojaksoon kuuluu myös ylioppilaskokeisiin valmistava preliminäärikoe, joka lasketaan opintojakson hyväksytyyn suorituseritykseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso yhdistää eri tieteen- ja tiedonaloja painottaen eri asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstämistä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opintojakso luo opiskelijalle tilanteita, joissa hän pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin diskursseihin, tietoihin ja tietolähteisiin englannin kielen ja kulttuurin näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa sekä formatiivista että summatiivista palautetta opintojakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on suunnattu opiskelijoille, jotka ovat pian osallistumassa englannin ylioppilaskokeeseen.

Practical English, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on luoda opiskelijalle lisää itsevarmuutta englannin opiskeluun.
- Opintojakson tavoitteena on englannin perusrakenteiden hallinta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan peruskoulun englannin oppimäärän keskeisiä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.
- Aihepiireihin kuuluvat muun muassa verbien aikamuodot, artikkelit, prepositiot, muodollinen subjekti ja substantiivit.
- Opintojakson teemat voivat vaihdella vuosittain, mutta niihin kuuluu esimerkiksi itsestä ja omasta lähipiiristä kertominen, harrastukset, musiikki, liikunta ja elokuvat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Opiskelija oppii myös hyödyntämään vieraan kielen taitojaan ja rohkaistuu käyttämään niitä erilaisissa tilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kannustaa opiskelijaa hyödyntämään englannin kielen vähäistäkin taitoaan eri tilanteissa. Opintojakso luo tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa paljon palautetta oppimisestaan, oppii tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virhetään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti opintojakson luonteen vuoksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan peruskoulun englannin oppimäärän keskeisiä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Opintojakso on suunnattu ensisijaisesti lukio-opinnot aloittaville opiskelijoille, joilla on haasteita englannin opiskelussa.

LULA English, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu englanninkieliseen kirjallisuuteen omien mielenkiinnonkohteidensa mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisällöistä sovitaan opettajan kanssa erikseen.
- Opintojakso koostuu opettajan kanssa sovituista itsenäisistä tehtävistä, esimerkiksi kirja-arvostelun kirjoittamisesta englanniksi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa uteliaisuuttaan, motivaatiotaan ja taitoaan toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kannustaa opiskelijaa hyödyntämään englannin taitojaan ja monikielistä kompetenssiaan. Opintojakson aikana opiskelija oppii kehittämään ajattelu- ja analysointitaitoja monipuolisesti hyödyntäen samalla opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja mielenkiinnonkohteitaan. Opintojakso tarjoaa merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus koostuu ohjaavan opettajan kanssa sovitusta tuotoksesta. Opintojakso suoritetaan vain itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjoaa lisää haasteita niille opiskelijoille, joilla on jo hyvät englannin kielen taidot. Opintojakso on mahdollista suorittaa myös 1op:n arvoisena.

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englannin projekti, 2 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu ennalta sovittujen tuotosten laatimiseen ja palauttamiseen. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi englannin oppimäärään esim. jos työskentelykielenä on englanti tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.20.2. Vieraat kielet, latina, B3-oppimäärä (VKLKB3)

Tavoitteet

Latinan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- *ymmärtää latinan kielen merkityksen kulttuurissa ja tieteissä*
- *ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen*
- *oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa sekä tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin*
- *osaa kohtalaisen hyvin perussanastoa ja keskeisiä muoto- ja lauseopin rakenteita sekä yleisiä idiomaattisia ilmauksia*
- *ymmärtää apuvälineitä käyttäen helppoa autenttista tekstiä, osaa poimia yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden perusteella.*

Osaamisen arviointi

Opiskelijan kielen osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvin osin vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Opintojen aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia.

Opintojaksot

Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB301)

Opintojakson moduulit

- Ikkunat auki antiikkiin, 2 op (LAB31), Valinnainen

Tavoitteet

Ikkunat auki antiikkiin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kertomaan itsestään perusasioita latinaksi
- tutustuu kielen keskeisiin piirteisiin
- tutustuu antiikin kulttuuriin ja latinan kieleen nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää latinan kielen aseman Euroopan kielten joukossa ja erityisesti romaanisissa kielissä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää pitkäjänteisen ja tavoitteellisen työskentelyn merkityksen ja sitoutuu siihen
- Kielitietoisuus lisääntyy
- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Ikkunat auki antiikkiin

- Rooman valtakunnan latinan kielen vaiheet pääpiirteittäin
- antiikin ja nykypäivän Italiaa ja roomalaisia

Paikallinen lisäys

- Kulttuuri osana kielen opiskelua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään tukemaan opiskelijan sitoutumista ryhmän toimintaan ja muiden opiskelijoiden huomioimista kannustavassa ilmapiirissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään latinan kieltä aktiivisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii vertailemaan menneisyyttä nykyisyyteen ja ymmärtämään syy-seuraussuhteita. Myös ymmärrys ja kielitietoisuus latinan kielen merkityksestä eri kielissä ja kulttuureissa laajenee.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa lähestytään antiikin Italiaa ja roomalaisia sekä latinan kieltä nykyajan näkökulmasta. Perehdytään latinan kielen vaiheisiin. Laajennetaan kielitietoisuutta ja opitaan ymmärtämään syy-seuraussuhteita vertaamalla latinaa muihin kieliin. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Antiikin elämää, 2 op (LAB302)

Opintojakson moduulit

- Antiikin elämää, 2 op (LAB32), Valinnainen

Tavoitteet

Antiikin elämää

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kielitietoisuuttaan ja oppii käyttämään kieliopillisia käsitteitä*
- *oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja lisää muoto-opin osaamistaan*
- *tutustuu pääpiirteittäin elämään antiikin aikaisessa kaupungissa.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää latinan kieliopin syy-seuraussuhteita
- Kielitietoisuus erityisesti kieliopissa lisääntyy
- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Antiikin elämää

- *yksityinen ja julkinen elämä antiikissa*
- *työnteko antiikissa*
- *orjuus*

Paikallinen lisäys

- Antiikin erilaiset elinympäristöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan Rooman valtakunnan yhteiskunnalliseen rakenteeseen verraten sitä nyky-yhteiskuntaan. Harjoitellaan apuvälineiden käyttöä etsien ja valikoiden tietoa monenlaisista lähteistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Latinan taito lisää opiskelijan kielitietoisuutta. Laajempi ymmärrys latinan kielen ja antiikin kulttuurin vaikutuksesta muihin kieliin ja kulttuureihin syntyy.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

320

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan yksityiseen ja julkiseen elämään sekä työntekoon antiikin aikaisessa kaupungissa. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB303)

Opintojakson moduulit

- Tietoa, taitoa ja taruperintöä, 2 op (LAB33), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa lauseopin osaamistaan
- harjaantuu lukemaan ja suomentamaan fiktiivisiä tekstejä.

Paikallinen lisäys

- Kielitietoisuus laajenee erityisesti lausetasolla
- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Tietoa, taitoa ja taruperintöä

- antiikin vapaa-aika
- antiikin roomalaisnuorten kasvatustapa ja koulunkäynti
- antiikin kreikkalais-roomalainen jumaltarusto ja faabelit

Paikallinen lisäys

- Antiikin erilaiset elinympäristöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan Rooman valtakunnan koulujärjestelmään ja perhe-elämään verraten sitä nyky-yhteiskuntaan. Harjoitellaan edelleen tiedon hakemiseen liittyviä taitoja, kuten tarvittavan tiedon etsimistä ja valikoimista apuvälineiden avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan taitoja ja uteliaisuutta kulttuurisesti erilaisiin ympäristöihin eri aikakausina. Opiskelija oppii havainnoimaan latinan kielestä johtuvia kielellisiä ja kulttuurillisia yhteyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan roomalaisten harrastuksiin, roomalaisnuorten kasvatukseen ja koulunkäyntiin sekä antiikin kreikkalais-roomalaiseen taruun. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Rooman historian vaiheita, 2 op (LAB304)

Opintojakson moduulit

- Rooman historian vaiheita, 2 op (LAB34), Valinnainen

Tavoitteet

Rooman historian vaiheita

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää muoto- ja lauseopin tuntemustaan*
- *tutustuu pääpiirteittäin Rooman historiaan*
- *tutustuu etruskeihin.*

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta
- Kielitietoisuus syvenee.

Keskeiset sisällöt

Rooman historian vaiheita

- *Rooman varhaishistoria ja siihen liittyvät tarinat*
- *Rooman historian käännekohdat*
- *Rooman kehittyminen maailmanvallaksi*
- *roomalainen aikakäsitys*

Paikallinen lisäys

- Syy-seurausyhteyksien tiedostaminen Rooman historian ja nyky maailman välillä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan edelleen opiskelijan taitoja ja uteliaisuutta kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisiin aikakausiin. Näitä kielellisiä ja kulttuurillisia yhteyksiä opiskelija havainnoi latinan opiskelun tässä vaiheessa jo hyvin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käydään läpi Rooman historiaa peilaten sitä nykymaailmaan. Syyseurausyhteyksien tiedostaminen laajentaa opiskelijan taitoja yhteiskunnallisissa asioissa. Tiedonhakutaidot lisäävät myös opiskelijan monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan pääpiirteittäin Rooman varhaishistoriaan ja siihen liittyviin taruihin, Rooman historian käännekohtiin ja Rooman kehittymiseen maailmanvallaksi. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Merkittäviä roomalaisia, 2 op (LAB305)

Opintojakson moduulit

- Merkittäviä roomalaisia, 2 op (LAB35), Valinnainen

Tavoitteet

Merkittäviä roomalaisia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- täydentää lauseopin osaamistaan
- hallitsee keskeisen muoto-opin
- syventää tietämystään roomalaisesta yhteiskunnasta
- tutustuu runomitoista heksametriin.

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Merkittäviä roomalaisia

- Rooman historian merkkihenkilöitä
- roomalaiset hyveet

Paikallinen lisäys

- tutustutaan lähemmin opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan merkkihenkilöiden taustoihin ja saavutuksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana pohditaan roomalaisia hyveitä ja niiden esiintymistä nyky-yhteiskunnassa. Tutustutaan opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan merkittäviin roomalaisiin ja heidän vaikuttamiskeinoihinsa Rooman historiassa. Kehitetään faktantarkastustaitoja ja harjoitellaan edelleen tiedonhakutaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Latinan kielen opiskelu kehittää opiskelijan kärsivällisyyttä, sinnikkyyttä ja epävarmuuden sietokykyä. Opiskelija tiedostaa omia vahvuuksiaan ja oppii lisää muilta ryhmän jäseniltä, joiden kanssa hän työskentelee luontevasti. Yhdessä tekeminen ja oppiminen tukee yhteisöllisyyttä ja edistää kaikkien ryhmän jäsenten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan joihinkin Rooman historian kannalta merkittäviin henkilöihin. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Kulttuuriperintömme, 2 op (LAB306)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuriperintömme, 2 op (LAB36), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuuriperintömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään sijamuotojen käytöstä lauseessa*
- *monipuolistaa käsitystään antiikista periytyvästä kulttuurista*
- *tutustuu lyyrisiin runomittoihin.*

Paikallinen lisäys

- Syvennetään taitoja koskien tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kulttuuriperintömme

- *antiikin kulttuurin eri alueet ja niiden merkitys kulttuuriperinnössämme*
- *antiikin tieteet ja taiteet*

Paikallinen lisäys

- eurooppalaisen kulttuuriperintömme monimuotoisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja kulttuuristen syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä. Opiskelijoita rohkaistaan huomaamaan latinan kielen ja antiikin kulttuurin vaikutteita monipuolisesti keskustellen latinan kielen ja antiikin kulttuurin moninaisesta vaikutuksesta nykyajan ilmiöihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan roomalaisen kulttuurin avulla yhteiseen eurooppalaisen kulttuuriperintöömme ja sen merkitykseen. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään paitsi suomalaisuuden erityispiirteitä myös yhteneväisyyksiä eri kansallisuuksien välillä. Näitä kielellisiä ja kulttuurillisia yhteyksiä opiskelija havainnoi luontevasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan antiikin kulttuurin eri alueisiin ja tarkastellaan niiden merkitystä kulttuuriperinnössämme. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Viestejä menneisyydestä, 2 op (LAB307)

Opintojakson moduulit

- Viestejä menneisyydestä, 2 op (LAB37), Valinnainen

Tavoitteet

Viestejä menneisyydestä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hioo lauseopin (syntaksin) taitojaan*
- *tarkastelee elämän suuria kysymyksiä antiikin näkökulmasta autenttisten tekstikatkelmien pohjalta.*

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.

Keskeiset sisällöt

Viestejä menneisyydestä

- *tekstit avaimena menneisyyden arkeen*
- *antiikin roomalaisten elämä ja suhtautuminen elämän eri ilmiöihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tulkitaan monenlaisia tekstejä. Opiskelijoita rohkaistaan huomioimaan latinan kielen ja antiikin kulttuurin vaikutteita. Hyödynnetään esimerkiksi kirjallisuutta ja mediaa. Keskustellaan latinan kielen ja antiikin kulttuurin moninaisesta vaikutuksesta nykyajan ilmiöihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kehitetään edelleen tiedonhakutaitoja etsimällä ja valikoimalla tarvittavaa tietoa monipuolisten apuvälineiden avulla. Syvennetään monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkastellaan antiikin kirjallisuuteen liittyviä tekstejä viestinnän näkökulmasta. Tutkitaan, mitä tekstit voivat kertoa roomalaisten elämästä ja suhtautumisesta elämän eri ilmiöihin. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Latinaa kautta vuosisatojen, 2 op (LAB308)

Opintojakson moduulit

- *Latinaa kautta vuosisatojen, 2 op (LAB38), Valinnainen*

Tavoitteet

Latinaa kautta vuosisatojen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii muokattuja tekstejä ja helppoja autenttisia tekstinäytteitä*
- *nauttii latinan kielen moninaisuudesta kautta vuosisatojen ja ymmärtää latinan kielen arvon monenlaisen viestinnän välineenä.*

Paikallinen lisäys

- *Harjoitellaan tiedonhakua, sanakirjan käyttöä ja huolellisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Latinaa kautta vuosisatojen

- *latinan kielen käyttöalueet myöhäisantiikista nykypäivään*
- *kristillinen ja humanistinen latina*
- *latinan lausuminen eri maissa*
- *Suomen latiniteetti*

Paikallinen lisäys

- *lainasanat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutkitaan erilaisia tekstejä ja havainnoidaan latinan vaikutusta eri tieteenalojen terminologiassa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään latinan kielen taitojaan tulevaisuudessa ja hyödyntämään näin oppimaansa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään kielitaitoaan ja kulttuuritietoisuuttaan myös tulevaisuudessa. Latina on vaikuttanut moniin muihin kieliin ja kulttuureihin ja sen opiskelu on laajentanut opiskelijan yleissivistystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Latinassa arvioidaan kieli- ja kulttuuriosaamista monin eri tavoin. Keskeisiä arvioinnin kohteita ovat tiedonhankinta- ja apuvälineiden käyttötaidot sekä opittujen asioiden luova soveltaminen. Arvosana määräytyy opintojaksokohtaisesti sovitulla tavalla, esimerkiksi kokeiden, sanakokeiden sekä tuntiaktiivisuuden ja valtakunnallisen opetussuunnitelman painotusten mukaisten opintojaksoon kuuluvien tehtävien perusteella. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös opiskelijan itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutkitaan muokattujen tekstien ja helppojen autenttisten tekstinäytteiden avulla, miten latinaa on käytetty eri aikoina myöhäisantiikista meidän päiviimme asti. Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Latinan projekti, 2 op (LAB309)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi latinan oppimäärään esim. jos työskentelykielenä on latina tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.20.3. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä osaamistaan ja kannustaa häntä jatkuvaan ja pitkäjänteiseen kieltenopiskeluun, josta on sekä hyötyä että iloa läpi koko elämän. Lukio-opetuksen tehtävänä on vahvistaa ja laajentaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Tavoitteena on saada opiskelija myös oivaltamaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Tavoitteet

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieltä rohkeasti virheitä pelkäämättä. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärässä. Ääntämisen opetteluun kiinnitetään huomiota alusta alkaen. Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia,

teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin opiskelijoiden mieltymyksiä kuunnellen.

Osaamisen arviointi

Vieraat kielet, ranska, B3 oppimäärä

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Paikallinen lisäys osaamisen arvioinnille

Ranskan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessä, sillä kielitaito on kumuloitua taito, jossa uusi rakentuu aiemmin opitun päälle. Opintojaksot arvioidaan numeerisesti arvosanoin 4 -10. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti, muut opintojaksot opiskelija voi harkintansa mukaan suorittaa itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaitoja arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojaksot

Hauska tutustua!, 2 op (RAB301)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on motivoida pitkäjänteiseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan
- Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen
- Opiskelijaa kannustetaan käyttämään uutta kieltä luontevana osana arkitilanteita
- Kiinnitetään huomiota hyvään ääntämiseen ja artikulaatioon.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

- Opintojakso johdattaa ranskan kielen opiskeluun. Opiskelija tutustuu ranskan kielen asemaan maailmassa ja vertaa kieltä aiemmin opiskelemiinsa ja osaamiinsa kieliin.
- Opintojakson aikana opiskelija oppii hyödyntämään omaa kielellistä repertuaariaan, löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä sekä vahvistaa mielenkiintoaan uutta kieltä ja uusia kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.
- Opintojakson aikana harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja yleisimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Näillä ilmauksilla opiskelija pääsee uuden kielen kanssa alkuun idiomaattisesti natiivikielenpuhujan kanssa.
- Koska kielen opiskelu ei ole irrallaan kulttuurista, kuljetetaan kulttuuriaspektia mukana ensimmäisistä tilanteista alkaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Tätä osaamista harjoitellaan jatkuvasti. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta saakka. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieltä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, miten vaatimattomallakin kielitaidolla on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että RAB301-opintojakson käytyään opiskelija selviää ranskan kielellä rutiininomaisista viestintätilanteista ja että hänellä on rohkeutta käyttää uutta kieltä virheitä pelkäämättä.

Minun arkeni, 2 op (RAB302)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös oman maailmankuvan laajentamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään arkielämän kielitaitoon. Opiskelija oppii kuvailemaan omaa lähipiiriään ja arkeaan sekä toimimaan tavallisimmissa arjessa vastaan tulevilla sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa sekä asiointitilanteissa ranskaksi. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa sekä verbaalisesti että nonverbaalisesti.
- Opiskelijaa rohkaistaan hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta saakka. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että opiskelija osaa opintojakson käytyään kertoa jokapäiväisistä arkitilanteistaan ranskaksi. Keskeistä on opiskelijaa lähellä olevien asioiden kuvailun lisäksi tavanomaiset asiointitilanteet ja niissä kulttuurille ominaisella tavalla toimiminen.

Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (RAB303)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Uuden kielitaidon syventäminen jatkuu. Opiskelija harjaantuu kertomaan vapaa-ajan vietosta, harrastuksista sekä koulusta. Opiskelija kykenee myös muodostamaan kokonaisnäkemysten osaamisestaan perustason alkeisvaiheessa ja edistymisestään kohdekielen opinnoissa. Kulttuurilla ja hyvällä ääntämisellä on keskeinen sija opintojaksossa edellä mainittujen sisältöjen ohella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta saakka. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieltä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teemakokonaisuuden suoritettuaan opiskelija osaa kertoa ranskaksi harrastuksistaan, opiskelusta ja koulumaailmasta. Hän harjaantuu entisestään ranskan kielen käytössä

arkitilanteissa ja osaa tehdä vertailua oman arjen ja kohdekielimaan nuoren vastaavien elämäntilanteiden kesken. Kielenoppimisen lisäksi kulttuuri on edelleen keskeisessä osassa.

Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (RAB304)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käsitellään kohdekielen maantieteellistä levinneisyyttä ja kielen eri variantteja. Lisäksi tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, miten on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ranskan maantieteellistä levinneisyyttä ja kielen eri variantteja. Lisäksi tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja. Opiskelija oppii hyödyntämään ranskaa tiedonhankinnan välineenä ja vahvistaa taitoaan toimia kansainvälisissä konteksteissa sekä oman kulttuurinsa lähettiläänä. Vahvistetaan opiskelijan mahdollista halua päästä tutustumaan ranskalaiseen kulttuuriin ja tapoihin käytännössä paikan päällä.

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB305)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään, kuvailla hyvinvointiaan ja terveyttään ranskaksi. Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kertomista. Voidaan harjoitella aiheeseen liittyviä vuorovaikutus- ja asiointitilanteita, esimerkiksi lääkärissä käymistä tai apteekissa asioimista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson otsikon mukaisesti hyvinvointi-teema on keskiössä koko jakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään hyvinvointiin, terveyteen ja eri elämänvaiheisiin liittyviä aiheita ja ajankohtaista sanastoa. Opintojakson aikana opiskelijalle tarjotaan kielellisiä keinoja ilmaista ranskan kielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Lisäksi harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Kiehtova kulttuuri, 2 op (RAB306)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojakossa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään ranskaa itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman ranskankielisen tuotoksen, jonka toteutustavoista sovitaan opintojakson aikana yhdessä. Käsitettä kulttuuri tarkastellaan monialaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan kulttuuriin käsitteenä ja tarkastellaan sitä kohdekielialueen näkökulmasta. Käsiteltävät kulttuuriaiheet voivat olla esimerkiksi kuvataide, musiikki ja kirjallisuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään erilaisia kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee opiskelijaa käyttämään ranskaa itseään kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa kannustetaan luovaan toimintaan oman mielenkiintonsa mukaisesti. Eri tieteenaloja ja taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin diskursseihin ja taidemuotoihin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja sekä rohkaista haastamaan oman osaamisensa rajoja. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia, luovia näkökulmia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään eri kulttuuriaiheita ja ilmiöitä ranskankielisten maiden kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee opiskelijaa käyttämään ranskaa itseään kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman ranskankielisen tuotoksen, jonka hän voi liittää osaksi omaa kieliprofiliaan.

Tähtäimessä työelämä, 2 op (RAB307)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan esimerkiksi CV:hen tekstityyppinä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso keskittyy opiskeluun, jatko-opintoihin, työelämään ja tulevaisuudensuunnitelmiin liittyviin tilanteisiin. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin. Kielitaito antaa valmiuksia toimia osana yhteiskuntaa kansainvälisessä maailmassa ja on merkittävä valtti työmarkkinoilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirejä ovat opiskelu koulussa, mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat. Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu käyttämään kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa sekä pohtimaan omia suuntautumisvaihtoehtojaan lukio-opintojen jälkeen. Opinnot ulkomailla voivat tuntua opintojakson jälkeen mahdolliselta vaihtoehdolta.

Ajankohtaisuus ja media, 2 op (RAB308)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojaksossa vahvistetaan tekstien

tulkittamiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskustellaan ajankohtaisista aiheista ja tutustutaan kohdekielisiin medioihin. Opintojakson aikana opiskelijan on mahdollista tuottaa esimerkiksi oma uutisartikkeli, jonka hän voi liittää luontevaksi osaksi omaa kieliprofiiliaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita ja kohdekielisiä medioita. Kielitaito antaa valmiuksia aktiiviseen vaikuttamiseen ja yhteiskunnan osana toimimiseen myös kansainvälisessä maailmassa. Opintojaksossa rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin kuten esimerkiksi tasa-arvonäkökulmiin ja kieliä koskeviin pohdintoihin kuten kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Medialukutaito on tärkeä osa medioita käsiteltäessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin ja monentasoiisiin tietoihin ja tietolähteisiin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja, rohkaista häntä oppiainerajat ylittävään ajatteluun ja oman osaamisensa haastamiseen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia näkökulmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita eettisyyden ja ympäristöosaamisen näkökulmasta muun muassa kohdekielisiä medioita hyödyntäen. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan globaaleja ongelmia, esimerkiksi ilmastonmuutosta ja kestäättömiä kulutustottumuksia, myös vieraan kielen ja kulttuurin näkökulmasta. Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä toimimaan rakentavasti eri yhteyksissä vieraalla kielellä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita, kohdekielisiä medioita sekä lähdekritiikin merkitystä. Opiskelija syventää taitojaan lukea ja tulkita erilaisia tekstejä, vahvistaa tekstin tulkittamiseen tarvittavia strategioita sekä harjaantuu tuottamaan kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla viestin vastaanottaja huomioon ottaen.

Ranskan projekti, 2 op (RAB309)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi ranskan oppimäärään esim. jos työskentelykielenä on ranska tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen, eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihdella opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.20.4. Vieraat kielet, saksa, B3 -oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä osaamista ja kannustaa häntä jatkuvaan ja pitkäjänteiseen kieltenopiskeluun, josta on sekä hyötyä että iloa läpi koko elämän. Lukio-opetuksen tehtävänä on vahvistaa ja laajentaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Tavoitteena on saada opiskelija myös oivaltamaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Tavoitteet

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään rohkeasti kieltä virheitä pelkäämättä. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin opiskelijoiden mieltymyksiä kuunnellen.

Opintojaksot

Hauska tutustua!, 2 op (SAB301)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan sakan kielellä aktiivisesti monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen. Häntä kannustetaan käyttämään uutta kieltä luontevana osana arkitilanteita.
- Kiinnitetään huomiota hyvään ääntämiseen ja artikulaatioon.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opintojakso johdattaa saksan kielen opiskeluun. Opiskelija tutustuu saksan kielen asemaan maailmassa ja vertaa kieltä aiemmin opiskelemiinsa ja osaamiinsa kieliin. Opintojakson aikana opiskelija oppii hyödyntämään omaa kielellistä repertuaariaan, löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä sekä vahvistaa mielenkiintoaan uutta kieltä ja uusia kulttuureja kohtaan. Opintojakson aikana harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja yleisimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Juuri näillä ilmauksilla opiskelija pääsee uuden kielen kanssa alkuun idiomaattisesti natiivikielenpuhujan kanssa. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen. Koska kielen opiskelu ei ole irrallaan kulttuurista, kuljetetaan kulttuuriaspektia mukana ensimmäisistä tilanteista alkaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Tätä osaamista harjoitellaan jatkuvasti. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, miten vielä vaatimattomallakin kielitaidolla on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloitua taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojakson arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että SAB301-opintojakson käytyään opiskelija selviää saksan kielellä rutiininomaisista viestintätilanteista ja että hänellä on rohkeutta käyttää uutta kieltä virheitä pelkäämättä.

Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (SAB303)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä saksan opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Uuden kielitaidon syventyminen jatkuu. Opiskelija kykenee myös muodostamaan kokonaisnäkemysten osaamisestaan perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Kulttuurilla ja hyvällä ääntämisellä on keskeinen sija opintojaksossa edellä mainittujen sisältöjen ohella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teemakokonaisuuden suoritettuaan opiskelija osaa kertoa saksaksi harrastuksistaan, opiskelustaan ja koulumaailmastaan. Hän harjaantuu edelleen saksan kielen käytössä arkitilanteissa ja osaa tehdä vertailua oman arjen ja kohdekielimaan nuoren vastaavien elämäntilanteiden kesken. Kielenoppimisen lisäksi kulttuuri on edelleen keskeisessä osassa.

Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (SAB304)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa hyödyntämään saksaa tiedonhankinnan välineenä. Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käsitellään saksan maantieteellistä levinneisyyttä ja kielen eri variantteja. Lisäksi tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, kuinka on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen

yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään saksan maantieteellistä levinneisyyttä ja kielen eri variantteja. Lisäksi tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja. Opiskelija oppii hyödyntämään saksaa tiedonhankinnan välineenä ja vahvistaa taitoaan toimia kansainvälisissä konteksteissa sekä oman kulttuurinsa lähettiläänä. Vahvistetaan opiskelijan mahdollista halua päästä tutustumaan kohdekielen kulttuuriin ja tapoihin käytännössä paikan päällä.

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB305)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään sekä kuvailla hyvinvointiaan ja terveyttään saksan kielellä. Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kertomista. Aiheeseen liittyviä vuorovaikutus- ja asiointitilanteita kuten esimerkiksi lääkärissä käymistä tai apteekissa asioimista voidaan harjoitella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson otsikon mukaisesti tema hyvinvointi kulkee läpi opintojakson punaisen langan lailla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään hyvinvointiin, terveyteen ja eri elämänvaiheisiin liittyviä aiheita ja ajankohtaista sanastoa. Opintojakson aikana opiskelijalle tarjotaan kielellisiä keinoja ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään saksaksi. Lisäksi harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Kiehtova kulttuuri, 2 op (SAB306)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojaksossa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään saksaa itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman saksankielisen tuotoksen, jonka toteutustavoista sovitaan opintojakson aikana yhdessä.
- Tarkastellaan käsitettä kulttuuri monialaisesti

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan kulttuuriin käsitteenä ja tarkastellaan sitä kohdekielialueen näkökulmasta. Käsiteltävät kulttuuriaiheet voivat olla esimerkiksi kuvataide, musiikki tai kirjallisuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään erilaisia kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee käyttämään saksaa itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa kannustetaan luovaan toimintaan oman mielenkiinnon perusteella. Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin diskursseihin ja taidemuotoihin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja sekä rohkaista haastamaan oman osaamisensa rajoja. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia, luovia näkökulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään eri kulttuuriaiheita ja ilmiöitä saksankielisten maiden kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee käyttämään saksaa itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman saksankielisen tuotoksen, jonka hän voi liittää osaksi omaa kieliprofiiliaan.

Tähtäimessä työelämä, 2 op (SAB307)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan esimerkiksi CV:hen tekstityyppinä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso keskittyy opiskeluun, jatko-opintoihin, työelämään ja tulevaisuudensuunnitelmiin liittyviin tilanteisiin. Kieliopioiden mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin. Kielitaito antaa valmiuksia toimia osana yhteiskuntaa kansainvälisessä maailmassa ja on merkittävä valtti työmarkkinoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirejä ovat opiskelu koulussa, mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat. Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu käyttämään kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa sekä yleisestikin pohtimaan omia suuntautumisvaihtoehtojaan lukio-opintojen jälkeen. Opinnot ulkomailla voivat tuntua opintojakson jälkeen mahdolliselta vaihtoehdolta.

Ajankohtaisuus ja media, 2 op (SAB308)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojaksossa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana keskustellaan ajankohtaisista aiheista ja tutustutaan saksankielisiin medioihin.
- Opintojakson aikana opiskelijan on mahdollista tuottaa esimerkiksi oma uutisartikkeli, jonka hän voi liittää luontevaksi osaksi omaa kieliprofiiliaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita ja kohdekielisiä medioita. Kielitaito antaa valmiuksia aktiiviseen vaikuttamiseen ja yhteiskunnan osana toimimiseen myös kansainvälisessä maailmassa. Opintojaksossa rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin kuten esimerkiksi tasa-arvonäkökulmiin ja kieliä koskeviin pohdintoihin kuten kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Medialukutaito on tärkeä osa-alue medioita käsiteltäessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin ja monentasoisiin tietoihin ja tietolähteisiin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja, rohkaista häntä oppiainerajat ylittävään ajatteluun ja oman osaamisensa haastamiseen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia näkökulmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita eettisyyden ja ympäristöosaamisen näkökulmasta muun muassa saksankielisiä medioita hyödyntäen. Opiskelija ohjataan tutkimaan

globaaleja ongelmia, esimerkiksi ilmastonmuutosta ja kestävämpiä kulutustottumuksia, myös vieraan kielen ja kulttuurin näkökulmasta. Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä toimimaan rakentavasti eri yhteyksissä vieraalla kielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita, kohdekielisiä medioita sekä lähdekritiikin merkitystä. Opiskelija syventää taitojaan lukea ja tulkita erilaisia tekstejä, vahvistaa tekstin tulkittamiseen tarvittavia strategioita sekä harjaantuu tuottamaan kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla viestin vastaanottaja huomioon ottaen.

Minun arkeni, 2 op (SAB302)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös oman maailmankuvan laajentamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään arkielämän kielitaitoon. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan vuorovaikutustilanteissa sekä verbaalisesti että nonverbaalisesti. Opiskelijaa rohkaistaan hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojakson aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Saksan kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että opiskelija osaa opintojakson käytyään kertoa jokapäiväisistä arkitilanteistaan saksaksi. Keskeistä on opiskelijaa lähellä olevien asioiden kuvailun lisäksi tavanomaiset asiointitilanteet ja niissä kulttuurille ominaisella tavalla toimiminen.

Saksan projekti, 2 op (SAB309)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus koostuu ennalta sovitun työn palautuksesta ja sen mahdollisesta raportoinnista. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi saksan oppimäärään esim. jos työskentelykielenä on saksa tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.20.5. Vieraat kielet, venäjä, B3 oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä osaamistaan ja kannustaa häntä jatkuvaan ja pitkäjänteiseen kieltenopiskeluun, josta on sekä hyötyä että iloa läpi koko elämän. Lukio-opetuksen tehtävänä on vahvistaa ja laajentaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Tavoitteena on saada opiskelija myös oivaltamaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Tavoitteet

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään rohkeasti kieltä virheitä pelkäämättä. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin opiskelijoiden mieltymyksiä kuunnellen.

Opintojaksot

Hauska tutustua!, 2 op (VEB301)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on motivoida pitkäjänteiseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan venäjän kielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen. Häntä kannustetaan käyttämään uutta kieltä luontevana osana arkitilanteita.
- Kiinnitetään huomiota hyvään ääntämiseen ja artikulaatioon.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiinomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opintojakso johdattaa venäjän kielen opiskeluun. Opiskelija tutustuu venäjän kielen asemaan maailmassa ja vertaa kieltä aiemmin opiskelemiinsa ja osaamiinsa kieliin. Opintojakso aikana opiskelija oppii hyödyntämään omaa kielellistä repertuaariaan, löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä sekä vahvistaa mielenkiintoaan uutta kieltä ja uusia kulttuureja kohtaan. Opintojakson aikana harjoitellaan arkielämän viestintätilanteita ja yleisimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Juuri näillä ilmauksilla opiskelija pääsee uuden kielen kanssa alkuun idiomaattisesti natiivikielenpuhujan kanssa. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen. Koska kielen opiskelu ei ole irrallaan kulttuurista, kuljetetaan kulttuuriaspektia mukana ensimmäisistä tilanteista alkaen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Tätä osaamista harjoitellaan jatkuvasti. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, miten vielä vaatimattomallakin kielitaidolla on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että VEB301-opintojakson käytyään opiskelija selviää venäjän kielellä rutiininomaisista viestintätilanteista ja että hänellä on rohkeutta käyttää uutta kieltään virheitä pelkäämättä.

Minun arkeni, 2 op (VEB302)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös oman maailmankuvan laajentamiseksi.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*

- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään arkielämän kielitaitoon. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan vuorovaikutustilanteissa sekä verbaalisesti että nonverbaalisesti. Opiskelijaa rohkaistaan hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että opiskelija osaa opintojakson käytyään kertoa jokapäiväisistä arkitilanteistaan venäjäksi. Keskeistä on opiskelijaa lähellä olevien asioiden kuvailun lisäksi tavanomaiset asiointitilanteet ja niissä kulttuurille ominaisella tavalla toimiminen.

Koulunkäynti ja sosiaaliset kohtaamiset, 2 op (VEB303)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä venäjän opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Uuden kielitaidon syventyminen jatkuu. Opiskelija kykenee myös muodostamaan kokonaisnäkemysten osaamisestaan perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Kulttuurilla ja hyvällä ääntämisellä on keskeinen sija opintojaksossa edellä mainittujen sisältöjen ohella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opintojaksojen aikana opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja käyttää kieltä vuorovaikutuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle. Etenkään alkupään opintojaksoja (1-3) ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa kertoa venäjäksi harrastuksistaan, opiskelustaan ja koulumaailmastaan. Hän harjaantuu entisestään venäjän kielen käytössä arkitilanteissa ja osaa

tehdä vertailua oman arjen ja kohdekielimaan nuoren vastaavien elämäntilanteiden kesken. Kielenoppimisen lisäksi kulttuuri on edelleen keskeisessä osassa.

Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (VEB304)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelijaa hyödyntämään venäjää tiedonhankinnan välineenä. Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa käsitellään venäjän kielen maantieteellistä levinneisyyttä sekä tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraiden kielten opiskelu rohkaisee opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan ja auttaa opiskelijaa huomaamaan, kuinka on mahdollista toimia monikielisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelija oppii ymmärtämään kielitaidon suomat mahdollisuudet ja edut jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä

tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakoikeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään venäjän kielen maantieteellistä levinneisyyttä sekä tutkitaan Suomea kohdekielen ja -kulttuurin näkökulmasta vertaillen arjen tapoja, traditioita ja kulttuurieroja. Opiskelija oppii hyödyntämään venäjää tiedonhankinnan välineenä ja vahvistaa taitoaan toimia kansainvälisissä konteksteissa sekä oman kulttuurinsa lähettiläänä. Vahvistetaan opiskelijan mahdollista halua päästä tutustumaan kohdekielen kulttuuriin ja tapoihin käytännössä paikan päällä.

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB305)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään sekä kuvailla hyvinvointiaan ja terveyttään venäjäksi. Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa harjoitellaan omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kertomista. Aiheeseen liittyviä vuorovaikutus- ja asiointitilanteita kuten esimerkiksi lääkärissä käymistä tai apteekissa asioimista voidaan harjoitella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson otsikon mukaisesti tema hyvinvointi kulkee läpi opintojakson punaisen langan lailla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoee / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään hyvinvointiin, terveyteen ja eri elämänvaiheisiin liittyviä aiheita ja ajankohtaista sanastoa. Opintojakson aikana opiskelijalle tarjotaan kielellisiä keinoja ilmaista kohdekielellä tunteuksiaan ja mielipiteitään. Lisäksi harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Kiehtova kulttuuri, 2 op (VEB306)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Opintojaksossa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään venäjää itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman venäjänkielisen tuotoksen, jonka toteutustavoista sovitaan opintojakson aikana yhdessä.
- Tarkastellaan käsitettä kulttuuri monialaisesti

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan kulttuuriin käsitteenä ja tarkastellaan sitä kohdekielialueen näkökulmasta. Käsiteltävät kulttuuriaiheet voivat olla esimerkiksi kuvataide, musiikki tai kirjallisuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään erilaisia kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee käyttämään venäjää itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijaa kannustetaan luovaan toimintaan oman mielenkiinnon perusteella. Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia monitieteiseen ja luovaan osaamiseen. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin diskursseihin ja taidemuotoihin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja sekä rohkaista haastamaan oman osaamisensa rajoja. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia, luovia näkökulmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituva taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään eri kulttuuriaiheita ja ilmiöitä venäjänkielisten maiden kieli- ja kulttuurialueelta. Opintojakso ohjaa kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin sekä rohkaisee käyttämään venäjää itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman venäjänkielisen tuotoksen, jonka hän voi liittää osaksi omaa kieliprofiiliaan.

Tähtäimessä työelämä, 2 op (VEB307)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan esimerkiksi CV:hen tekstityyppinä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso keskittyy opiskeluun, jatko-opintoihin, työelämään ja tulevaisuudensuunnitelmiin liittyviin tilanteisiin. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin. Kielitaito antaa valmiuksia toimia osana yhteiskuntaa kansainvälisessä maailmassa ja on merkittävä valtti työmarkkinoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taitoa ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirejä ovat opiskelu koulussa, mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä sekä tulevaisuudensuunnitelmat. Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu käyttämään kieltä

erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa sekä yleisestikin pohtimaan omia suuntautumisvaihtoehtojaan lukio-opintojen jälkeen. Opinnot ulkomailla voivat tuntua opintojakson jälkeen mahdolliselta vaihtoehdolta.

Ajankohtaisuus ja media, 2 op (VEB308)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Opintojaksossa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana keskustellaan ajankohtaisista aiheista ja tutustutaan venäjänkielisiin medioihin.
- Opintojakson aikana opiskelijan on mahdollista tuottaa esimerkiksi oma uutisartikkeli, jonka hän voi liittää luontevaksi osaksi omaa kieliprofiliaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita ja kohdekielisiä medioita. Kielitaito antaa valmiuksia aktiiviseen vaikuttamiseen ja yhteiskunnan osana toimimiseen myös kansainvälisessä maailmassa. Opintojaksossa rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin kuten esimerkiksi tasa-arvonäkökulmiin ja kieliä koskeviin pohdintoihin kuten kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Medialukutaito on tärkeä osa medioita käsiteltäessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kielitaitoaan ja monikielistä kompetenssiaan päästäkseen käsiksi monenlaisiin ja monentasoisiin tietoihin ja tietolähteisiin. Kieltenopetuksessa tavoitteena on kehittää opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja, rohkaista häntä oppiainerajat ylittävään ajatteluun ja oman osaamisensa haastamiseen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja etsiä uusia näkökulmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita eettisyyden ja ympäristöosaamisen näkökulmasta muun muassa kohdekielisiä medioita hyödyntäen. Opiskelija ohjataan tutkimaan globaaleja ongelmia, esimerkiksi ilmastonmuutosta ja kestäättömiä kulutustottumuksia, myös vieraan kielen ja kulttuurin näkökulmasta. Opintojakson aikana opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä toimimaan rakentavasti eri yhteyksissä vieraalla kielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Venäjän kielen opintojaksot suoritetaan mieluiten järjestyksessään, sillä kielitaito on kumuloituvaa taito ja uusi rakentuu entisen taidon päälle.

Opintojaksojen arviointi on monipuolista ja kohdistuu oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Myös opiskelijan opiskelutaidot arvioidaan. Näitä ovat esimerkiksi opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella. Arvioinnin tapoja voivat olla esimerkiksi kirjallinen kokoava koe ja/tai pienempiä osakokeita, muu kirjallinen tuotos / tuotoksia, suullinen yksilö-, pari- tai ryhmäkoe / -esitys ja/tai muu suullinen tuotos / tuotoksia. Arvioinnin painopistealueet käydään opiskelijoiden kanssa yhdessä läpi kunkin opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ajankohtaisia aiheita, kohdekielisiä medioita sekä lähdekritiikin merkitystä. Opiskelija syventää taitojaan lukea ja tulkita erilaisia tekstejä, vahvistaa tekstin tulkittamiseen tarvittavia strategioita sekä harjaantuu tuottamaan kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla viestin vastaanottaja huomioon ottaen.

Venäjän projekti, 2 op (VEB309)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu tarkemmin ja syvällisemmin valitsemaansa aiheeseen tai ilmiöön ja toteuttaa sen valitsemallaan ja perustelemallaan tavalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus koostuu ennalta sovitun työn palautuksesta ja sen mahdollisesta raportoinnista. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi venäjän oppimäärään, jos työskentelykielenä on venäjä tai sisältö liittyy muuten riittävästi oppiaineeseen eikä opintojaksoa lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito ja taideaineita. Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla tai portfolioilla.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine*

syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväns kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä

- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyनेitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH01)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa voidaan mahdollisuuksien mukaan perehtyä tarkemmin kotikunnan päätöksentekoon

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjoittelee kriittistä ajatteluaan suhteessa ajankohtaisiin mediassa esiintyviin suomalaista yhteiskuntaa koskeviin uutisiin ja ilmiöihin. Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan demokratian keskeisiä tunnuspiirteitä, kuten perusoikeuksia ja sananvapautta, ja hahmottamaan niiden merkitys osana suomalaista yhteiskuntaa. Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin vaikuttamisen muotoihin niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu suomalaisen hyvinvointivaltion tunnuspiirteisiin ja sen vahvuuksiin sekä sen toimintaan ja merkitykseen osana omaa arkea.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä yhteiskuntaopin ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa moduulissa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Oppimisprosessia arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana. Opintojaksolle asetettujen laaja-alaisen tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa arvioidaan integroidusti moduulin keskeisiin tavoitteisiin nähden summatiivisesti tai formatiivisesti esimerkiksi osana kirjallisia tai suullisia tehtäviä, tai osana itse- tai vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on tutustua suomalaisen yhteiskunnan rakenteisiin ja päätöksentekoon. Opintojaksossa tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointiin ja tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä sekä tutustutaan erilaisiin demokraattisen yhteiskunnan tunnuspiirteisiin, yhteiskunnallisiin vaikuttamiskeinoihin ja poliittisiin päätöksentekojärjestelmiin.

Taloustieto, 2 op (YH02)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työn ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelu, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa eettisyys ja ympäristöosaaminen tulee esiin esimerkiksi tarkastellessa kestävän globaalien tai Suomen talouskasvun periaatteita tai vastuullista sijoittamista ja säästämistä. Opiskelija harjaantuu ymmärtämään omien taloudellisten valintojensa merkityksen osana kestävää kansantaloutta ja globaalia taloutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa monitieteinen ja luova osaaminen tulee esiin esimerkiksi ajankohtaisen talousuutisoinnin kriittisen monilukutaidon harjoittelussa tai erilaisten poliittisten teorioiden tai monitieteisten tutkimusten tarkastelussa osana Suomen talouspolitiikan päätöksentekoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä yhteiskuntaopin ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa moduulissa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Eettisyys- ja ympäristöosaamista arvioidaan summatiivisesti opettajan antamalla palautteella esimerkiksi kokeesta, kirjallisista tai suullisista tehtävistä. Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla suullisella tai kirjallisella palautteella esimerkiksi ajankohtaisten talousuutisten ja talouspoliittisten ratkaisujen arviointia koskevista tehtävistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään Suomen talouspolitiikkaan ja julkiseen taloudenpitoon, markkinatalouden toimintaperiaatteisiin sekä vastuulliseen omaan taloudenpitoon.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa globaali- ja kulttuuriosaaminen näkyy esimerkiksi tutustuttaessa Euroopan unionin eri jäsenvaltioiden kansallisiin tunnuspiirteisiin ja kulttuureihin sekä Euroopan unionin historiaan. Opintojaksossa tarkastellaan esimerkiksi Euroopan unionia osana globaalia poliittista, taloudellista ja kulttuurista päätöksentekojärjestelmää kansainvälisellä tasolla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaamista harjoitellaan esimerkiksi erilaisin ryhmäkeskusteluin tai ryhmätöin, jotka liittyvät opintojakson keskeisiin sisältöihin. Opintojaksossa perehdytään Suomen ja Euroopan Unionin väliseen vuorovaikutukseen esimerkiksi poliittisessa päätöksenteossa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisten tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä yhteiskuntaopin ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa moduulissa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi kokeesta, kirjallisista tehtävistä tai suullisista esityksistä opettajan antamalla palautteella. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi ryhmätyöskentelystä toteutettavilla itsearvioinneilla tai vertaispalautteilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään Euroopan unionin toimintaan ja Suomen rooliin osana unionia ja sen poliittista päätöksentekoa. Opintojaksossa tarkastellaan myös Euroopan unionin ja eurooppalaisen yhdentymisen historiaa sekä eurooppalaista turvallisuus-, talous- ja aluepolitiikkaa.

Lakitieto, 2 op (YH04)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin
- osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan kansalaisen perustuslaillisiin perusoikeuksiin ja oikeustoimiin erilaisissa työhyvinvoinnin oikeudellisissa kysymyksissä Suomen lain näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja demokraattisen yhteiskunnan toimintaan lainsäädännön, oikeusvaltion ja oikeudenkäytön näkökulmista. Opintojaksossa syvennetään tietoja mahdollisuuksista vaikuttaa eri tavoin perusoikeuksien mukaisesti demokraattisessa yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja tukea opiskelijan oppimisprosessia sekä arvioida opintojaksolle asetettujen tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamista yhdessä laaja-alaisen tavoitteiden kanssa. Arviointia toteutetaan monipuolisesti sekä summatiivisesti että formatiivisesti opintojakson aikana. Monipuolisen arvioinnin avulla pyritään siihen, että opiskelija kykenee tunnistamaan vahvuutensa ja kehityskohteensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin sekä yhteiskuntaopin ominaisten taitojen hallintaan.

Opintojakson arviointi kohdistuu monipuoliseen ja jatkuvaan näyttöön suhteessa opintojaksossa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin sekä laaja-alaisiin tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa käytetään summatiivista arviointia, jota voidaan toteuttaa esimerkiksi kokeilla, erilaisilla kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä kuten esitelmillä tai esseillä. Opintojaksossa oppimisprosessia arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi opettajan antamalla palautteella oppitunneilla sekä toteuttamalla itsearviointia tai antamalla vertaispalautetta toisille opiskelijoille opintojakson aikana.

Hyvinvointiosaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi kokeella tai opintojakson aikana tehdyillä erilaisilla kirjallisilla tehtävillä tai esitelmillä. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi kokeessa tai opintojakson aikana tehdyillä erilaisilla kirjallisilla tehtävillä tai esitelmillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään suomalaisen oikeusjärjestyksen perusteisiin sekä kansalaisen keskeisiin oikeustoimiin. Opintojaksossa tarkastellaan esimerkiksi rikos-, perhe-, työ- ja asumisoikeuden lainsäädännön keskeisiä periaatteita.

Arjen talous ja sijoittaminen, 2 op (YH05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintajaksossa opiskelija syventää oman henkilökohtaisen taloudenhallinnan osaamistaan ja valmiuksiaan suunnitella pitkäjänteisesti omaa rahankäyttöään sekä oppii perustelevaan taloudellisia valintojaan
- Opintojaksossa opiskelija syventää tietämystään sijoittamisesta ja varallisuuden lisäämisestä kestäväen talouskasvun näkökulmasta
- Opiskelija ymmärtää pitkäjänteisen säästämisen ja sijoittamisen merkityksen varallisuuden kasvattamisessa sekä sijoitustoimintaan liittyviä riskejä ja niiden hallintaa. Opiskelijat oppivat sijoittamaan varallisuuttaan ja perustelevaan sijoitusvalintansa.
- Opiskelija saa tietoa oman kotitalouden juoksevien asioiden hoitamisesta ja kykenee hoitamaan asumiseen liittyviä keskeisiä taloudellisia toimia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oman talouden suunnittelu: budjetin laadinta ja seuranta
- Tulonsiirtojen hakeminen ja laskujen maksaminen
- Erilaiset luotot ja vakuutukset sekä pankit
- Erilaiset säästämis- ja sijoitusinstrumentit ja niiden riskit ja mahdollisuudet
- Pörssin toiminta ja tutustuminen pörssiyhtiöihin
- Kotitalouden tulot ja menot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy esimerkiksi ympäristön kannalta ja eettisesti kestävien sijoitusvaihtoehtojen arvioinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vuorovaikutusosaaminen näkyy esimerkiksi yhteistoiminnallisina arjen taloustaitotaittehtävien tekemisenä ja ryhmätöinä koskien sijoittamista ja säästämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opetukseen sekä annettujen tehtävien hyväksyty palauttaminen. Opintojaksossa laaja-alaista osaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla tai vertaispalautteella. Vuorovaikutusosaamista arvioidaan formatiivisesti esimerkiksi itsearvioinnilla omista ryhmätöitäidoista ja työprosessista. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista arvioidaan summatiivisesti opettajan palautteella koskien kestäväen sijoittamisen näkökulmia esimerkiksi sijoitusportfoliosta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään oman taloudenhallinnan perustaitoihin sekä syvennetään tietämystä sijoittamisen ja säästämisen perusteista. Opintojaksossa voidaan luoda huoltajien suostumuksella arvo-osuustili ja opiskelijoilla on mahdollisuus harjoitella sijoittamista käytännössä.

Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistautua yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen
- Opintojakson tavoitteena on harjoitella vastaamista yhteiskuntaopin ylioppilaskokeen tyypillisiin tehtävätyyppeihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan joidenkin yhteiskuntaopin valtakunnallisten pakollisten ja syventävien moduulien keskeisiä sisältöjä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa voidaan harjoitella esimerkiksi suullisen tai kirjallisen vertaispalautteen antamista esimerkiksi erilaisista opintojakson aikana tehtävistä harjoitusvastauksista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjaantuu yhdistelemään eri oppiaineissa oppimiaan tietoja ja taitoja yhteiskuntaopin kontekstiin ja vastausten rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnän edellytyksenä on aktiivinen osallistuminen opetukseen sekä annettujen tehtävien hyväksytyt palauttaminen. Vuorovaikutusosaamista ja monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisella arvioinnilla esimerkiksi toteuttamalla harjoitusvastausten ja ryhmätyöskentelyn itse- ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan yhteiskuntaopin pakollisten moduulien ja lakitiedon keskeiset sisällöt ja valmistaudutaan yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen harjoittelemalla ylioppilaskokeen tyypillisiin tehtävätyyppeihin vastaamista.

Politiikka, puolueet ja vaikuttaminen Suomessa, 2 op (YH06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Politiikka, puolueet ja vaikuttaminen -opintojaksolla syvennyttään puolueisiin, poliittiseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen Suomessa. Opiskelijat oppivat hahmottamaan omaa poliittista identiteettiään ja lukemaan poliittisia tekstejä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Puolueet historiallisine taustoineen, ideologisine eroineen ja keskeisine tavoitteineen
- Poliittinen päätöksenteko
- Lukiolaisen poliittiset vaikuttamismahdollisuudet
- Poliittinen viestintä
- Vaalit, äänestäminen ja vaalitulosten merkitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan syvällisesti politiikan käsitteeseen, sisältöihin ja ilmenemismuotoihin. Opiskelijat oppivat näin hahmottamaan, mitä kaikkea poliittiseen päätöksentekoon kuuluu, millaiset periaatteet sen taustalla vaikuttavat ja miten ne heijastuvat yhteiskuntaan. Opiskelijat oppivat ymmärtämään syvällisemmin vaikuttamisen keinoja ja hahmottamaan konkreettisia vaikutusmahdollisuuksia arjessaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään poliittiseen viestintään sekä politiikkaa tekeviin henkilöihin ja instituutioihin. Opiskelijat kehittävät poliittista luku- ja vuorovaikutustaitoaan osallistumalla aktiivisesti poliittisten tekstien ja tekstin tuottajien analysoimiseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti. Formatiivinen arviointi toteutuu esimerkiksi opetuskeskustelussa opettajan ja opiskelijoiden välillä, opiskelijan itsenäisen työskentelyn ohjaamisessa esimerkiksi sähköisessä oppimisympäristössä sekä esimerkiksi oppimisen itsearviointitehtävissä. Yhteiskunnallista osaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi puolueista tai poliitikoista laadittujen esitelmien pohjalta. Vuorovaikutusosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi opiskelijan toteuttaman politiikan haastattelun kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskuntaopin kuudennen opintojakson "Politiikka, puolueet ja vaikuttaminen Suomessa" tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä suomalaisesta politiikasta ja poliittisen vaikuttamisen keinoista.

Yhteiskuntaopin projekti, 2 op (YH08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan yhteiskuntaopin osaamista
- Kehittää opiskelijan tutkimustaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen

teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi yhteiskuntaopin oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelevät liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.22. Urheiluvalmennus ja sitä tukevat opinnot (URV)

Oppiaineen tehtävä

Siilinjärven lukion opiskelijat voivat lukuvuosittain hakea mukaan Kuopion alueen urheiluakatemiaan ja sisällyttää oman lajinsa harjoittelua osaksi lukio-opintoja. Joukkuelajien lajivalmennusta pyritään järjestämään pesäpallossa, jalkapallossa ja jääkiekossa, mutta myös muiden lajien urheilijat voivat hakea mukaan urheiluakatemiaan.

Urheiluvalmennukseen osallistuminen edellyttää tavoitteellista urheiluharrastusta sekä osallistumista oman seuran valmennus- ja kilpailutoimintaan.

Tavoitteet

Urheiluvalmennuksen tavoitteena on tarjota urheiluille nuorille mahdollisuus lisätä lajiharjoittelua lukio-opintojen aikana sekä ohjata urheilijoita säännölliseen ja tavoitteelliseen harjoitteluun. Urheiluvalmennuksessa oleville urheilijoille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan lajivalmennusta täydentäviä opintoja, kuten urheiluravitsemuksen, psyykkisen valmennuksen sekä urheilumarkkinoinnin perusteita.

Siilinjärven lukio on osa Kuopion alueen urheiluakatemiaa, joten tarjoamme urheilijoillemme asiantuntijapalveluita mahdollisuuksien mukaan:

- fysioterapia- ja lääkäripalvelut
- psyykinen valmennus ja ravitsemusvalmennus
- taito- ja ominaisuusvalmennus

Osaamisen arviointi

Urheiluvalmennukseen sitoudutaan lukuvuodeksi kerrallaan ja arvioinnin edellytyksenä on aktiivinen ja säännöllinen osallistuminen urheiluvalmennukseen. Urheilijoilta voidaan edellyttää periodikohtaista harjoituspäiväkirjaa.

Mahdollisissa urheiluvalmennusta täydentävissä opintoissa, kuten urheiluravitsemuksen perusteet, arviointikriteerit tarkentuvat opintojaksokohtaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Urheiluvalmennustoiminta tukee lukiolaisen kokonaisvaltaista kehittymistä ja oppimista. Urheilun kautta lukiolainen oppii arjen hallinnan taitoja. Opinnoissa ja urheilussa menestymiseen vaaditaan taitoja, joita nuoret oppivat sekä urheilun että eri oppiaineiden opiskelun kautta. Urheiluvalmennus antaa edellytyksiä kehittyä yhdessä tekemisessä sekä vuorovaikutustaidoissa. Lajivalmennuksen lisäksi tarjottavat opinnot, kuten urheilupsykologian ja liikuntaravitsemuksen perusteet edistävät lukiolaisen monitieteistä osaamista. Urheilijoita ohjataan suvaitsevaisuuteen sekä omasta itsestä ja luonnosta huolehtimiseen. Lisäksi urheilijoita kannustetaan vaikuttamaan itseä koskeviin asioihin. Urheiluvalmennuksen opinnoissa urheilija oppii tunnistamaan omia vahvuuksia sekä oppii taitoja, jotka tukevat työelämävalmiuksia.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Urheiluvalmennus 1, 2 op (URV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- lajitaidoissa ja pelikäsityksessä kehittyminen
- fyysisissä ominaisuuksissa kehittyminen
- urheilijaksi kasvaminen
- psyykkisissä taidoissa kehittyminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lajiharjoittelu sekä lajitaitoja tukeva harjoittelu

- Lajissa tarvittavien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Säännöllinen urheiluvalmennukseen osallistuminen opettaa sinnikkyyttä. Urheiluvalmennuksen avulla opiskelijoita autetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehityskohteitaan. Opiskelija oppii arvioimaan omaa hyvinvointiaan ja siihen vaikuttavia osatekijöitä sekä huolehtimaan ympäristöstään. Urheilu tukee opiskelijan identiteetin rakentumista. Urheiluvalmennuksessa opiskelijaa ohjataan terveellisiin elintapoihin ja päihteettömyyteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Urheilun kautta opiskelija oppii tunnistamaan omia ja muiden tunteita sekä kehittyä sosiaalisissa taidoissaan. Urheilijan tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä toisten opiskelijoiden, opettajien ja valmentajien kanssa. Urheiluvalmennuksen yhteistoiminta edistää yhdessä oppimisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Urheilussa kehittyminen edellyttää kykyä kriittiseen pohdiskeluun, oman toiminnan reflektointiin sekä asioiden jatkuvaan oppimiseen. Urheiluvalmennus edesauttaa opiskelijaa löytämään itselle sopivimmat oppimistavat. Urheilijoille tarjottavat täydentävät opinnot urheiluravitsemuksessa ja psyykkisessä valmennuksessa edistävät uuden oppimista sekä monitieteistä osaamista

Yhteiskunnallinen osaaminen

Urheilussa kehittyminen vaatii uudistumiskykyä sekä yrittäjähenkistä asennetta, joiden kautta urheileva nuori oppii reagoimaan muutoksiin ja pystyy sopeutumaan työelämän muutoksiin niin urheilussa kuin muilla työelämän alueilla. Urheilu edistää aloitekykyä ja vastuunkantamista, jotka ovat tärkeitä tulevaisuuden taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Urheiluvalmennuksessa noudatetaan urheilun eettisiä periaatteita ja ohjataan urheilijoita toimimaan reilun pelin hengessä, puhtaan urheilun periaatteiden mukaisesti sekä ottamaan vastuuta omista valinnoistaan. Urheilijoita ohjataan ymmärtämään, että hänen valintansa sekä toimensa vaikuttavat ympäristön hyvinvointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Urheiluvalmennuksen täydentävissä opinnoissa voidaan mahdollisuuksien mukaan tarjota opintoja urheilubrändäyksessä ja urheilumarkkinoinnissa, mikä tukee opiskelijoiden toimimista globaalissa media- ja teknologiaaailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Urheiluvalmennuksessa pyritään antamaan opiskelijalle jatkuvaa palautetta omasta kehitymisestään. Opiskelija oppii arvioimaan itse suorituksiaan. Opiskelijan edistymisen seurannassa voidaan käyttää esimerkiksi harjoituspäiväkirjaa. Opiskelijan arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia arviointimuotoja kuten itsearviointia, arviointikeskusteluja, havainnointia sekä

videoanalyysijä. Urheiluvalmennuksen kehittämiseksi voidaan hyödyntää opiskelijoilta saatua palautetta.

Urheiluvalmennuksen arvioinnissa voidaan huomioida muun muassa seuraavissa tavoitteissa edistymistä (lajista riippuen):

- lajitaidoissa ja pelikäsityksessä kehittyminen
- fyysisissä ominaisuuksissa kehittyminen
- yhteistyötaidoissa ja ryhmätoiminnassa kehittyminen
- psyykkisissä taidoissa kehittyminen
- urheilijaksi kasvaminen
- motivaatio ja aktiivinen osallistuminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 2, 2 op (URV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso opintojakson urheiluvalmennus 01 kohdalta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso opintojakson urheiluvalmennus 01 kohdalta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso opintojakson urheiluvalmennus 01 kohdalta

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 3, 2 op (URV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 4, 2 op (URV04)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 5, 2 op (URV05)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 6, 2 op (URV06)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 7, 2 op (URV07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 8, 2 op (URV08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 9, 2 op (URV09)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 10, 2 op (URV10)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 11, 2 op (URV11)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 12, 2 op (URV12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 13, 2 op (URV13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 14, 2 op (URV14)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 15, 2 op (URV15)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 16, 2 op (URV16)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 17, 2 op (URV17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluvalmennus 18, 2 op (URV18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Katso kohdasta urheiluvalmennus 01

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluvalmennus omassa lajissa.

Urheiluravitsemuksen perusteet, 2 op (URV19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventyä urheiluravitsemuksen periaatteisiin
- Tavoitteet tarkentuvat lukuvuosittain

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheiluravitsemuksen perusteet
- Keskeiset sisällöt tarkentuvat lukuvuosittain

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan verkossa ja arviointikriteerit tarkentuvat opintojaksokohtaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluakatemian urheilijoille pyritään tarjoamaan lukuvuosittain verkossa suoritettava opintojakso urheiluravitsemuksen perusteista. Ilmoittautumisohjeet ja tarkemmat ohjeet tulevat lukuvuosittain.

Urheilupsykologian perusteet, 2 op (URV20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteet tarkentuvat lukuvuosittain

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset sisällöt tarkentuvat lukuvuosittain

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan verkossa ja arviointikriteerit tarkentuvat opintojaksokohtaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Urheiluakatemian urheilijoille pyritään tarjoamaan lukuvuosittain verkossa suoritettava opintojakso urheilupsykologian perusteista. Ilmoittautumisohjeet ja tarkemmat ohjeet tulevat lukuvuosittain.

7.23. Kansainvälisyysopinnot (KVO)

Opintojaksot

Opintoretki Englantiin, 1 op (KVO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan
- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretken vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintojakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa toteutetaan opintomatka Englantiin ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaine yhdistelmänä, jossa on mukana englannin kielen lisäksi jokin muu oppiaine. Opintojakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Opintoretki Italiaan, 1 op (KVO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan
- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretken vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintojakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa toteutetaan opintoretki Italiaan ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaineyhdistelmänä, jossa on mukana latinan kielen lisäksi jokin muu oppiaine. Opintojakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Opintoretki Saksaan, 1 op (KVO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan

- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretken vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintojakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa toteutetaan opintoretki Saksaan ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaineyhdistelmänä, jossa on mukana saksan kielen lisäksi jokin muu oppiaine. Opintojakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Opintoretki Ruotsiin, 1 op (KVO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan
- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretellä esimerkiksi tutustuminen sovittuihin vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintojakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa toteutetaan opintoretki Ruotsiin ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaineyhdistelmänä, jossa on mukana ruotsin kielen lisäksi jokin muu oppiaine. Opintojakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Opintoretki Ranskaan, 1 op (KVO05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen
- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretkellä esimerkiksi tutustuminen sovittuihin vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintopakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintopaksjon vapaa kuvaus

Opintopaksjossa toteutetaan opintoretki Ranskaan ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaineyhdistelmänä, jossa on mukana ranskan kielen lisäksi jokin muu oppiaine. Opintopakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Opintoretki Venäjälle, 1 op (KVO06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kohdemaassa paikalliseen kulttuuriin
- Opiskelija rohkaistuu käyttämään kohdemaan kieltä
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen kohdemaassa johonkin kulttuurihistoriallisesti merkittävään kohteeseen tai tapahtumaan
- Opiskelija tuottaa matkakohteeseen liittyvästä aiheesta tai ilmiöstä kirjallisen tai suullisen tuotoksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan opintoretken aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan kohdemaalle tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintopaksjon arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintoretken vierailukohteisiin sekä ennalta sovittujen tuotosten hyväksytyt suorittaminen. Opintopakso on erikseen sovittuna mahdollista suorittaa kahden opintopisteen arvoisena. Ohjeita tästä saa opintoretkestä vastaavilta opettajilta.

Opintopaksjon vapaa kuvaus

Opintopaksjossa toteutetaan opintoretki Venäjälle ja tutustutaan kohdemaassa erilaisiin kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin, esimerkiksi museoihin tai nähtävyyksiin. Opintoretki voidaan toteuttaa oppiaineyhdistelmänä, jossa on mukana venäjän kielen lisäksi jokin muu

oppiaine. Opintojakso on pääosin omakustanteinen, mutta opettajat auttavat tarvittaessa varainhankinnan organisoimisessa.

Kielikurssimatka, 2 op (KVO07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kielikurssimatkan tavoitteena on paitsi kielellisen osaamisen ja ymmärtämisen syventäminen myös paikalliseen arkikulttuuriin osallistuminen. Tämä toteutuu osaltaan jo siten, että opiskelijat majoittuvat pääsääntöisesti isäntäperheisiin.
- Saada lisää rohkeutta käyttää paikallista kieltä asiointi- ja kommunikointitilanteissa
- Tehdä vertailevia havaintoja oman ja kohdemaan tavoista ja käytänteistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija sitoutuu osallistumaan ohjatulle kielikurssille ja suorittamaan kielikurssiin kuuluvat tehtävät ohjeiden mukaisesti.
- Opiskelija tuottaa kurssimatkan ajalta erinäisiä kirjallisia ja/tai suullisia tehtäviä ja esityksiä.
- Kielikurssimatkaan kuuluu oleellisena osana myös erilaiset retket, vierailut ja aktiviteetit, joihin opiskelija osallistuu.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan kielikurssin aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi. Hän hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen merkityksen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään kohdemaalle tyypillisistä kulttuurillisista ilmiöistä ja käytänteistä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaan kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Hän vahvistaa näin kansainvälistä osaamistaan ja ymmärrystään erilaisia ihmisiä ja kulttuureja kohtaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorituksen edellytyksenä on kielikurssimatkaan kuuluvan kurssin suorittaminen ja matkan ohjelmaan aktiivinen osallistuminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kielikurssimatka suuntautuu kohdekieltä puhuvaan maahan kuten esimerkiksi englannin kielen osalta Irlantiin tai Maltalle. Kielikurssimatka kestää tavallisesti noin viikon ja opiskelijat majoittuvat ensisijaisesti isäntäperheissä. Kielikurssin sisältö ja retkikohteet sekä aktiviteetit vaihtelevat paikallisen järjestävän tahon mukaan. Tämä opintojakso on omarahoitteinen, mutta lukio voi auttaa opiskelijoita tarvittaessa varainhankinnassa.

Erasmus, 2 op (KVO08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan
- Aktiivinen osallistuminen koko hankkeen ajan
- Kielellisen osaamisen ja ymmärtämisen syventäminen
- Paikalliseen arkikulttuuriin osallistuminen liikkuvuuksien aikana. Tämä toteutuu osaltaan jo siten, että opiskelijat majoittuvat liikkuvuuksissa pääsääntöisesti isäntäperheisiin.
- Euroopan kansalaiseksi kasvaminen
- Vertailevien havaintojen tekeminen oman ja kohdemaan tavoista ja käytänteistä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija sitoutuu ennakkotehtävien tekoon ennen liikkuvuuksia
- isäntäperheenä toimiminen mahdollisuuksien mukaan
- osallistuminen vähintään yhteen liikkuvuuteen
- viikko-ohjelman suunnittelu ja toteutus lukiomme ollessa isännöintivuorossa
- oppimiskokemusten jakaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ja harjaantuu toimimaan hankkeen aikana ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan hankkeeseen osallistuvien maiden tyypillisiä kulttuurillisia ilmiöitä ja käytänteitä. Opiskelija oppii vertailemaan kotimaan ja kohdemaiden kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää hankkeeseen aktiivista osallistumista sovituin ehdoin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa tarjotaan muutaman vuoden välein, kun uusi Erasmus-hanke on alkamassa tai käynnissä olevaan hankkeeseen on vapaita paikkoja. Erasmus-hanke on kansainvälinen hanke, jonka tarkoituksena on edistää kansainvälistä yhteistyötä, yhteisymmärrystä ja sosiaalisia taitoja. Erasmus-ryhmään valitaan haun kautta ja valituksi tullut opiskelija tiedostaa sen, että hän on paitsi oman lukionsa, myös koko Suomen edustajana hankkeessa mukana kotona ja maailmalla. Opiskelija sitoutuu osallistumaan hankkeen toimintaan tämän koko toimintakauden ajan. Hankkeeseen liittyvät matkat ja matkan kulut katetaan pääsääntöisesti hankkeen varoista. Näin ollen opiskelijalle jää maksettavaksi vain sitoutumismaksu, joka hankkeen päätyttyä käytetään hankkeeseen osallistuneiden opiskelijoiden yhteiseen loppuaktiviteettiin.

Vaihto-opiskelijana ulkomailla, 2 op (KVO09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija perehtyy laaja-alaisesti kohdemaan tapakulttuuriin
- opiskelija harjaantuu toimimaan aktiivisena jäsenenä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- opiskelija hankkii muonipuolisesti tietoa kohdemaasta
- opiskelija oppii ymmärtämään kulttuurien välistä viestintää

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kohdemaan tapakulttuuri
- vieraan kielen käyttötilanteet, ääntäminen ja sanasto
- opiskelu kohdemaan oppilaitoksessa
- oppimiskokemusten jakaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Pitkästä ulkomailla oleskelusta johtuen painopiste on erityisesti vuorovaikutusosaamisella ja globaali- ja kulttuuriosaamisella. Opiskelija oppii toimimaan erilaisissa kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä vuorovaikutustilanteissa ja syventää näin ymmärrystään kulttuureja paitsi yhdistävistä, myös erottavista piirteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkinnän edellytyksenä on vaihtoajan opintojen suorittaminen ennalta sovitusti. Opiskelijalta edellytetään aktiivista osallistumista kohdemaan mahdollisen isäntäperheen, organisaation ja koulun järjestämään toimintaan. Opintojakson opintopisteiden saamiseksi opiskelijan on palattuaan jaettava oppimiskokemuksiaan esimerkiksi kertomalla vaihtoajastaan koulussa järjestettävässä tilaisuudessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vaihto-opiskelu pitää yleensä sisällään koulunkäyntiä paikallisessa oppilaitoksessa, isäntäperheessä asumista ja siinä täysivertaisena jäsenenä olemista sekä harrastustoimintaa ja retkiä kohdemaan ja järjestävän organisaation resurssien puitteissa. Vaihto-opintojakso on omakustanteinen.

Kotimaista kansainvälisyyttä, 1 op (KVO10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja kansainvälisyystaitojaan
- Harjoittaa tiedonhakua ja tiedonvälitystä
- Sujuvoittaa esiintymistaitoja ja viestintää

- Suvaitsevaisuuden lisääminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kotimaisen kansainvälisyyden huomaaminen ja ymmärtäminen laajemmin esimerkiksi opintoretellä Ahvenanmaalle, vierailijoiden isännöimisessä ja omien vierailuiden tekemisessä, sosiaalisen median käytössä ja isäntäperheenä toimimisessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa toteutuvat kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, mutta yhteisöllisistä toimintatavoista johtuen painottuu globaali- ja kulttuuriosaaminen. Myös vuorovaikutusosaaminen on oleellinen osa tätä opintojaksoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta on mahdollista saada useampia opintopisteitä osallistumalla opintojakson sisällöissä kuvattuihin eri toimintamuotoihin. Arviointiperusteet sovitaan erikseen kutakin toimintamuotoa tai opintokokonaisuutta suorittamaan ryhdyttyessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisältö voi olla moninainen. Se voi olla osallistumista Ahvenanmaan opintoretelle tai vaikka vieraskielisen tekstin tuottamista koulun nettisivuille. Sisällöt muuttuvat sen mukaan, mitä yhteistyömahdollisuuksia kulloinkin koululle tarjoutuu.

7.24. Hyväksiluetut opinnot (HYL)

Oppiaineen tehtävä

Muissa oppilaitoksissa suoritettuja opintoja tai muuten hankittua ja tunnistettua osaamista. Hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa toimitaan opetussuunnitelman luvun 5.2.5. määräämällä tavalla. Siilinjärven kunnan hallintosäännön mukaan muualla suoritettujen opintojen ja/tai tunnistetun osaamisen hyväksilukeminen kuuluu rehtorin toimivaltaan.

Opintojaksot

HYL1, 1 op (HYL01)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

HYL2, 1 op (HYL02)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

HYL3, 1 op (HYL03)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

7.25. Digitaidot ja ohjelmointi (DIO)

Oppiaineen tehtävä

Oppiaineen tehtävänä on edistää opiskelijan digitaitojen hallintaa ja kehittää opiskelutaitoja. Tehtävänä on myös innostaa opiskelijaa ohjelmoinnin pariin.

Tavoitteet

Digitaidot

- Tavoitteena on kehittää opiskelussa tarvittavien käyttöjärjestelmien hallintaa
- Harjaannuttaa lukio-opinnoissa tarvittavien ohjelmien ja oppimisalustojen käyttöön
- Lisätä opiskelijan tietämystä tekijänoikeuksista ja materiaalien laillisesta käytöstä
- Kehittää opiskelijan ajanhallintaa hyödyntäen sähköisiä kalentereita
- Harjaannuttaa opiskelijan taitoja kuvankäsittelyssä ja erilaisten multimediaesitysten luomisessa

Ohjelmointi

- Tavoitteena on kehittää opiskelijan loogista ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja
- Tutustuttaa opiskelija ohjelmoinnin rakenteeseen

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa painottuvat työskentelytaidot ja taitojen kehittyminen opintojakson aikana. Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Erialaisten ajanhallintasovellusten hyödyntäminen lisää opiskelijan vapaa-aikaa ja hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksot sisältävät yhdessä tekemistä ja kehittävät näin vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Digitaitojen ja eri ohjelmistojen hallintaa edellytetään kaikkialla lukio-opinnoissa, joten se lisää monitieteistä osaamista. Ohjelmointi ja kuvankäsittely kehittävät luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaine kehittää opiskelijan ymmärrystä siitä, miten yhteiskunnan rakenteet nojaavat erilaisiin tietojärjestelmiin ja kuinka ne rakentuvat.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tekijänoikeuksien tunteminen ja niiden kunnioittaminen kehittävät eettistä osaamista. Oppiaineessa tutustutaan erilaisten teknologioiden kestävään käyttöön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Oppiaineessa kehitetään opiskelijan toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojaksot

Digitaitojen perusteet, 2 op (DIO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lisätä opiskelijan osaamista tieto- ja viestintätekniiikan käytössä lukio-opinnoissa
- Integroida kurssilla opittuja taitoja muiden oppiaineiden kursseilla tehtäviin tuotoksiin
- Pehdyttää opiskelijat Abitti-koejärjestelmään ajatellen tulevia kurssikokeita ja digitaalista ylioppilastutkintoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kannettavien tietokoneiden ja käyttäjätunnusten jakelu
- Opiskelussa tarvittaviin ohjelmiin tutustuminen ja niiden asennus omalle tietokoneelle
- Pilvipalvelun käyttö
- Wilmaan tutustuminen opiskelijan näkökulmasta sekä koulun verkkosivustojen rakenne ja informaatio
- Käyttöjärjestelmän peruskäyttöä: tiedostojen käsittely, polut, kansiorakenteet, käyttöjärjestelmän asetukset ja käyttöjärjestelmään integroitujen ohjelmistojen peruskäyttö
- Tietokoneen käynnistäminen Abitti-koejärjestelmään ja kokeeseen vastaaminen
- Libre Officen ohjelmien peruskäyttö
- Tekijänoikeudet ja plagiointi sekä tekijänoikeusvapaan materiaalin etsiminen ja hyödyntäminen
- Tietoturvan perusteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana kehitetään yhteistyötaitoja tuottaessa erilaisia digitaalisia tuotoksia yhteistyössä verkkotyöskentelynä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käydään läpi keskeiset tekijänoikeudet hyödynnettäessä verkosta löytyvää materiaalia sekä keskustellaan plagioinnista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Digitaitojen perusteet suoritetaan osana Hyvät eväät lukioon -opintojaksoa.

Ohjelmoinnin alkeet, 2 op (DIO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa käsityksen Python-ohjelmointikielestä ja sen syntaksista
- Ymmärtää koodin kirjoittamisen rakennetta
- Oivaltaa yhteyden ohjelmoinnin ja matemaattisten algoritmien välillä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Näytölle tulostaminen
- Näppäimistöä lukeminen
- Ehto- ja toistolauseet
- Aliohjelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan ohjelmointikieleen ja mietitään keskustellen ohjelmointikoodin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laajennetaan näkemystä, miten esimerkiksi matemaattisten ongelmien ratkaisua voidaan lähestyä ohjelmoinnin keinoin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä ohjelmointitöistä, ryhmätöistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua ohjelmoinnin merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti opiskelijoille, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta ohjelmoinnista. Opintojaksossa tutustutaan Python-ohjelmointikieleen, jolla tehdään pienimuotoisia ohjelmia. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa millaisia ohjelmia haluavat ohjelmoida. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yritys- ja/tai opintovierailu.

Java-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (DIO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa käsityksen ohjelmointikielestä ja sen syntaksista
- Ymmärtää koodin kirjoittamisen rakenteen ja periaatteet
- Oivaltaa yhteyden ohjelmoinnin ja matemaattisten algoritmien välillä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoinnin peruskäsitteet
- Erilaisten algoritmien tulkinta ja laatiminen
- BlueJ-ohjelmointiympäristöön tutustuminen
- Javan tärkeimmät ominaisuudet ja perusrakenteet
- Ehto- ja toistolauseet
- Silmukat
- Metodit eli aliohjelmat
- Taulukot ja niiden käsittely
- Graafinen ohjelmointi Javalla: Appletit, multimedia ja käyttöliittymä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan ohjelmointikieleen ja mietitään keskustellen ohjelmointikoodin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laajennetaan näkemystä, miten esimerkiksi matemaattisten ongelmien ratkaisua voidaan lähestyä ohjelmoinnin keinoin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä ohjelmointitöistä, ryhmätöistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua ohjelmoinnin merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan Java-ohjelmointikieleen ja ohjelmoinnin peruskäsitteisiin.

Kuva ja multimedia, 2 op (DIO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Harjaannuttaa opiskelijan kuvankäsittelytaitoja.
- Harjaannuttaa opiskelijan taitoja käyttää erilaisia kuva- ja videomateriaaleja osana erilaisia multimediaesityksiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan kuvankäsittelyn perusteita ja kuvien käyttöä erilaisissa esityksissä.
- Tehdään animointi- ja videon editointiharjoituksia.
- Harjoitellaan käyttämään laillisia ilmaisia ohjelmia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisten ohjelmien käyttöä. Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy erilaisia ohjelmistojen soveltavassa käytössä, esimerkiksi käsiteltäessä kuvaa ensin kuvankäsittelyohjelmassa ja käsiteltyä kuvaa jatkokäyttäessä taitto-ohjelmassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan kuvien ja videoiden tekijänoikeuksia sekä laillisesti käytettäviä materiaaleja. Yhteiskunnallinen osaaminen karttuu, kun opiskelijan tieto vastuullisesta materiaalien käytöstä ja jakamisesta lisääntyy.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnin kohteena ovat opiskelijan tekemät harjoitukset, työt sekä tuntityöskentely. Arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Laaja-alaista osaamista arvioidaan osana harjoitusten ja töiden arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjotellaan erilaisten ohjelmistojen, kuten Gimp2 -kuvankäsittelyohjelman käyttöä. Opintojaksossa voidaan tehdä myös animointi- ja videoeditointiharjoituksia opintojakson alussa esiteltävillä ohjelmilla. Opintojaksossa harjoitellaan kuvia tai liikkuvaa kuvaa sisältävien multimediaesitysten luomista powerpointilla tai erilaisilla verkkoalustoilla.

Arduino-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (DIO05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ymmärtää koodin kirjoittamisen rakennetta
- Oivaltaa yhteyden ohjelmoinnin ja matemaattisten algoritmien välillä
- Ymmärtää yhteyden ohjelmoinnin ja ohjelmoitavan laitteen toiminnan välillä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Elektroniikan kytkentöjen perusteet
- Ohjelman kirjoittaminen ja siirtäminen Arduino-alustalle

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan ohjelmointikieleen ja mietitään keskustellen ohjelmointikoodin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laajennetaan näkemystä, miten esimerkiksi fysikaalisten suureiden mittauksia voidaan lähestyä ohjelmoinnin keinoin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä ohjelmointitöistä, ryhmätöistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua ohjelmoinnin merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan Arduino-alustan toimintaperiaatteeseen ja laaditaan erilaisia ohjelmia Arduinolla toteutettavaksi.

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.26. Draama (DRA)

Oppiaineen tehtävä

Draaman opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista ilmaisullista toimintaa ja osallisuutta. Draaman opetus tarjoaa tilaisuuksia erilaisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Draamassa opitaan teatterista, itsestä ja maailmasta. Kokemuksellisen oppimisen ja toiminnallisen työskentelyn kautta opiskelija voi kehittää eläytymiskykyään ja laajentaa ymmärrystään erilaisille näkökulmille. Draaman opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä. Lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset vuorovaikutuksesta ja itseilmaisusta. Näkökulmaa laajennetaan tutkimalla ilmaisuperinteitä ja vuorovaikutusta eri kulttuureissa ja eri aikoina.

Draaman opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, ilmaisun joustavuutta sekä vuorovaikutustaitoja. Opiskelija oppii tunnistamaan erilaisia sosiaalisia käyttäytymismalleja ja tarkastelemaan niitä kriittisesti. Teatterin ja taiteiden merkitys yhteiskunnassa avautuu tutustumalla erilaisiin teksteihin ja esityksiin. Teatteri-ilmaisun historiaa ja käsitteitä opitaan toiminnallisessa vuorovaikutuksessa.

Tavoitteet

Draaman opiskelun tavoitteena on, että opiskelija:

- tutustuu draamaan oppiaineena ja sen tuottamiin oppimisen mahdollisuuksiin
- tunnistaa omia ilmaisullisia vahvuuksiaan ja rohkaistuu käyttämään niitä
- kehittää ryhmätyöskentely- ja vuorovaikutustaitojaan ja rohkaistuu käymään dialogia draamallisista kokemuksista
- oppii improvisaation peruskäsitteitä ja harjoittelee niitä
- oppii draaman kautta suhtautumaan empaattisesti erilaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- oppii näyttämötyöskentelyn periaatteita ja kehittää omaa eläytymiskykyään
- tutustuu teatterin tekemisen eri osa-alueisiin
- löytää itsestään luovan ja kekseliään puolen ja vahvistaa sitä

Osaamisen arviointi

Draaman arvioinnissa keskeistä on vuorovaikutus ryhmässä. Turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri sekä kannustava palaute ovat arvioinnin keskiössä. Harjoitteiden sujumista ja niistä nousevia ajatuksia käydään läpi yhdessä harjoitteiden jälkeen. Opettaja ohjaa itsereflektioon draamatyöskentelyssä ja antaa palautetta toiminnan kokonaisuuden kannalta. Arviointi kohdistuu oppimisprosessiin ja näyttöihin koulussa, ei lähtötasoon.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Itseilmaisuus on kanava purkaa tunteita, mikä lisää hyvinvointia. Draama lisää ymmärrystä itsestä ja kehittää empatiataitoja. Draamaharjoitteissa opiskelija tutustuu omaan ajatteluunsa, eläytyy erilaisiin tunteisiin sekä tuottaa näiden pohjalta kehollista tai sanallista ilmaisua.

Vuorovaikutusosaaminen

Draamassa yhdessä tekeminen luottamuksellisessa ilmapiirissä on keskeinen onnistuneen opiskelun tekijä. Vuorovaikutustaidot ovat keskiössä sekä oppimisen alueena että sen välineenä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Draama tuo kokemuksellisen oppimisen erilaisten ilmiöiden käsittelyyn. Luova osaaminen kehittyy epävarmuuden sietokykyä improvisaatioharjoituksissa ja erilaisissa harjoitteissa, joissa valmista lopputulosta ei etukäteen voida tietää.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Draamassa tarkastellaan ihmistenvälistä toimintaa ja vaikuttamisen keinoja erilaisten ilmaisullisten harjoitteiden kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Draaman erilaisten sisältöjen kautta käsitellään erilaisia eettisiä toimintamalleja. Draamassa toisen asemaan eläytymisen harjoittelu lisää empatiataitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Draama tutkii ja tuottaa kulttuuria. Ilmaisullisten keinojen tarkastelussa voivat olla myös eri kulttuurien merkitysjärjestelmät, mikä lisää vieraiden kulttuurien ymmärrystä ja empatiaa.

Opintojaksot

Ilmaisutaidon perusteet, 2 op (DRA01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii rakentavaa vuorovaikutusta ja kehittää eläytymisen taitojaan
- Opiskelija tutustuu improvisaatioon ja draaman oppimisen alueisiin
- Opiskelija tutustuu erilaisiin sanallisen ja sanattoman ilmaisun muotoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Monipuolisia vuorovaikutus- ja eläytymisharjoituksia
- Kokeillaan improvisaation perusharjoituksia sekä rakennetaan lyhyitä kohtauksia
- Opetellaan status- ja roolityöskentelyä erilaisilla havainnointi- ja eläytymisharjoituksilla
- Tehdään jokin ryhmän kanssa yhdessä suunniteltu projekti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaito kehittää omaa ilmaisua ja kuuntelemisen taitoja, erityisesti rakentavan vuorovaikutuksen osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Draamassa opitaan asioita havainnoiden ja kokeillen itsestä ja maailmasta. Itsetuntemus lisääntyy erilaisten ilmaisu- ja eläytymisharjoitusten avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Draama on luovaa osaamista edistävää taideaineena, mutta draaman avulla voidaan kokemuksellisesti oppia myös minkä tahansa muun alan asioita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Draaman ja teatterin erilaiset oppimisen alueet laajentavat kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ilmaisutaidossa keskusteleva ote ja jatkuva palaute ovat keskeisiä arvioinnin työkaluja. Oppimista arvioidaan yhdessä keskustellen, joten itse- ja vertaispalaute ovat vahvassa roolissa. Opintojaksossa laaja-alaisen osaaminen kehittyminen on yksi keskeinen oppimisen kohde. Pääosassa on aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ilmaisutaidon perusteet -opintojaksolla tutustutaan oman ilmaisun monipuolisiin mahdollisuuksiin erilaisten draamaharjoitteiden avulla. Läsäoloa, reagoimista, eläytymistä ja kuuntelemista harjoitetaan erilaisin helpoin improvisaatioharjoituksin. Tutustutaan draaman mahdollisuuksiin oppimisen tukena. Opintojaksoon osallistuminen ei edellytä aiempaa näytteleminenkokemusta tai halua esiintyä. Yhdessä ryhmän kanssa suunnitellaan ja toteutetaan jokin pieni projekti.

Teatteritaiteen suuntauksia, 2 op (DRA02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu teatteritaiteen historiaan ja tyyliuuntiin
- Opiskelija rohkaistuu monipuolistamaan omaa ilmaisuaan
- Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan edelleen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lyhyitä tai pidempiä kohtauksia eri suuntausten tekniikoita kokeillen
- Teatteri-instituution osa-alueisiin tutustuminen
- Ryhmän toiveiden mukaan esityksen rakentaminen tai projekti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaito kehittää omaa ilmaisua ja kuuntelemisen taitoja, erityisesti rakentavan vuorovaikutuksen osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Draamassa opitaan asioita havainnoiden ja kokeillen itsestä ja maailmasta. Itsetuntemus lisääntyy erilaisten ilmaisu- ja eläytymisharjoitusten avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Draaman ja teatterin erilaiset oppimisen alueet laajentavat kulttuuriosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Draama taideaineena kehittää luovaa osaamista, mutta draaman avulla voidaan kokemuksellisesti oppia myös minkä tahansa muun alan asioita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Draamassa keskusteleva ote ja jatkuva palaute ovat keskeisiä arvioinnin työkaluja. Oppimista arvioidaan yhdessä keskustellen, joten itse- ja vertaispalaute ovat vahvassa roolissa. Opintojaksossa laaja-alaisen osaaminen kehittyminen on yksi keskeinen oppimisen kohde. Pääosassa on aktiivinen osallistuminen oppitunneille, mutta oppimista voi osoittaa myös mahdollisilla harjoitustehtävillä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatteritaiteen suuntauksia -opintojaksolla harjoitetaan edelleen omaa ilmaisua ja vuorovaikutustaitoja, mutta nyt oppimisen alueena ovat myös teatterin eri aikakaudet ja tyylisuunnat. Työskentely painottuu kokeilemalla oppimiseen. Ryhmän toiveiden mukaan opintojaksossa voidaan tehdä projekti tai teatteriesitys.

Improvisaatiosta rooliin, 2 op (DRA03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää improvisaation perustaitojaan
- Opiskelija tutustuu dramatisointiin sekä perehtyy hahmon rakentamiseen syvemmin
- Opiskelija tutustuu erilaisiin teatterin muotoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten tekstien dramatisointi- ja eläytymisharjoitukset
- Tutustuminen esimerkiksi nukke-, musiikki- tai forum-teatteriin

- Kerrataan ja syvennetään improvisaatiotaitoja erilaisin lyhyin ja mahdollisesti pidemmin harjoituksin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ilmaisutaitoharjoitukset kehittävät omaa ilmaisua ja kuuntelemisen taitoja, erityisesti rakentavan vuorovaikutuksen osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Draamassa opitaan havainnoiden ja kokeillen asioita itsestä ja maailmasta. Itsetuntemus lisääntyy erilaisten ilmaisu- ja eläytymisharjoitusten avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Draaman ja teatterin erilaiset oppimisen alueet laajentavat kulttuuriosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Draama edistää taideaineena luovaa osaamista, mutta draaman avulla voidaan kokemuksellisesti oppia myös minkä tahansa muun alan asioita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Forum-teatteriin tutustuminen lisää yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Draaman harjoituksilla ja erilaisiin maailmantilanteisiin eläytymällä voidaan pohtia eettisiä kysymyksiä kokemuksellisen oppimisen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Draamassa keskusteleva ote ja jatkuva palaute ovat keskeisiä arvioinnin työkaluja. Oppimista arvioidaan yhdessä keskustellen, joten itse- ja vertaispalaute ovat vahvassa roolissa. Opintojaksossa laaja-alaisen osaaminen kehittyminen on yksi keskeinen oppimisen ja arvioinnin kohde. Pääosassa on aktiivinen osallistuminen oppitunneille.

Opintojakson vapaa kuvaus

Improvisaatiotaitojen kertaamisen ja kehittämisen myötä opintojaksossa harjoitellaan tekstien dramatisointia ja syvempää hahmojen rakentamista. Tutustutaan erilaisiin teatterin muotoihin ja hyödynnetään ryhmän kiinnostuksen mukaan jotain niistä opintojakson projektissa (esim. nukketheateriesitys).

Draaman projekti, 2 op (DRA04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syventää opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden mukaan draaman osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson aihe on hyvin vapaamuotoinen ja sen painopiste voi vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.
- Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon liittyy olennaisesti monitieteisyys ilmiöiden monipuolisen tarkastelun myötä. Myös luovaa otetta tarvitaan erilaisten ratkaisujen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esimerkiksi oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan/opettajien arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten kurssin mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita. Opintojakso lasketaan kuuluvaksi draaman oppimäärään, mikäli projektin aiheet ja käsittelevät liittyvät riittävästi oppiaineeseen eikä sitä lasketa jonkin muun oppiaineen oppimäärään kuuluvaksi.

7.27. Integraatio-opintojaksot

Hyvät eväät lukioon, 12 op (HEL)

Oppiaineet

- Digitaidot ja ohjelmointi
- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Opinto-ohjaus
- Terveystieto
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen
- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen
- Terveysvoimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Lisälääjyys

2 op

Opintojakson paikalliset opintojaksot

- Digitaalisten perusteet, 2 op (DIO01)

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta

- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveystilanteiden ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija saa riittävät taidot lukio-opiskeluun.
- Opiskelija harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Opiskelija tutustuu rakentavaan ja tavoitteelliseen vuorovaikutukseen.
- Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalla kielten opiskelulle. Tätä varten opiskelija laatii henkilökohtaisen kieliprofiilinsa, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.
- Opiskelija syventää terveystietämystään ja oppii keinoja yksilön hyvinvoinnin edistämiseen.

Digitaitojen perusteet

- Lisätä opiskelijan osaamista tieto- ja viestintäteknikan käytössä lukio-opinnoissa
- Integroida kurssilla opittuja taitoja muiden oppiaineiden kurseilla tehtäviin tuotoksiin
- Pehdyttää opiskelijat Abitti-koejärjestelmään ajatellen tulevia kurssikokeita ja digitaalista ylioppilastutkintoa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhuvinvointi

Digitaitojen perusteet

- Kannettavien tietokoneiden ja käyttäjätunnusten jakelu
- Opiskelussa tarvittaviin ohjelmiin tutustuminen ja niiden asennus omalle tietokoneelle
- Pilvipalvelun käyttö
- Wilmaan tutustuminen opiskelijan näkökulmasta sekä koulun verkkosivustojen rakenne ja informaatio
- Käyttöjärjestelmän peruskäyttöä: tiedostojen käsittely, polut, kansiorakenteet, käyttöjärjestelmän asetukset ja käyttöjärjestelmään integroitujen ohjelmistojen peruskäyttö
- Tietokoneen käynnistäminen Abitti-koejärjestelmään ja kokeeseen vastaaminen
- Libre Officen ohjelmien peruskäyttö
- Tekijänoikeudet ja plagiointi sekä tekijänoikeusvapaan materiaalin etsiminen ja hyödyntäminen
- Tietoturvan perusteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen korostuu opintojakson työtavoissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa hyvinvointiosaaminen rakentuu opiskeltävien sisältöjen ja vuorovaikutuksen myötä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri oppiaineiden integraatio tuottaa luontevasti monitieteistä työskentelyä. Opintojakson työtavat ohjaavat luovuuden kehittämiseen.

Digitaitojen perusteet

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana kehitetään yhteistyötaitoja tuotettaessa erilaisia digitaalisia tuotoksia yhteistyössä verkkotyöskentelynä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käydään läpi keskeiset tekijänoikeudet hyödynnettäessä verkosta löytyvää materiaalia sekä keskustellaan plagioinnista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa monipuolista palautetta. Ryhmätyöskentelyä ja vuorovaikutusosaamista arvioidaan sekä opettajien toimesta että vertais- ja itsearvioinneilla. Hyvinvointiosaamista voidaan arvioida summatiivisesti erilaisten tuotosten tai esimerkiksi kokeiden avulla. Tavoitteiden saavuttamista opintojakson aikana arvioidaan jokaisen oppiaineen osalta erikseen.

Digitaitojen perusteet

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso pyritään järjestämään tiimijaksona. Opintojakson tavoitteena on antaa hyvät valmiudet lukio-opiskeluun ja oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen. Opintojaksossa opiskelija tutustuu lukio-opintojen vaatimuksiin sekä sisällöllisesti että teknisesti, ja itseensä opiskelijana. Opintojakson työtavoissa hyödynnetään ryhmätyöskentelyä, tiedonhankintaa ja erilaisia oppimisympäristöjä. Opintojakso kehittää opiskelijan itsetuntemusta ja kykyä tunnistaa omaa osaamistaan sekä edistää omaa hyvinvointiaan. Englannin osalta tämä tarkoittaa

esimerkiksi henkilökohtaisen kieliprofiilin laatimista, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana. Opiskelija kehittää ymmärtävää lukutaitoaan esimerkiksi referoimalla ja kommentoimalla tekstejä sekä kehittyy kirjoittajana myös kielen- ja tekstinhuollon kautta. Oman toiminnan kehittämisen lisäksi harjoitellaan rakentavaa vuorovaikutusta.

Väestö ja luonnonilmiöt, 4 op (HIGE)

Oppiaineet

- Maantiede
- Historia

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen
- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tarkastella maantieteen ilmiöitä historiallisessa kontekstissa perehtymällä yhteiskuntien kehitykseen eri aikakausina.
- Opintojakson tavoitteena on osoittaa, että maantieteen teorioita voidaan soveltaa historiallisiin tapahtumiin. Tällöin opiskelijat ymmärtävät, että historiallisiin tapahtumiin ovat osaltaan vaikuttaneet maantieteen prosessit.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historian moduuli valottaa maailmankaupan syntyä ja globalisaation juuria. Maantieteen moduuli puolestaan antaa eväitä hyvinvoinnin alueellisen jakautumisen tarkasteluun globaalilla tasolla. Opintojakso tukee globaali- ja kulttuuriosaamista myös paikannimistön sekä yhteiskuntien muodostumisen tarkastelun kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yhtäältä ympäristöongelmia sekä ympäristömuutoksiin sopeutumista historiallisten esimerkkien valossa ja toisaalta ihmistä ympäristön muokkaajana eri aikoina. Opiskelija saa välineitä arvioida kestäväen kehityksen toteutumista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään teollistumisen ja väestömuutosten yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Opintojakso perehdyttää opiskelijan sekä maantieteeseen että historiaan tieteenalana ja valottaa niiden hyödyntämistä työelämässä ja arjessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan kykyä hyödyntää maantieteen ja historian oppiaineille tyypillisiä tietoja ja taitoja monimutkaisten ilmiöiden tarkastelussa. Opintojaksossa arvioidaan lisäksi, miten opiskelija erottaa olennaista tietoa epäolennaisesta ja onnistuu arvioimaan kriittisesti erilaisia aineistoja.

Opintojakso arvioidaan formatiivisesti ja summatiivisesti. Opintojaksossa globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi tarkastelemalla opiskelijoiden ratkaisuja valtioiden rajat ylittäviin ongelmiin. Eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan arvioida opintojaksolla esimerkiksi perehtymällä opiskelijoiden näkemyksiin keskeisimmistä ympäristöongelmista taustoineen sekä niiden mahdollisista ratkaisuista. Yhteiskunnallista osaamista opintojaksolla voidaan arvioida formatiivisesti esimerkiksi erittelemällä, millaisia vaikutuksia opiskelijat katsovat erilaisilla väestöllisillä muutoksilla olleen yhteiskuntien kehitykseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso yhdistää historian ja maantieteen ensimmäiset moduulit. Opintojaksossa tarkastellaan ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta historian ja maantieteen näkökulmista. Tarkastelussa ovat esimerkiksi ilmastonmuutokseen, väestönkasvuun, maatalouteen ja teollistumiseen liittyvät historialliset teemat. Opintojaksossa perehdytään historiaan ja maantieteeseen tieteenaloina.

Kulttuurihistoria, 6 op (KHI)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Historia
- Kuvataide

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen
- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen
- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuriipiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti

- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmista

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisien ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy, kun opintojaksossa käsitellään kulttuurin ilmiöiden vaikutuksia eurooppalaisiin yhteiskuntiin ja ihmisten maailmankuvaan eri aikakausina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu opiskelijan perehtyessä eurooppalaiseen kulttuurihistoriaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa monitieteinen ja luova osaaminen näkyy siten, että opiskelija ymmärtää kulttuuria ja sen ilmiöitä kokonaisvaltaisesti eurooppalaisessa kontekstissa eri aikakausilta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan sekä formatiivisesti että summatiivisesti esimerkiksi opetuskeskusteluissa ja erilaisissa tuntitehtävissä opettajan ja opiskelijoiden välillä, esimerkiksi erilaisten testien avulla.

Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan formatiivisesti tai summatiivisesti esimerkiksi eri dokumenttitehtäviin tai kuvatehtäviin kohdistuvien lähdekriittisten harjoitusten avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan formatiivisesti tai summatiivisesti esimerkiksi kulttuurihistoriallista ymmärrystä mittaavilla esseetehtävillä tai testeillä tai muilla kirjallisilla tehtävillä.

Monitieteistä ja luovaa osaamista arvioidaan formatiivisesti tai summatiivisesti esimerkiksi kirjallisella tai suullisella eläytymistehtävällä joillekin opintojakson keskeisille aikakausille. Arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi opiskelijan kyky yhdistää tietoja kirjallisuudesta historialliseen tarkastelussa olevaan kontekstiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso sisältää äidinkielen pakollisen valtakunnallisen moduulin ÄI8, historian valinnaisen valtakunnallisen moduulin HI4 sekä kuvataiteen valinnaisen valtakunnallisen moduulin KU4. Opintojaksossa tarkastellaan eurooppalaista kulttuurihistoriaa antiikista nykypäivään esimerkiksi aatehistorian, kirjallisuuden ja taiteen kautta.

Luonnontieteiden perusteet, 6 op (Lupe)

Oppiaineet

- Biologia
- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen
- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen
- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Fysiikka luonnontieteinä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämiseksi
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu tietokoneiden ja laskimien hyödyntämisessä matemaattisen tekstin tuottamisessa sekä kuvaajien piirtämisessä ja analysoinnissa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisestä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

- Laskuissa merkitsevät numerot ja lopputuloksen pyöristäminen oikeaan merkisevien numeroiden tarkkuuteen.
- Mittaustulosten esittäminen selkeinä taulukoina ja graafisina kuvaajina.
- Turvallinen työskentely laboratoriossa ja jätteiden käsittely.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää esimerkiksi siten, että opiskelija etsii luonnontieteisiin liittyvän, vapaasti netissä saatavilla olevan artikkelin tai uutisen (esimerkiksi energiantuotantoa ja ilmastonmuutosta koskevan), analysoi sen sisältöä ja esittää näkökulmansa asiasta. Samalla opiskelija pohtii tietolähteen luotettavuutta ja kartuttaa ymmärrystään luonnontieteiden merkityksestä yhteiskunnassa. Opintojaksossa käsitellään myös ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristönsä tilaan esimerkiksi yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan ja tuetaan opiskelijoiden työskentelyä ryhmissä sekä tuntitilanteissa että niiden ulkopuolella. Tämä työskentely voi tapahtua esimerkiksi verkossa. Ohjataan opiskelijoita omien tuotosten ja raporttien esittämiseen muulle ryhmälle tuntitilanteissa tai verkossa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön, ilmastonmuutokseen ja lajien monimuotoisuuteen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä ja kemian merkkikieli.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Tietoa hankitaan, tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi kirjoitettuna tekstinä, kuvina, videoina, taulukoina, kuvaajina, digitaalisena mittausdatana ja kaavioina. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Myös energiantuotantoon ja ilmastomuutokseen liittyvien ongelmien ratkaisu edellyttää monitieteistä ja luovaa ajattelua.

Opintojakson keskeiset sisällöt yksittäisestä mittauksesta energiantuotannon ja ilmastomuutoksen ongelmiin muodostavat yhtenäisen polun aina kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Opintojakson aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti luonnontieteiden kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kokeellisten töiden suunnittelussa ja toteutuksessa työturvallisuusnäkökulmat huomioiden. Opiskelija voi tutustua esimerkinomaisesti jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointia toteutetaan monipuolisesti esimerkiksi seuraavilla menetelmillä. Suluissa laaja-alaisia osaamialueita:

- Koe tai osakoe (voi sisältää oppiaineita integroivia tehtäviä). (Vuorovaikutusosaaminen, Globaali- ja kulttuuriosaaminen, Eettisyys- ja ympäristöosaaminen)
- Kokeellisten töiden suoritus, lomakkeet ja työselostukset joko paperisena tai digitaalisena. (Vuorovaikutusosaaminen, Monitieteinen ja luova osaaminen, Yhteiskunnallinen osaaminen, Hyvinvointiosaaminen)
- Tutkielmat (Monitieteinen ja luova osaaminen, Vuorovaikutusosaaminen)
- Tehtävistä annettavien pisteiden hyödyntäminen arvioinnissa. (Vuorovaikutusosaaminen)
- Tuntitestit joko tunnilla tai sen ulkopuolella. (Vuorovaikutusosaaminen)
- Itse- tai vertaisarviointi (tai molemmat) opintojakson aikana. (Vuorovaikutusosaaminen)
- Tuntiaktiivisuus ja osallistuminen keskusteluun. (Vuorovaikutusosaaminen)
- Suullisten esitysten arviointi (Vuorovaikutusosaaminen)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjoaa hyvät perusteet luonnontieteiden opiskelulle lukiossa. Opintojakso muodostuu fysiikan, kemian ja biologian pakollisista moduuleista, jotka muodostavat selkeän opintojaksokokonaisuuden lukio-opintojen alussa. Luonnontieteitä käsitellään eri näkökulmista, ja opintojakson jälkeen opiskelijalla onkin hyvät lähtökohdat jatkaa oppiaineiden opiskelua.

Talousmatematiikka (M), 2 op (MAATA)

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Matematiikan lyhyt oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen
- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää oman taloudenhallinnan ja hyvinvoinnin välisen yhteyden ja vahvistaa taloudenhallintaan liittyviä taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää verotuksen moninaisen luonteen ja sen yhteyden hyvinvointivaltioon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija hahmottaa kansainvälisyyden näkökulmasta valuuttakurssien muutosten vaikutuksen rahan ulkoiseen arvoon ja sen vaikutuksen talouteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson alussa käydään läpi opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointiperusteet. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan opintojakson aikana annettuun määräaikaan mennessä. Aktiivinen osallistuminen oppitunnilla arvioidaan osana opintojakson arviointia.

Opintojakson osaamisen ja oppimisen arviointi (summatiivinen arviointi) voi koostua esimerkiksi kotona tai koulussa tehtävistä osatesteistä, ryhmätöistä, ohjelmistoilla tuotetuista lisänäytöistä, kotitehtävistä tai koko opintojaksoa koskevasta päättökokeesta.

Opintojakson aikaisen ohjaamisen ja tukemisen tapoja (formatiivinen arviointi) voivat olla esimerkiksi opettajan antama kirjallinen ja/tai suullinen palaute, formatiiviset testit, itsearviointi, pareittain tai ryhmissä suoritettava vertaisarviointi.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan opintojakson tavoitteisiin peilaten esimerkiksi tehtävien tai esimerkkien avulla ja herättämällä keskustelua matematiikan merkityksestä laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

MAB6 opintojakso lyhyeltä matematiikalta ja MAA9 opintojakso pitkältä matematiikalta muodostavat tämän kokonaisuuden. Opintojaksossa tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja arkielämän talouden asioihin kuten verotus, eri lainamuodot ja sijoittaminen.

Politiikka ja yhteiskunta, 4 op (POLY)

Oppiaineet

- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen
- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista

- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa, politiikkaa, valtaa ja vaikuttamista niin suomeksi kuin englanniksi.
- Opiskelija kykenee argumentoimaan poliittisia ja yhteiskunnallisia ajankohtaisia kysymyksiä suomeksi ja englanniksi.
- Opiskelija ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan valtarakenteet sekä ymmärtää median roolin vallankäytön välineenä
- Opiskelija oppii ymmärtämään ja huomaamaan aihesisältöjen yhteneväisyyksiä englannin kielen ja yhteiskuntaopin teemojen välillä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

- Opintojakson oppitunneilla sisältöjä tarkastellaan erilaisin ja monipuolisin työtavoin sekä teemoja yhdistellen
- Opintojakson sisältöjä tarkastellaan kulloinkin huomioiden ajankohtaiset tapahtumat mediassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjoittelee kriittistä ajatteluaan suhteessa ajankohtaisiin mediassa esiintyviin suomalaista yhteiskuntaa koskeviin uutisiin ja ilmiöihin. Opintojaksossa opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan demokratian keskeisiä tunnuspiirteitä, kuten perusoikeuksia ja sananvapautta, ja hahmottamaan niiden merkitys osana suomalaista yhteiskuntaa. Opintojaksossa tutustutaan erilaisiin vaikuttamisen muotoihin niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu suomalaisen hyvinvointivaltion tunnuspiirteisiin ja sen vahvuuksiin sekä sen toimintaan ja merkitykseen osana omaa arkea.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvoinnissa huomioidaan englannin kielen ja yhteiskuntaopin sisältöjen hallintaa ja kykyä soveltaa opittua monipuolisin näytöin sekä suullisesti että kirjallisesti. Kummastakin opintojaksoon kuuluvasta moduulista (YH1 ja ENA4) opiskelijalle annetaan oma arvosana perustuen opintojakson aikana saavutettuihin tavoitteisiin. Arvoinnissa käytetään summatiivista arviointia esimerkiksi kokeita tai kirjoitelmia sekä formatiivista arviointia kuten itse- ja vertaisarviointia oppimisprosessin arvioinnin osalta.

Laaja-alaista hyvinvointiosaamista ja yhteiskunnallista osaamista arvioidaan summatiivisesti esimerkiksi opettajan antamalla palautteella kokeesta tai kirjallisista tai suullisista tehtävistä, jotka liittyvät esimerkiksi hyvinvointivaltioon, demokratiaan ja vaikuttamiseen sekä mediaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan yhteiskunnallista vaikuttamista ja politiikkaa. Opintojakso yhdistää moduulit YH1 ja ENA4.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAITON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien tekstin pääajatuksen ja tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntöjä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntöimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvailen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään rakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppaneita kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipuolisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.
Taitavan kielitaidon perustaso					

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitte

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitteily

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Liikkuva opiskelu

Toimintasuunnitelma opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen Liikkuva opiskelu toiminnan kautta

1. Opiskeluhyvinvointia pyritään edistämään toiminnallisten teemapäivien avulla, jotka toimivat samalla yhteisöllisyyttä lisäävinä toimina.

Lukuvuosittain pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi seuraavia teemapäiviä:

1.vuositason toimintapäivä, abien hyvinvointipäivä sekä liikuntailtapäivä
2. Opiskelijoita osallistetaan Liikkuva opiskelu -toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen esimerkiksi liikuntatutoroinnin avulla.
3. Opiskeluhyvinvoinnin tukemiseen hankittuja välineitä pyritään ylläpitämään ja huoltamaan mahdollisuuksien mukaan.
4. Oppitunneilla pyritään huomioimaan istumisen tauottaminen ja opettajia kannustetaan hyödyntämään toiminnallisia opetusmenetelmiä mahdollisuuksien mukaan.
5. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämässä sekä aktiivisuutta lisäävien toimenpiteiden kehittämisessä voidaan hyödyntää yhteistyömahdollisuuksia esimerkiksi Savonia ammattikorkeakoulun Viretorin fysioterapiaopiskelijoiden kanssa.